

Гласило
Епархије нишке
за хришћанску
просвету и
културу

Пета серија
Број 29
(3/2023)

Јарослав Пеликан
БОГ КОЈИ ГОВОРИ

Протојереј ставрофор
Милутин Тимотијевић
ТРЕБА ОДРЖАТИ
ОНО ЧЕГА СМО СЕ
ПРИХВАТИЛИ

Проф. др Хаџи Иван
Тасић
ДАНАШЊА
КОСОВСКА БИТКА
ВОДИ СЕ ЗА
СРПСКУ ДЕЦУ

Епископ нишки
Арсеније
ПРЕЛАЗАК У
ПОКОЈ И РАДОСТ
На опелу
блаженопочившем
схиархимандриту
Дионисију

Први број
прве серије
објављен
1899. године

Излази четири
пута годишње

ISSN 2560-3469

COBISS.SR-ID
229429004

Гласило
Епархије нишке
за хришћанску просвету
и културу

Излази са благословом
Његовог преосвештенства
Епископа нишког
г. Арсенија

Пета серија, број 29 (3/2023)
Први број прве серије
објављен 1899. године
Излази четири пута годишње

Издавач:
Православна епархија нишка
Адреса: Епархија нишка,
Епископска 3, 18000 Ниш
E-mail: glas@eparhija-niska.rs

Уређивачки одбор:
протојереј Дејан Јовановић
јеромонах Игњатије Ђорђевић
јереј Владе Капларевић
јеромонах Николај Јоцић
јереј Далибор Мидић
ђакон Лазар Павловић
др Дарко Крстић, проф.
Александар Глишовић, проф.
Јелена Љубеновић

Уредник: Ивица Живковић

Лектура: Милена Мишић
Филиповић

Дизајн и компјутерска обрада:
ђакон Милорад Милосављевић

На предњој корици:
Схиархимандрит Дионисије
фото: Хаџи Миодраг Миладиновић

На задњој корици:
Икона Светих апостола,
дар екменијског еснафа Саборној
цркви у Нишу 1863. године.
Музеј црквених старина
Епархије нишке

Штампа:
„Пергамент”, Ниш

Тираж:
1500 примерака

Глас Епархије нишке
излази уз помоћ
Управе за сарадњу са црквама
и верским заједницама
Министарства правде
Владе Републике Србије

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије,
Београд

271.222(497.11)-773

ГЛАС Епархије нишке :
гласило Епархије нишке за
хришћанску просвету и културу/
уредник Ивица Живковић. -
2023, бр. 29 (јул). -

Ниш : Епархија нишка, 2023 -
(Ниш : Пергамент). - 30 cm

ISSN 2560-3469 =
Глас Епархије нишке
(Ниш. 2023)

COBISS.SR-ID 229429004

ГЛАС ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ

УВОДНО СЛОВО

КАКО СЕ ЖИВИ И КАКО СЕ ВОЛИ 1
Ивица Живковић

БОГОСЛОВЉЕ

Свети Јован Златоусти 2
НЕМОЈМО ДА СЕ БАВИМО ТУЂИМ,
НЕГО СВОЈИМ ЗЛОМ

Јарослав Пеликан 3
БОГ КОЈИ ГОВОРИ

Ненад Тројановић 6
БЛАГО ДУХА СВЕТОГА

Свети Фотије Константинопољски 8
О ДЕЛАТНОСТИМА ТВОРЦА

Јереј Немања Шево 9
ПОКАЈАЊЕ – БЛАГОДАТ
ПОСЛЕ КРШТЕЊА

ДУХОВНЕ ПОУКЕ

ТРЕБА ОДРЖАТИ ОНО 12
ЧЕГА СМО СЕ ПРИХВАТИЛИ
*Разговор с ирођојерејем стјаврофором
Милутином Тимошијевићем,
умировљеним ректором Српске православне
бојословије Св. Кирила и Методија
у Призрену и Нишу*

Архимандрит Лазар Абашидзе 15
ДА СЕ РАЗБУКТАВА
ЖИВО ОГЊИШТЕ ВЕРЕ

ЦРКВА И САВРЕМЕНИ СВЕТ

Горан Јанићијевић 17
ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА И
КРАЈ УМЕТНОСТИ

Жељко Младеновић 19
АУТОРИТЕТ ЈЕ У ЉУБАВИ,
А НЕ У НАДМОЋИ

Јереј Далибор Мидић 21
УЧЕНИЦИ СВЕТОГ ЈОВАНА
КРСТИТЕЉА

Протојереј Никола Пешић 23
О ПОЛУТАНИМА

ХРИШЋАНСКИ ЖИВОТ

Владимир Поповић 25
ПОСЛЕДЊА ИСТИНСКА ПОБУНА
Сведочанство

Ненад Живановић 27
КОМШИЈА

Проф. др Хаџи Иван Тасић 28
ДАНАШЊА КОСОВСКА БИТКА
ВОДИ СЕ ЗА СРПСКУ ДЕЦУ
*Беседа изговорена на Видовданској
академији у Нишу 2023. године*

ИЗ ПРОШЛОСТИ

ИКОНА БОГОЈАВЉЕЊА НА РИБЉОЈ 32
КОСТИ ИЗ МАНАСТИРА ТЕМСКА

Ђакон Предраг Владисављевић 33
ЧЕГАРСКА ГОЛГОТА
Слобода крвљу плаћена

35 Пјер Маравал
ВЛАДАВИНА ЦАРА КОНСТАНЦИЈА
38 Теодора Бојовић Красић
САВРШЕНИ НАРОД СВЕТОГА САВЕ

КАТИХЕЗА

40 Миљана Миливојевић
„БРАНИТЕ СЕ, НАУЧИТЕ ПЈЕСАН!”
42 КАКО ПРИПРЕМИТИ
КВАЛИТЕТАН УВОД
Из „Реторике” Бранислава Нушића

ПРИКАЗИ И ДОГАЂАЈИ

44 АКТИВНОСТИ ВДС ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ
„ДОБРИ САМАРЈАНИН”
46 МЕЂУНАРОДНА НАУЧНА
КОНФЕРЕНЦИЈА „СВЕТИ САВА И
ДОМЕНТИЈАН” У НИШУ И
МАНАСТИРУ СТУДЕНИЦА
47 СВЕЧАНА АКАДЕМИЈА
ПОВОДОМ СЛАВЕ ГРАДА НИША –
ПРВИ ПУТ НА АРХЕОЛОШКОМ
ЛОКАЛИТЕТУ „МЕДИЈАНА”

47 УМЕТНИЧКА ИЗЛОЖБА
„КОНСТАНТИН” У ГАЛЕРИЈИ
СИНАГОГА У НИШУ

48 ОСМИ МЕЂУНАРОДНИ ФЕСТИВАЛ
ХОРСКЕ ДУХОВНЕ МУЗИКЕ
„МУЗИЧКИ ЕДИКТ”

ИЗ СВЕТА КУЛТУРЕ

50 „У УЗВИШЕНОЈ ЛЕПОТИ МУЗИКЕ
ДАЈЕШ НАМ ДА НАСЛУТИМО РАЈ”
*Доживљај вере у стјавралашићу
младој композитору и диригенту
Хаџи Јакова Милутиновића*

СЛУЖБЕНИ ДЕО

53 Вечан спомен
ЈЕРЕЈ МИОДРАГ ЦИНЦАРЕВИЋ

54 Вечан спомен
СХИАРХИМАНДРИТ
ДИОНИСИЈЕ ПАНТЕЛИЋ

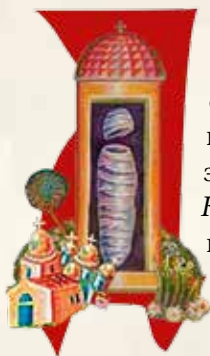
55 Епископ нишки Арсеније
ПРЕЛАЗАК У ПОКОЈ И РАДОСТ
*Беседа изговорена
на ојелу блаженопочившем
схиархимандриту Дионисију*

57 ИЗ ЛЕТОПИСА ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ

58 СЛУЖЕЊА ЕПИСКОПА
НИШКОГ Г. АРСЕНИЈА

60 Епископ нишки Арсеније
НАЈБОГАТИЈИ СИРОМАСИ
*Беседа изговорена на
свјетјој архијерејској литургији
у Храму Свјетих ајосјтола Пејтра и Павла
у Јелаиници, на дан храмовне славе
2023. године*

КАКО СЕ ЖИВИ И КАКО СЕ ВОЛИ

оба године у којем је Видовдан, за нас Србе је период у којем се изнова сећамо себе као народа славних предака, једном за свагда заветно опредељеног за Царство које је увек и до века. *Данашња Косовска бијка води се за српску децу!* – поручује нам ове године на видовданској свечаности у Нишу мудри беседник, познати лекар овога града. Пролеће иза нас обележила је у нашем народу страшна, незапамћена трагедија, која је однела животе деце у престоници и оближњем месту, трагедија чију смо величину, по речима саучешћа Преосвећеног г. Арсенија, неспремни да прихватимо, молећи се Господу да нас даље сачува и одбрани од свакога зла. У тој молитви једина је наша нада. Не бавећи се – према савету Златоустог – туђим него својим злом, обратимо се Богу који говори, који нам је наменио бесцено благо Духа Светога; обратимо му се свенародним покајањем, које нам једино после крштења може донети благодат. Одржимо оно чега смо се као народ у време косовских јунака прихватили, и разбуктавајмо живо огњиште вере, ми, савршени народ Светог Саве, који је крвљу платио своју слободу. Нека нас поучи прича о комшији, једноме од нас и међу нама, који сву наду у здравље и добробит свога сина полаже у Господа. Нека у нашем срцу одјекне и реч упозорења брижног професора, да ауторитет није у надмоћи већ у љубави. Али поучимо се и поруком из дубине искуства једног младог човека: да је последња истинска побуна само она коју извршимо против себе и греха у себи. „Као генерација новог века и модерног доба, искоренићемо урлик незнања, нећемо му дати за право да води реч”, охрабрују нас својом вером ученици које управо испраћамо из школских клупа. Веру нам враћа и неодступно сведочанство младог уметника, који у име многих својих вршњака лепоту музике и сваког стваралаштва поима „увек и само кроз Онога који је извор сваке истините лепоте, кроз Господа Христа”.

Испраћајући најдражег духовника, вечног спомена достојног схиархимандрита Дионисија, онамо где нема жалости ни болести, ни уздисања, речима нашег Владике благодаримо му за веру и љубав, посвећеност и пожртвованост, верност и послушност својој светој мајци Цркви, за то што је своје старачке руке више од седам деценија подизао за нас пред престолом живог Бога, што је свака радост наша била и радост његова, а туга наша туга његова, и што нам је својим примером показао и како се живи и како се воли, како се Богу моли, а и како се умире. ■

Ивица
Живковић

1
УВОДНО СЛОВО

Илустровано
детаљима
са фресака
о. Стаматиса
Склириса

Из Делâ
Свѣтої Јована
Златоустої,
том једанаести,
издање Епархије
нишке 2022.

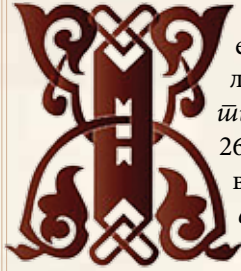
Одломак из
„Беседе друге
о нејасности
пророкâ”

Апостол Петар,
рад Максима Шешукова

Свети Јован Златоусти

НЕМОЈМО ДА СЕ БАВИМО ТУЋИМ, НЕГО СВОЈИМ ЗЛОМ

елиш оптуживати? Дајем ти предмет користан. Желиш злословити? Злослови на сагрешења своја. *Говори њи, каже, њрви сагрешења своја да се ојравдаш* (Ис. 43. 26). Виде ли оптужбу што венац доноси, похвалу и праведност? И опет: *Праведан је себи ѡужилац у уводном слову* (Приче, 18. 17), себи, не другоме. Ако би био тужилац другоме, кажњен си, а ако си себи – овенчао си се. И да би познао колико је добро оптуживати своје падове, кажи: *Праведник је себи ѡужилац у уводном слову*. И заиста, ако је праведан, како је онај који оптужује? А ако је онај који оптужује, како је праведан? Праведник не подлеже оптужби. Али, како би знао да неко, ако би и грешник био, а оптужује сагрешења своја, том оптужбом праведан постаје, због тога је (Соломон) рекао: *Праведан је себи ѡужилац у уводном слову*. А шта значи то: *у уводном слову*? Пази добро, у судницама постоје два дела: они који терете, и они које терете, они који оптужују и они које оптужују, они који су криви, и они који су невини, и право да први говори даје се тужиоцу, невиноме. А овде је супротно. Ти који си крив, уграби право да први говориш, како би постао невин, немој да чекаш тужиоца. Ако и јеси један од криваца, али и пре него што чујеш нешто од тужиоца, сâм осуди грехе. *Језик је мач наошљрени*, али немојмо њиме другима ране да задајемо, него наше приштеве да сасецамо. Хоћеш ли да дознаш да праведницима није био обичај злословити на друге, него на себе? Чуј Павла како вапи: *И блајодарим Христју који ми даје моћ, шљто ме за верна ѡрими, ѡсљавивши ме за служење, мене који сам раније био хулник, и ѡнишљел и ѡркосник* (1. Тим.1. 12–13). Видиш ли како злослови на себе? И опет: *Христјос је дошао у свей да ѡрешнике сљасе, од којих сам ѡрви ја* (1. Тим. 1. 15). И опет на другом месту: *Нисам ја кагар, каже, назвајши се ајосљол, зајшљо шљто ѡројоних Цркву Божју* (уп. 1. Кор. 15. 9).

Хоћеш ли да знаш како и у Старом завету праведници себе оптужују? Давид је, наиме, говорио: *Безакоња моја ѡревазљшоше ѡлаву моју, као бреме ѡшешко ојштерейшше ме* (Пс. 37. 5). А Исаија вапи: *Јао мени кукавцу, јер човек бдуђи и нечистља усља имајуђи* (Ис. 6. 5). И три младића, у пећи се налазећи и тела своја због Бога смрти предајуђи, себе убрајаху у грешнике крајње, говорећи: *Сагрешисмо, закон ѡресљујисмо* (Дан. 3. 29), премда, шта је било блиставије од њих, шта чистије? Јер ако су били од оних што су грех учинили, природа оне ватре га је свега опрала. Но они нису гледали на добра дела своја, него су себи рачунали грехе. Тако и Данило, после јаме са лавовима, после небројених одмазди које је поднео, и он сâм себе оптужује, ниједног ближњег. А што? Јер онај који злослови на друге, тај љути Господара. А онај који злослови на себе чини га милостивим и мири се са њим, то праведника још праведнијим чини, а грешника избавља од осуда и чини достојним праштања.

То, дакле, знајуђи, немојмо да се бавимо туђим, него својим злима, савест своју да размотримо, да се свега нашега живота сетимо, да сваки поједини од грехова наших испитамо, и не само да не злословимо на друге, него ни да не слушамо друге како злослове. ■

То, дакле, знајуђи, немојмо да се бавимо туђим, него својим злима, савест своју да размотримо, да се свега нашега живота сетимо, да сваки поједини од грехова наших испитамо, и не само да не злословимо на друге, него ни да не слушамо друге како злослове.

Јарослав Пеликан

БОГ КОЈИ ГОВОРИ

ви ми говоримо пре него што почнемо да читамо и пишемо. То важи не само за појединце, него и за читаве народе, који су, уоквирујући или развијајући азбуку и писмо, већ дуго имали језик којим су говорили. Уз све дужно поштовање према дубини и несхватљивости тајне, исто се може рећи чак и за божанство. „У почетку... *рече* Бог: Нека буде светлост”. „У почетку беше [изговорена] Реч”. Макар се око тога Јевреји и хришћани, као и њихове Библије, слажу: реч Божја је постојала пре било какве писане Библије, а Бог Библије је Бог који говори. „Уста имају, а не говоре”, изјављује један пса-

лам о идолима направљеним људским рукама, који су сушта супротност живоме Богу – он нема уста, па ипак говори. Уводно поглавље Торе једанаест пута користи глагол „рећи”, везујући га за Бога, као и глаголе „назвати” и „благословити”. Али, тај Бог, Бог који говори, у првих осамдесет поглавља Торе ништа не пише, све до давања таблица Закона Мојсију на планини Синај, у другој половини друге књиге. Поред тога, да би се разумела писана Библија од суштинске је важности схватити да је већина онога што је написано претходно преношено усмено и, следствено томе, слушано много пре него што је могло бити читано.

Да би се разумела писана Библија од суштинске је важности схватити да је већина онога што је написано претходно преношено усмено и, следствено томе, слушано много пре него што је могло бити читано.

Сада, када те речи имамо првенствено у писаном облику, потребно нам је да их изговоримо, понекад чак гласно, да бисмо досегли њихово пуно значење. Неочекивани пример тога како хипотетички усмени извор помаже да се објасни писани текст јесте изјава Јована Крститеља у Јеванђељима: „Не мислите и не говорите у себи: 'Имамо оца Аврама', јер вам кажем да може Бог и од камења овога подићи децу Авраму.” Тумачи овог одломка често су били збуњени тиме да ли и каква веза постоји између „деце” и „камења”, све док у процесу превођења (или поновног превођења) ове изреке обратно, са грчког на арамејски (или јеврејски), она није постала очигледна: „бен”, множина „баним”, као у називу једног апокрифа, „Бен Сирах”, значи „син” или „дете”, док „ебен”, множина „ебаним”, као у имену града Евен-Езера, значи „камен”. Дакле, Јован Крститељ је рекао да Бог може да од „ебаним” направи „баним”. Ова игра речи се губи не само у преводу са арамејског преко грчког на енглески, него већ у претакању усмене традиције у писани текст.

Зато Мојсије, који је (према предању) писац првих пет књига Библије, Божје име и Божју реч прима најпре кроз глас који га позива из „несагоривог жбуна”: „Мојсије! Мојсије! Ја сам Бог оца твога, Бог Аврамов, Бог Исаков и Бог Јаковљев” – кроз глас, а не кроз књигу. Када га Мојсије пита за име, глас одговара загонетно: „Ехје ашер ехје” – „Ја сам онај који јесте”. Овај Бог који јесте познат је под заго-

Јарослав
Јан Пеликан
(1923–2006)
је амерички
патролог и
историчар
хришћанства,
доктор
филозофије
и лутерански
свештеник
у трећој
генерацији
своје породице.
Прешао у
православље
1998. године.

Из књиге:
Јарослав Пеликан,
*Чија је Библија? –
историја Писма
кроз векове.*
Крагујевац:
Каленић 2013.

Са енглеског
превео Иван Недић
Фото: medium.com

Реч „пророк” (*prophet*, изграђена од грчке речи за говорника) не значи на првом месту онога ко предвиђа будућност, него онога ко говори у име Бога – не, дакле, онога ко *ипред*-сказује, него онога ко *из*-казује (што, наравно, у случају пророка често подразумева предвиђање будућности). Првенствена одређујућа особеност библијског пророка је, према томе, божански призив и послање да говори у име и нарочитим ауторитетом Другога.

нетним именом ЈХВХ – четири слова тетраграматона. Савремени научници обично сматрају да је тетраграматон изговаран „Јахве”, међутим побожни Јевреји га нису (као ни данас) изговарали, замењујући га речју „Адонај” – „Господ” (ову праксу прате и хришћански преводи јеврејског изворника). Тако биће Бога остаје вечна трансцендентна тајна, док су глас и реч Божја спознатљиви. Због тога се Бог Мојсију представља као „Бог Аврамов, Бог Исаков и Бог Јаковљев”. Сваком од ове тројице патријараха у извештају Књиге постања Бог *јовори*, а затим поступа у складу са реченим. „Рече Господ Авраму: 'Иди из земље своје и од рода свога и из дома оца свога у земљу коју ћу ти ја показати.'” Овим почиње историја патријараха и Израила. Касније, пак, „јави се Господ Исаку и рече: 'Ја сам Господ, Бог Аврама, оца твога и Бог Исаков’”. Речи и поступци су нераздвојни, јер ЈХВХ, Бог Аврамов, је Бог који говори.

Упркос нашем говорењу о „временској прогнози” (*weather prophet*) на радију или телевизији, или о мање или више поузданим „предвиђањима” (*prophecies*) берзе од стране брокера, реч „пророк” (*prophet*, изграђена од грчке речи за говорника) не значи на првом месту онога ко предвиђа будућност, него онога ко говори у име Бога – не, дакле, онога ко *ипред*-сказује, него онога ко *из*-казује (што, наравно, у случају пророка често подразумева предвиђање будућности). Првенствена одређујућа особеност библијског пророка је, према томе, божански призив и послање да говори у име и нарочитим ауторитетом Другога.

Већ у историјским књигама Танаха уобичајена формула којом се изражава нарочито Божје откровење пророку гласи: „Дође реч Господња Самуилу”; „Али ону ноћ дође реч Господња Натану”; „А кад Давид устаде ујутро, дође реч Господња Гаду пророку, који беше Давидов виделац”; „Тада дође реч Господња Соломону”; „Пре него што Исаија дође до пола двора, дође му реч Господња”; „Дође реч Господња Семаји, човеку Божјем”. У самим пророчким списима ова формула је сведочанство и потврда да Бог говори пророку и, према томе, кроз пророка: „Тада дође реч Господња Исаији”, писцу 66 поглавља своје књиге. У пророштвима Језекиловим одломци један за другим почињу речима: „Тада ми дође реч Господња”. Јеремија почиње своју књигу речима: „Речи Јеремије... коме дође реч Господња”. Већина од дванаесторице малих пророка наводи ову формулу већ у првом стиху своје књиге.

Да би истакао континуитет Јована Крститеља у односу на пророке, али и промену коју је Христос донео, Нови завет такође користи пророчку формулу, али за Јована и ни за кога више, па чак ни за Христове апостоле. Јер, прецизно говорећи, Исусу није дошла реч Божја – он сâм јесте Реч Божја, личносна и у телу.

„Дође реч од Бога Јовану сину Захаријином у пустињи”. Као посланици личносне Речи Божје и сведоци његовог живота, смрти и васкрсења, Исусови ученици и апостоли се својим слушаоцима представљају као они којима је дошла закључна Реч Божја: „Што беше од почетка, што смо чули, што смо видели очима својим, што сагледасмо и руке наше опипаше: (говоримо) о Речи живота”.

Ако уопште и пише, пророк то чини другостепено: „Дође ова реч Јеремији од Господа, говорећи. Тако каже Господ, Бог Израилов: Узми књигу и *напиши* у њој све речи које сам ти *рекао* за Израила и Јуду.” У уводном виђењу пророка Исаије серафим живим угљевљем дотиче усне пророка – а не руке којима пише – да их очисти: „Ево се дотаче усана твојих, и безакоње твоје узе се, и грех твој очисти се”. Двадесет једна писана књига малих и великих пророка Израила, који се у Танаху налазе под заједничким називом „Н’виим” – „Пророци”, не претендује на то да се у њима садржи све што је сваки пророк икада рекао у току дуготрајне историје израилског пророчког покрета. Као што једно од новозаветних Јеванђеља вели у свом закључном поглављу, речима које се односе на књиге о Исусу, али које би се могле једнако применити и на друге, раније Израилове пророке: „А и многе друге знаке учини Исус пред ученицима својим, који нису записани у књизи овој... што, када би се по реду написало, ни у сами свет, мислим, не би стале написане књиге”.

На сваки пасус писма или духовне аутобиографије која говори о нечијем обраћању кроз читање Књиге, долазе стотине примера у којима је позив или подстицај упутио глас родитеља, пријатеља, странца, понекад можда чак учитеља или проповедника. Порука преношена гласом је – са наводницима или без њих – порука Књиге, или се у крајњем случају увек представља као таква, а носилац поруке је најчешће онај ко је најпре прочитао Књигу, запамтивши веће одломке. Међутим, установа која шаље позивнице и шири Књигу није библиотека нити учионица, него заједница вере и богослужења. Чак ни јидишка реч за синагогу, „shul”, која потиче од немачке (изворно латинске) речи за школу, не значи само место на ком стари и млади ученици памте и рецитују Тору (мада је и то), него пре свега место на ком се људски глас пружа ка другима у проповеди и ка Богу у молитви. Имајући ово у виду, Павле је формулисао правило које говори о јудаизму колико и о хришћанству: „Вера бива од (*слушања*) проповеди”.

Врхунац ослањања на писану реч и њено уздизање било је давање „Речи Божјој” надлитерарног и надкомуникацијског статуса метафизичке тајне: „У почетку беше Реч, и Реч беше у Бога, и Реч беше Бог. Она беше у почетку у Бога. Све кроз њу постаде, и без ње ништа не постаде што је постало... И Реч постаде тело и настани се међу нама”. Ове речи, којима почиње прва глава Јеванђеља по Јовану, израз су једнаког веровања хришћанства и јудаизма, и у исто време највећег јаза међу њима. Као „Реч” овде се преводи грчка именица λόγος, од глагола λέγειν – „рећи”, „говорити”. Исто тако, λόγος може значити „разум” или „ум”, а у теолошким филозофијама јудаизма и хришћанства овај израз живи нарочитим животом. Али, ма шта друга значења могла или не могла да кажу, исказ „У почетку беше Реч” може се читати као резиме и парафраза једанаестократног „У почетку рече Бог” из прве главе Књиге постања. Пре светлости и поретка, пре звезда и животиња, пре људског рода – „Бог рече”, према томе: „У почетку беше Реч”. Овај израз јеврејске и хришћанске заједничке вере у Бога који говори, представља темељ дефинисања (постављања граница) хришћанске вере у то да је Божје говорење „постало тело”, узело људски облик у Исусу и „настанило се међу нама”. ■

Врхунац ослањања на писану реч и њено уздизање било је давање „Речи Божјој” надлитерарног и надкомуникацијског статуса метафизичке тајне: „У почетку беше Реч, и Реч беше у Бога, и Реч беше Бог. Она беше у почетку у Бога. Све кроз њу постаде, и без ње ништа не постаде што је постало... И Реч постаде тело и настани се међу нама”.

Управо кроз примање Силе са Висине, апостоли примају и благодат Духа Светога и постају Носиоци или Посланици Христове спасоносне речи у свет.

Аутор је мастер теолог из Ниша

Ненад Тројановић

БЛАГО ДУХА СВЕТОГА

а дан свете Педесетнице, Дух Свети сиђе с неба и испуни кућу у којој сеђаху апостоли, и начини је духовном крстионицом; обећање се Господње испуни: апостоли се крстише Духом Светим; хуком Духа Светога апостоли постадоше синови громава; јавивши се у виду огњених језика Дух Свети показује да је то сасвим природно Логосу, „јер речи није ништа сродније од језика”. (Свети Григорије Палама)

Силазак Светог Духа јесте један од Великих Господњих празника, који се празнује у педесети дан након Васкрсења Христовог. Сходно томе, имамо више назива који га описују: *Педесетница, Силазак Светог Духа, рођендан Цркве, Духови...* Усредсредимо се на овај назив „рођендан Цркве”. Господ Наш Исус Христос, Логос Очеви, је заповедио апостолима приликом Вознесења на небо да ће им послати Духа Утешитеља. У разговору пред само Вознесење на небо, Свети апостол Лука нам у Делима апостолским (1. 6–8), излаже опис: *Онда они који беху сабрани иишаху Га ѿворећи: Господе, хоћеш ли у ово време усјосѿавиѿи царсѿво Израѿево? А Он им рече: Није ваше знаѿи времена и рокове које Оѿац задржа у својој власѿи; неѿо ћеѿи ѿримиѿи силу кад сиђе Свети Дух на вас; и бићеѿи ми сведоци у Јерусалиму и ѿ свој Јудеји и Самарији и све до краја земље.*

Управо кроз примање Силе са Висине, апостоли примају и *благодати* Духа Светога и постају Носиоци или Посланици Христове спасоносне речи у свет. Све ово нам описује веома лепа и радосна реч „Благодат”, од које имамо: *Благо, Благодарити, Благослов* – једном речју „Дар” – Дар Божији који нам се даје из *Ризнице Добра*, која је испуњена љубављу као начелом свега. Све почиње из љубави, целокупна икономија спасења је испуњена љубављу. Како кроз стварање човека, уједно и кроз његово спасење. Тако и током Вознесења Христовог, апостоли имају бол и празнину. Као што знамо, сваки одлазак јесте болан, управо из тог разлога апостоли и траже утеху. Та утеха је са неба, која им након одређеног времена долази кроз силазак Светог Духа. Господ милостив даје им обећање о доласку Утешитеља и то кроз речи, а касније и кроз потврду онога што се десило.

Као што видимо, Реч је стваралачка, Бог речима ствара свет и човека, и дарује му „Дух” или „Дах живота”. Целокупна Света Тројица учествује у стварању заједно, а касније и у икономији спасења човека, не можемо раздвајати деловање једног Бога у Три лица. Када бисмо могли да условно дамо опис, улога трећег лица Свете Тројице је животодавна. Како нам то лепо описује молитва Светом Духу, Он је Утешитељ, Ризница добара, Животодавац. Веома је битно усредсредити се на *реч*, како нам то описује Псалмопојац Давид у 32. псалму: *Речју Господњом небеса се ујтврдише и Духом усѿа Њејових сва сила њихова* (Пс. 32,6).

Да је Реч чудотворна имали смо прилике да читамо и слушамо из Јеванђеља, Господ нас Речју исцељује, поучава, пита и даје нам могућност покајања и Васкрсења. Реч Христова је увек љубављу испуњена са једне стране, а са друге у икономији спасења заједно увек учествују и Отац и Свети Дух. Зато

Све ово нам описује веома лепа и радосна реч „Благодат”, од које имамо: Благо, Благодарити, Благослов – једном речју „Дар” – Дар Божији који нам се даје из Ризнице Добра, која је испуњена љубављу као начелом свега.

Педесетница,
непознати
аутор,
Немачка, око
1025–1050.
године

Дух Свети је тај који нас припрема за сусрет са Христом, а нема оног правог, истинског додира са Христом без Светих Тајни.

је и немогуће одвајати лица Свете Тројице посебно. Све је испуњено Духом Светим, јер Он је неко ко покреће све БлагОВОЉЕЊЕМ Оца и садејством Сина. Дух Свети је носилац мира, носилац покајања и истинског преумњења, давалац радости, оне истинске радости, као што нас лепо поучава Свети Серафим Саровски: „Истински циљ нашег хришћанског живота састоји се у задобијању или стицању Светога Духа Божијег. А пост, и бдење, и молитва, и милостиња, и свако дело Христа ради учињено, јесу средства за задобијање Светога Духа Божијег.”

Дух Свети је тај који нас припрема за сусрет са Христом, а нема оног правог, истинског додира са Христом без Светих Тајни. Када бисмо покушали да опишемо тај опит сусрета са Христом, Духом Светим кроз светотајински живот, задобијамо контакт са Христом, а преко Христа и са Оцем, јер све бива у садејству Оца, Сина и Светог Духа. Све је у Цркви испуњено Духом Светим, свака Света Тајна и свештенорадња. Иштући Царство Небеско ми тражимо и Цара Небеског, а то јесте Дух Свети кога у молитви тако и призивамо.

Опис целокупне наше приче о Духу Светом најбоље би нам објаснила црквена химна речима: „Духом Светим свака душа живи и чистотом се уздиже, просвећујући се тројичанским јединством на светотајински начин.” ■

Када бисмо покушали да опишемо тај опит сусрета са Христом, Духом Светим кроз светотајински живот, задобијамо контакт са Христом, а преко Христа и са Оцем, јер све бива у садејству Оца, Сина и Светог Духа.

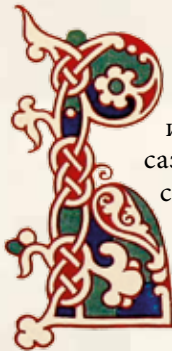
Извор:
 Οἰκονόμος Κ.
 Σοφοκλῆς,
 Τοῦ ἐν Ἁγίοις
 Πατρὸς ἡμῶν
 Φωτίου
 Ἀρχιεπισκόπου
 Κωνσταντινουπόλεως
 Τά Ἀμφιλόχεια,
 Εἰ τῇ ἐβδόμῃ ἡμέρᾳ
 κατέπαυσεν ὁ θεὸς ἀπὸ
 πάντων τῶν ἔργων
 αὐτοῦ, πῶς ὁ σωτήριος
 τοῦ πατρὸς λόγος
 φησὶν, «ὁ πατήρ μου
 ἕως ἄρτι ἐργάζεται,
 καὶ γὰρ ἐργάζομαι»;
 ΑΩΝΗ. [=1858].

Превоо:
 Михаило Оровић

Свети Фотије Константинопољски

О ДЕЛАТНОСТИМА ТВОРЦА

Ако је у седми дан Бој починуо од свих дела његових,
 како Сјасијџељ и Лојос Очево каже:
 „Отац мој до сада дела, и ја делама”? (Јн 5. 17)

идимо четири делатности Творца. Прва је то исконско стварање и саздање бића. На ово се мисли када се каже: „И почину Бог у седми дан од свих дела својих.” А пошто је за седам дана окончао стварање природа и суштина свих бића у целини, Творац више не производи у постојање нити једну од наведених суштина.

Друга је, пак, његово делатно пребивање и одржавање једном од тада установљених врста, да нити једна у потпуности не ишчезне и не оде у небиће. Ова се, пак, делатност назива промислом и бригом Божјом. Све док овај земаљски и сложени свет има постојање, Он никада нема починка од овог дела и активности, као што је познато истинитом Логосу.

Још видимо и трећу делатност Творца, по којој свака природа извршава себи својствену функцију и не производи ништа што јој неслично и странно, него обликује и образује пород сличан себи и налик себи, и на тај начи обезбеђује неповређену сукцесију. И ова узвишена делатност може да се уврсти у логосну промисао и бригу. Од ових три делатности прва за свој циљ има настајање, друга пребивање, а трећа обезбеђивање сличности. Истом Логосу можемо приписати непроменљиву и постојану сукцесију свега што је постало.

Јер, сунце и месец не смењују своје изласке и заласке, путање и размаке, као ни остале делатности које им је задао стваралачки Логос, како не би нарушили добро уређени пут њиховог смењивања, а који је одређен од искона. Тако, ни преостало мноштво звезда не може да наруши и измени редослед њиховог кружног кретања и поретка, њиховог појављивања и нестајања. Ноћ уступа место дану и дан уступа своје место ноћи, чувајући неповређеним и неприкосновеним добро уређени систем унутар општег поретка. Исто тако и смењивање часова не прихвата нити једну нову промену, већ чува непромењеном и стабилном ову исконску и задивљујућу смену. Очигледно промислитељни Логос одржава и стабилизује поредак и пропорционалност који преовладавају у творевини. И ово је делатност Божја, којом је све премудро створио.

Поред ових постоји и још једна делатност, владалачко човекољубље према људском роду, а које је двоструко. Са једне стране, тиче се тела и одгањања болести и многих страдања творевине, а које је Спаситељ нашег рода практиковао и творио ослобађајући човека сваке врсте страдања и болести. Са друге стране, тиче се душе. Овај наш Саздаатељ и Творац ју је (душу), погружену у мноштво грехова и препуну модрица од мноштва удараца лукавога, очистио и повратио јој сјај, и изнад сваког ума и слова, из болесног стања уздигао у древно достојанство и поново је учинио Својом иконом, дарујући јој силу и благодат. Ова делатност руку његових показује добра и несвакидашња дела усмерена према свему створеном, тако што слепима дарује вид, ослабљеног оснажује, а четвородневног устаје из гроба. Незахвална јудејска скупина овим владалачким човекољубљем, користећи суботу као вео за своју завист и злобу и прекоревалујући добротинитеља, слуша владалачко, учитељско и спаситељно: „Отац мој до сада дела, и ја делама.” Укоравајући већ незахвалне Јудеје који су хулили и ружили што се исцељење тела десило у суботу, Владика нас гласно и јасно поучава да од ових дела нити је Отац починуо, нити његова делатност престаје.

Јереј Немања Шево

ПОКАЈАЊЕ – БЛАГОДАТ ПОСЛЕ КРШТЕЊА

ришћани првих векова имали су дубоко развијену свест о очувању моралне чистоте, како би Црква као заједница светих била верна заповестима Господњим. Од самог почетка покајање је било средство за очување светости црквене заједнице, нужне ради истрајавања на путу Божјем, која је прихваћена исповедањем вере при крштењу. Речи Претече

Господњег: „Покајте се, јер се приближи царство небеско” (Мт 3. 2) и речи Господа Исуса Христа: „Ја нисам дошао да зовем праведнике но грешнике на покајање” (Мт 9. 13), без сумње су биле путокази првим хришћанима, приликом њиховог духовног узрастања.

Од самог почетка Црква се суочила са питањем како решити проблем грешника у заједници. Сваки грех има ту силу и моћ да нас одвоји од Бога, од Неба, од вечног живота. Ослањајући се на Свето писмо, Црква је судила на основу речи Христових: „Ако ти сагреши брат твој, иди и покарај га насамо. Ако те послуша добио си брата свога. А ако ли те не послуша, узми са собом још једнога или двојицу, да на устима два или три сведока остане свака реч. Ако пак не послуша њих, кажи Цркви. Ако не послуша ни Цркву, нека ти буде незнабожац и цариник. Заиста, кажем вам што год свежете на земљи, биће свезано на небу, и што год разрешите на земљи, биће разрешено на небу” (Мт 18. 15–18). Апостол Павле додаје: „Заповедамо вам пак, браћо, у име Господа Исуса Христа, да се клоните од сваког брата, који живи неуредно, а не по предању што га примисте од нас” (2. Сол. 3. 6). На основу ових заповести, грешници који нису хтели да се покају били су искључивани из црквене заједнице. Покајање је непроцењив дар човечанству, оно је чудо Божје које нас обнавља после пада. Покајање је изливање божанског надахнућа на нас, чијом се силом уносимо Богу Оцу нашем за вечни живот у светлости његове љубави. Апостол Петар је својим одрицањем на неки начин издао Христа, али он плакаше горко, и тако доби опроштај за свој пад. Односно, искрено покајање га је умилостивило и поново очистило. Сузе су поуздан знак да се човек кроз покајање рађа за нови духовни живот. Кроз покајање се остварује наше обожење.

Према православном схватању, спасење човека је повезано са светим тајнама Цркве. Свака тајна одговара неком физиолошком циклусу или процесу у животу човека. Родио се човек. Физичко рођење на духовном нивоу одговара светој тајни крштења. Али новорођенче мора да расте. И одрастање човека одговара тајни светог миропомазања која даје потребну снагу и подстицај ка духовном расту, започиње и подржава тај процес. Организам не може да се развија без хране и стога постоји тајна евхаристије. Тело Христово је „истинско јело, а крв је истинско пиће” (Јн 6. 55). Да човек после крштења никад не греши, можда би тајна крштења била довољна. Међутим, реалност је таква да људи падају у мноштво грехова и зато постоји тајна покајања,

Речи Претече Господњег: „Покајте се, јер се приближи царство небеско” (Мт 3. 2) и речи Господа Исуса Христа: „Ја нисам дошао да зовем праведнике но грешнике на покајање” (Мт 9. 13), без сумње су биле путокази првим хришћанима, приликом њиховог духовног узрастања.

Аутор је парох Храма Рођења Христовог у Пироту

9

БОГОСЛОВЉЕ

Покајање је
изливање
божанског
надахнућа
на нас,
чијом се
силом
уносимо
Богу Оцу
нашем
за вечни
живот у
светлости
његове
љубави.

На крштењу се рађамо водом и Духом, у покајању се поново рађамо са сузама и Духом. Покајање није „поновљено крштење”, него обнова светокрштенске благодатне воде кроз топле сузе покајања. Као благодат над благодатима људима је након крштења дато покајање, јер покајање је друго рођење од Бога.

која се литургијски славослови као „друго крштење”. Прибегавањем исповести, претходно крштени човек се може очистити од учињених грехова и доживети радост чистоте која се осећа након крштења. На крштењу се рађамо водом и Духом, у покајању се поново рађамо са сузама и Духом. Покајање није „поновљено крштење”, него обнова светокрштенске благодатне воде кроз топле сузе покајања. Као благодат над благодатима људима је након крштења дато покајање, јер покајање је друго рођење од Бога. Плодови достојни покајања јесу хришћанске врлине и добра дела. Пошто је сваки организам подложен овим или оним обољењима, ми прихватимо покајање као тајну исцељења. „Исцели душу моју, јер сагреших теби”, каже псалмопевац Давид (Пс. 40. 5).

Света тајна крштења представља поновно рођење, а покајање је тајна исцељења свећ рођеног човека. Темељ нашег спасења је покајање. Друга исцељујућа тајна је тајна јелеосвећења. Казано је у Посланици апостола Јакова: „Болује ли ко међу вама? Нека призове презвитере црквене, и нека се моле над њим, помазавши га уљем у име Господње. И молитва вере ће спасти болесника, и подигнуће га Господ; и ако је грехе учинио, опростиће му се” (Јак. 5. 14–15).

Као што видимо, постоје непоновљиве тајне као што су, на пример, тајна крштења и миропомазања. А постоје тајне које се понављају: везане за наше исцељење као што су тајна покајања и јелеосвећења, и за нашу насушну потребу као што је тајна евхаристије. Кроз покајање и причешће враћа нам се благодат коју смо добили на крштењу, зато што они враћају изгубљену благодат.

Када се неки организам разболи, неопходна је дијета. Тада сваки доктор преписује оболелом шта му ваља јести, а шта не. У односу на свете тајне, пост заузима посебно место. Пост је неопходна дијета. Уколико је се придржавамо, доспевамо у рајско стање. Због чега у рајско? Из Библије знамо да су људи у рају јели само биљну храну (1. Мојс. 1. 29), а да је разрешење на храну животињског порекла дато тек после потопа, у Нојевом закону (1. Мојс. 9. 3). Апсолутно је неопходно човеку који жели да превазиђе духовне слабости да се придржава тог рајског стања и да ограничава храњење своје плоти.

На овај начин разумемо врло важну улогу поста у домостроју нашег спасења кроз свете тајне. Пост може постати „пријатним периодом” ако схватимо његов велики смисао. Пре свега главни принцип поста је да не угађамо себи, да размишљамо о покајању као о поновном рођењу, јер на тај начин долази до помирења човека са Богом. То је време када се не придржавамо само неке дијете, него пребивамо у молитви, у општењу са Богом. Пост и молитва су активно покајање, примењено у пракси. Према томе наш пост заузима важно место у домостроју

спасења кроз причешћивање светим тајнама. Да поновимо: у тајни крштења човек поново доживљава рођење; узрастање је немогуће без тајне миропомазања која јавља о даровима и плодовима Духа Светог, храна за новорођеног човека је божанствена литургија; а лек и исцељење су тајне

покајања и јелеосве-

ћења које су незамисливе без поста, као и приступање евхаристији где се налаже одговарајући евхаристијски пост. Под руководством свештеника и његовим духовним старањем, у оквирима породичног живота човек помоћу светих тајни цркве које врши Дух Свети, узраста из благодати у благодат, из снаге у снагу. Пост је духовна дијета која нас враћа у рајско стање. То је врло важна компонента на путу нашег спасења.

На крају да закључимо, право покајање није само на језику, већ је и у срцу, у целом бићу човековом. Јер, уколико се језиком одриче а срцем тугује за грехом, нема покајања. Докле човек не замрзи грех, није се покајао па макар тај грех и стотину пута исповедио. Ако још увек гаји љубав према греху, још није угледао истину, још у лажима живи. Грех је незнање, заблуда, промашај циља. Сам Спаситељ је грех својих мучитеља назвао незнањем: „Оче, опрости им, не знају шта чине!” (Лк. 23. 34). Према томе грех је незнање, односно непознавање истине. Истина је „светлост која светли у тами” (Јн 1. 5). Њено познање ослобађа: „Познајте истину и истина ће вас ослободити” (Јн 8. 32). Људи попут Пилата ће, стојећи пред истином, питати: „Шта је то истина?” (Јн 18. 38), не примећујући да стоје пред истином. Неће сазнати да је истина сусрет са истинитим Богом. Истина није „шта”, како је Пилат упитао, већ „ко”. Ко је истина? Христос одговара онима који тако питају: „Ја сам пут, истина и живот.” (Јн 14. 6). „Ја сам светлост свету; ко иде за мном неће ходити у тами, него ће имати светлост живота” (Јн 8. 12). Господ је у ствари истина која ослобађа. Богочовек Христос, он је место сусрета Бога и човека. Тај сусрет је прави позив на покајање. Кроз покајање се остварује наше обожење. Радост у том сусрету јесте показатељ да покајање заиста постоји. Показатељ да је човек оставио лаж и да је познао истину која га је ослободила.

Покајање није само сусрет са истином, већ и вољни покрет ка истини, остајање у истини, нада у истину. Покајање је жаљење због учињеног греха, али истовремено и осмех због озарења истином. Покајање је жалост која води у радост. У покајању чујемо речи Христове: „Блажени који плачу јер ће се утешити” (Мт. 5. 4). Само је у њему утеха, јер је он једина права истина. Покајање је наш повратак Богу, покајање је наше помирење са Богом. Покајање је свемоћно, као установа свемогућег Бога. Нема греха који би стајао против покајања, оно је дар нашој људској природи, то је остатак наше првобитне чистоте, као свест о овој чистоти њеном губитку; то је позив крштења. Покајањем се чисти душа од свих грехова, обнавља порушена светиња Божја. Потрудимо се да Богу принесемо достојно покајање, заједно са љубављу према њему и ближњима.

Покајање значи одбацивање греха и повратак у очински загрљај Бога Оца, у исти онај загрљај у који се вратио блудни син, када је постао свестан своје заблуде и погрешног начина живота. Али Отац је увек ту за нас да нас загрли, да се кроз покајање и исповест вратимо њему и учествујемо у вечери његове очинске љубави, тј. у тајни божанске евхаристије, тада ће Христос и Царство његово бити у нама и покајање је пут ка Царству Божјем.

Покајање није само сусрет са истином, већ и вољни покрет ка истини, остајање у истини, нада у истину. Покајање је жаљење због учињеног греха, али истовремено и осмех због озарења истином. Покајање је жалост која води у радост.

ТРЕБА ОДРЖАТИ ОНО ЧЕГА СМО СЕ ПРИХВАТИЛИ

Разговор са
протојерејем ставрофором
Милутином Тимотијевићем,
умировљеним ректором
Српске православне богословије
Св. Кирила и Методија
у Призрену и Нишу

Шта бисте могли рећи из свог искуства: колики је значај добијања здравог црквеног васпитања у својој кући?

Ја сам пето дете својих родитеља и рођен сам по благослову свештеника који је крстио мог старијег брата. Свидео му се поклон који му је мајка даривала, да је казао: „Пет их имала“. Тако је и било, чиме се објашњава разлика између мог четвртог брата и мене. Рођен сам 1935. у Мрчајевцима и као најмањи и најмлађи био сам стално уз родитеље. Они су били традиционално побожни као и остали народ, све док се моја мајка није прикључила Богомољачком покрету који је био активан у нашој парохијској заједници.

Поред недељног богослужења у нашој цркви понекад се одлазило и на веће богомо-

Разговор
водили:
Ивица
Живковић
и јеромонах
Игњатије
Ђорђевић

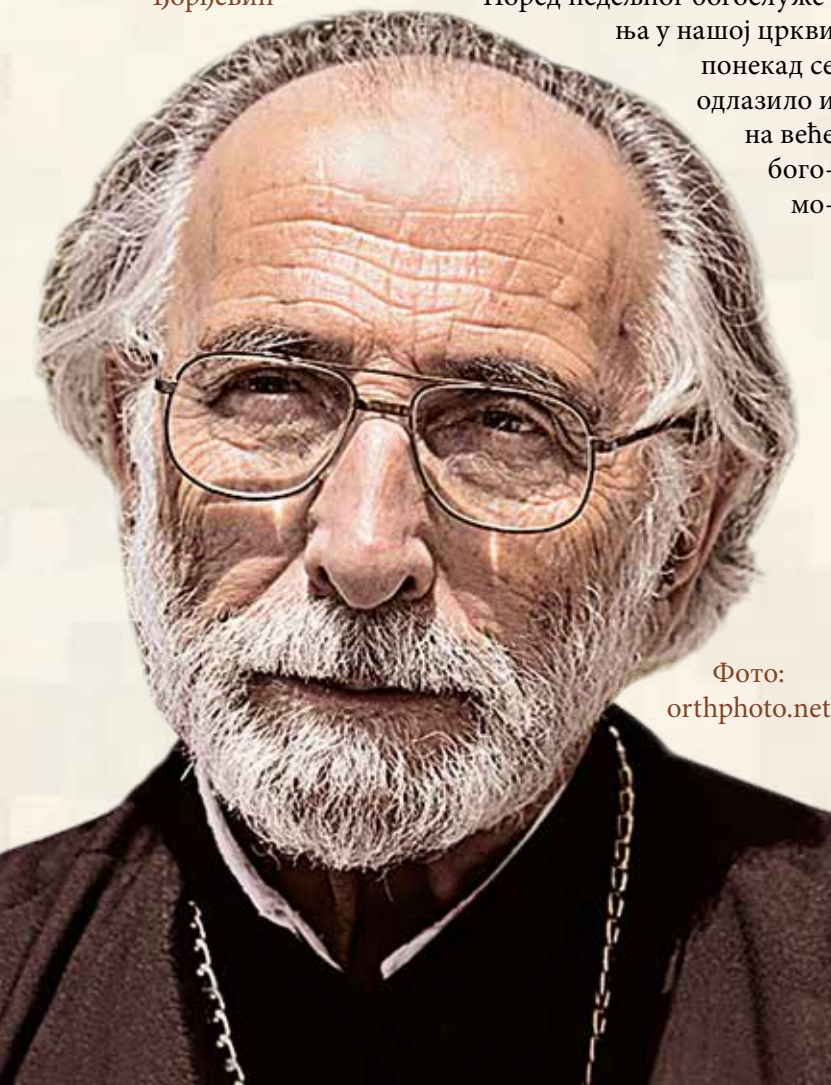

Фото:
orthphoto.net

љачке скупове одржаване поводом неких догађаја. Из тог времена се живо сећам присуства моје мајке на освећењу новог храма у селу Бумбареву брдо, десетак км удаљеном од Мрчајеваца, које је извршио Владика Николај, Епископ жички. Касније, када су одштампана дела Владике Николаја, прочитао сам беседу коју је тог дана Владика изговорио. Заиста ме је мајка буквално носила. Тако и моја најстарија фотографија и једина из тог времена показује како ме мајка држи у наручју испред сале Братства „Вера, нада и љубав“ поред нашег храма.

Године 1942, иако је био рат, пошао сам у основну школу. У ходнику школе биле су исписане великим словима речи Мајке Јевросиме: „Немој, сине, говорити криво“ и све до краја оно што је казала своје сину Марку. У то време браћа су већ била одрасла и имала су своја задужења, а ја сам мајци показивао слова тако да се могла потписати именом и презименом. Такође је научила и да чита. Купила је молитвеник и Свето писмо Новог завета и с тим је остала до краја живота.

Када сам завршио четири разреда основне школе, отворила се у Мрчајевцима и прогимназија до мале матуре, коју сам завршио. Иако неписмена жена, мајка је хтела да наставим школовање – и то богословију. Нашла је једног врло доброг богослова из суседног места и позвала га да једне недеље дође у нашу цркву и да мени прича о богословији у Призрену. Те 1949. године наша црква је прослављала стогодишњицу освећења и Митрополит Јосиф као надлежни архијереј дошао је на Петровдан у Мрчајевце. Родитељи су били једна од три породице домаћина-славара који су припремили славску трпезу. И овај догађај је утицао да сам на јесен, без полагања пријемног испита, отишао у Призрен.

Да ли бисте васпитање које сте добили, назвали строгим или благим?

Моја мајка је била строжа од оца који је многе ствари покривао. Била је активна у Богомољачком покрету и имала је утицај на своју околину, који се протеже и до данас: једна игуманија из Епархије жичке је ћерка жене која је пришла цркви кроз дружење са мојом мајком. Ја сам отишао у Призренску богословију 1949. године. Тамо су били веома тешки услови живота. Понегде је недостајало прозора, мраз је улазио у просторије где смо спавали и хватало се иње по покривачима. Кад је дошло време да се након првог распуста вратим у школу, отац ме је опоменуо да је дошло време да се прикључим друговима, а ја сам казао да не бих опет тамо ишао. Кад је мајка то чула, пришла је и „охрабрила ме“ јасеновом границом са дрвљаника. На тај начин потврђена је одлука о

мом будућем позиву. Њен утицај је тада био кључан за продужетак мог школовања. Захвалан сам јој на томе, јер је она знала, боље осетила и даље видела шта је било потребно за моју будућност.

Владика Павле (Епископ рашко-призренски, будући Патријарх српски) Вас је у Призрену рукоположио за свештеника. Шта Вам је најважније остало у сећању од њега?

Као ученик богословије, школу сам доживљавао као жив организам. Како није било уџбеника, хватали смо белешке на часу, а после подне се допуњавали међусобно. Било је и разговора, јер увече није било довољно светла да бисмо могли да читамо. Када сам био у другом разреду, дошао је за професора јерођакон Павле. Био је и васпитач. Предавао нам је Свето писмо. Имао је превелико стрпљење, а ми смо понекад то и злоупотребљавали, постављајући разна питања. Обично смо се неких професора у монашком чину прибојавали, док је с Владиком Павлом било другачије. Предавао нам је само једну школску годину, након чега је отишао у свој манастир, а потом у Грчку. Када сам постао професор 1962. године, он је већ био епископ.

Памтим богословију и пре њега и у његово време. Историја Призренске богословије може се поделити у периоде до Владике Павла и од Владике Павла. Оно стрпљење које је показивао према ученицима било је веома плодно. У цркви није седео у трону нити у олтару, већ је стајао са ђацима за певницом, где их је поучавао појању и типиком. Након јутарњег богослужења указивао им је на грешке и показивао им редослед појања за наступајуће вечерње; такође на вечерњем за идуће јутрење. Професор певања је вршио свој посао у учионици, док је праксу за певницом водио Владика Павле. Ви знате да је богослужење мера нашег богословља. Владика Павле је веома волео богослужење и активно је учествовао у њему.

Недељом нас је све после литургије окупљао у двору, свештенике и професоре, где смо разговарали о разним темама. Имао је обичај да прича о догађајима и искуствима са својих путовања. *Полиџику* је куповао средом и недељом. Средом је у њој излазило нешто из науке и технике, а он је волео природне науке. Ту је увек налазио нешто лепо да нам пренесе у разговору, када није било других актуелних тема.

Ви сте у Призрену били и професор и свештеник. Које Вам је драгоценост пастирско искуство остало из тог времена?

У богословији смо као млађи радили јеромонах Иринеј, јеромонах Никодим и ја, као породични свештеник. Владика Павле је као епископ понекад сâм служио у Саборној цркви као свештеник са ђаконом, док је нас свештенике слао по селима, да би се колико је могуће покрила околна места, како би што више људи људи учествовало у литургији, уз исповест и причешће. Одржавао је добре односе и посећи-

вао призренског римокатоличког свештеника, а касније и бискупа поводом њихових празника, а поводом наших празника примао их у епископији. На парохији сам се учио животу од самог народа, слушајући и осећајући његову муку. Најважније је ући у народ. Кабинетско учење је добро, међутим ако се затворимо у себе, нећемо то моћи проверити. Тек са народом и кроз народ знање добија димензију живота.

Исповест сам од ране младости препуштао старијима. Нисам хрлио да се тиме бавим, осим када је било неопходно, због тога што сам оно што се на исповестима помиње лично тешко доживљавао.

Ви сте се највише бавили апологетиком. У којој мери се променила теологија и учење цркве и како сте Ви доживели ту промену?

Свако време имало је своје изазове. Тако је било и након Другог светског рата, када је наступио борбени атеизам. Појавио се у нашој

цркви професор Лазар Милин, али и још неколико интелектуалаца, који нису били у свештеном чину. Јасно и гласно су се определили да су религиозни људи, а као интелектуалци нису могли бити заобиђени у јавности. То је толико било важна и снажна порука да су на предавања Лазара Милина долазили студенти са других факултета. Он им је нудио ново откриће, насупрот тадашњем уверењу да су људи из цркве интелектуално заостали и необразовани. Под утицајем професора Милина, определио сам се за апологетику и из ње сам полагао професорски испит. До краја радног века остала ми је навика:

и када сам знао шта ћу предавати, никада нисам отишао на час неспреман, да нисам макар прегледао припрему.

Шта сматрате да је било најважније у погледу духовног препорода народа осамдесетих и деведесетих година?

Врло често ми људи идемо лакшом стазом. Потребно је и лаке стазе користити, али не може се Царство (небеско) задобити без труда. Мора човек у себи да одлучи да одржи оно чега се прихватио. То је важно и када се неко обраћа вери. Нашу децу супруга и ја такође смо учили истрајности и отворености у животу. Увек се нешто мора променити, учинити бољим или пак одсећи – ако није добро.

Тако и у богословији: сматрао сам да ђаке у тим годинама треба речју и делом усмеравати ка добру. Како ће неко после радити, то је ствар његове савести, док сада, када је он нама у школи дат, поверен на васпитање, ми смо дужни да учини-

мо што је до нас. У свим институцијама постоје правила која одржавају њихов живот. Увек постоје границе које не би требало да се прелазе.

Ви сте човек кога Црква познаје, на кога се може ослонити – често је говорио Патријарх Иринеј. На шта је мислио, и шта те речи значе?

Ми смо предузели један посао, добровољно смо га прихватили. Најосновнија ствар је да се то часно обави и издржи. Само ко издржи до краја, тај се спасава. Ако нисмо у стању, треба то оставити. Имао сам срећу да будем поред двојице великих људи – Патријарха Павла

и Патријарха Иринеја. Радио сам један посао за који ми је био потребан ауторитет на који сам се могао позвати, а то је ауторитет Цркве. У ауторитету Цркве – једне, свете, саборне и апостолске, наћи ћемо се сви, од најмањих до највећих.

Подносили сте ћутке сва искушења и притиске, који нису били мали. Никада Вас нисмо чули да се на некога жалите или о неком говорите лоше. Одакле Вам снага за то?

То је принцип који је важио у мојој кући. Живели смо у порти Богородице Љевишке и наш дом је био отворен за многе. Моја супруга и ја увек

смо имали дуге разговоре са гостима, али ништа није излазило изван куће. Кућа је светиња и наш гост је светиња – колико год нам се можда и не свиђао нечији став.

Како сте се у богословији борили са искушењима лицемерја?

Кад сам био млађи, ја сам и као професор увек пред крај часа остављао време за отворена питања и разговоре. Тиме сам учио ђаке да се ослободе, да могу слободно да разговарају, да се боре за своје мишљење. Потребан ми је човек, а не робот – говорио сам. Нема проблема који се не може решити, само је питање како се и на који начин то чини. Заједно све можемо решити.

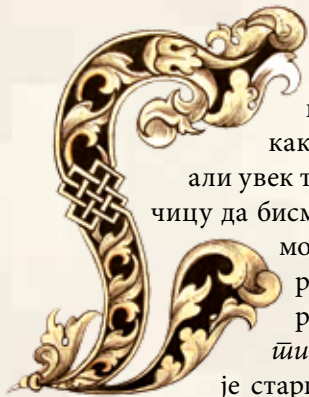
Наравно, не могу рећи да су моје одлуке увек биле исправне. Али увек сам се трудио да се држим правила која су се темељила на истини.

Архимандрит Лазар Абашидзе

ДА СЕ РАЗБУКТАВА ЖИВО ОГЊИШТЕ ВЕРЕ

ви ми као да желимо да волимо Господа, али стално не- како „немамо времена”. Сви ми желимо да се молимо Богу, али увек треба још нешто да завршимо. У ствари, тражимо доско- чицу да бисмо побегли од молитве и осталог труда који захтева са- мопожртвовање, јер је ово за нас најтежи посао. То је борба, то је распеће. А како нам је жао себе! Данас је већ нечувено јунаштво – разапети се у молитви – каква је то реткост! Зашто је данас *моли- ти се* постало тако неиздрживо тешко? Јасно је због чега: овај свет

је стари чаробњак, он се пажљиво, нетремице загледа у нашу душу, мами је хипнотичком силом, упорно вуче у своју паучину. Он види, осећа све танане нити које се вуку из нашег срца; све ове страсти и страстице, хтења, по- хоте, жеље, везаности, све оне паучинице које су растегнуте до паукових пипака; и ми упадамо, све више се упетљавамо у његове чворове и везе. А паук набацује петљу по петљу, манипулише овим нитима, заобилази своје жртве, проверава да нису ослабиле везе, да ли се жртва још увек чило противи и опет набацује петље и

чвориће. Под *хийнозом* света ми сами лагано идемо ка змијским устима. Непријатељ има велико искуство – окреће нас од Бога и од свега богоугодног. Како се устремити, где у себи пронаћи онај порив за скок што даље од драконове чељусту? Како да се човек сасвим не охлади, да не изгуби последње остатке трезвености?

Без подвига нема живота, без подвига нема хришћанства, тим пре без подвига није могуће монаштво! Када је реч о љубави, увек тик уз њу стоји саблазан да човек заволи мање уместо већег – значи, потребна је борба, одсецање, „мржња” према мањем, ради свецелог посвећивања својих осећања већем. Никад се трагање за Богом, за том највишом Љубављу (а утолико пре у монаштво) не сме заменити мирним животом у башти, са шољицом чаја после тихе јутарње молитве, полу- сањивим полулежањем у удобној фотељи са духовном књигом у рукама, или мирним бављењем вртом, са Исусовом молитвом на уснама. Монаштво није је- дан од облика *йацифизма*, није *мироћиворство*, није *йсихотерапија*, није *йших* и *миран*, *невин* боравак у природи „љубитеља тишине и спокоја” – како се то многим нашим савременицима чини. Не, то је оба- везно – битка, изазивање у бој страшне неприја- тељске силе, озлојеђене против Бога и човека, заувек непомирљиве, која сваког трена смишља пакост. Али, ова зловна, непријатељска сила уг- лавном се гнезди у нашим срцима, овде гради своје тврђаве и бусије, одавде војује против наше љубави. Дакле, треба улагати на- пор: ово покидати, оно сломити, ово ишчупати, одузети се- би, причинити себи велики бол; све што до- сађује

Овај свет је стари чаробњак, он се пажљиво, нетремице загледа у нашу душу, мами је хипнотичком силом, упорно вуче у своју паучину. Он види, осећа све танане нити које се вуку из нашег срца; све ове страсти и страстице, хтења, похоте, жеље, везаности, све оне паучинице које су растегнуте до паукових пипака; и ми упадамо, све више се упетљавамо у његове чворове и везе.

15

ДУХОВНЕ ПОУКЕ

Извор:
Архимандрит
Лазар Абашидзе,
Мучење љубави.
Манастир
Подмаине
2014.

Фото:
azbyka.ru

Манастир Свете Троице Гергети, Грузија
wanderthewood.tumblr.com

Циљ није да се граде и настањују нове зграде, већ да се разбуктава живо огњиште вере, око кога могу да се окупе уморни путници, који траже духовну топлину и светлост. Разбуктавање овог огњишта треба почети управо од свог сопственог срца, и на то ће отићи године.

одбацили што даље од себе, једно изгубити, друго стећи, опет се одрећи ради већег, наћи негде прљаву флеку и опет спаљивати, одбацивати, сваког дана се разочаравати и почињати опет и опет све испочетка.

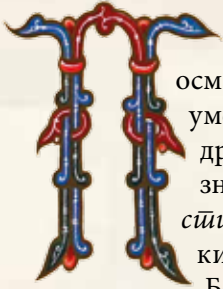
Данас се и од самих настојатеља више од свега захтева одрицање, самопожртваност, опрезност, ненаметљивост, неповерење у себе и препуштање вођења братије Самом Господу, који све познаје и зна шта је управо потребно свакој појединој души. Настојатељ се само „прилагођава” ономе што Господ чини, само чува и води рачуна о делу, које зида Свезанајући Игуман, а он сам није лекар, већ само болничар или „медицински брат”. Међу нашим наставницима чак и „намудрији” и „најумнији” су крајње немоћни духом. Све више и више нам је потребна посредна Божија помоћ, у неповерењу према самима себи, у неуздању у своју „ревност”, своју „мудрост”, „своје снаге”. Ово је потребно за настојатеља! И за братију је безбедније да буду самопожртвовани и послушни оваквом наставнику, кад он сам нема поверења у себе!

Дакле, све треба да се ради другачије: као прво, циљ није да се граде и настањују нове зграде, већ да се разбуктава живо огњиште вере, око кога могу да се окупе уморни путници, који траже духовну топлину и светлост. Разбуктавање овог огњишта треба почети управо од свог сопственог срца, и на то ће отићи године. Поучавати, ако се добије благослов за то, опет треба крајње опрезно, нерадо, са свешћу о својој свегрешности, само из страха што ћемо дати одговор за прећутану реч. Сама братија ни у ком случају не треба да мисли да је настојатељство част: то је само најтеже послушање. Главно је, и то је неопходно схватити, да кроз најстаријег у обитељи Сам Бог поучава и води братију, и да му Господ открива многе духовне истине управо ради братије и ради њихове вере у ову тајну духовне хијерархије.

Опет само вера, само жива вера може да постане услов за правилне односе, и свако малOVERJE овде ће деловати као кап отровне киселине, оно ће разједати, разарати, остављати рупе на нежном ткиву манастирског живота. И очигледно је да треба признати да је данас главни у манастиру, односно настојатељ, такозвани „игуман”, нека је чак и архимандрит, „високопреподобни отац”, „баћушка” и томе слично, у ствари само старији брат, а не „отац”! Старији брат, који је због тога што су браћа сирочићи принуђен да се брине о њима, да се труди, да се брине о овом и оном, покушавајући што је могуће побожније да „усклади различите ствари” и, уопште, трудећи се да надомести одсуство родитеља, колико му то пође за руком.

Горан М. Јанићијевић

ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА И КРАЈ УМЕТНОСТИ

осматрано из перспективе готово двадесетовековног садејства Цркве и уметности, тезе о *крају уметности* у теоријским интерпретацијама из друге половине XX столећа отварају и питања њеног будућег места и значаја у литургијским оквирима. Проблем губитка *саморазумљивости* (у) уметности, на који су указали филозоф и историјско-уметнички ерминевтичар Ханс-Георг Гадамер, те историчар уметности Ханс Белтинг, на основу удаљавања савременог друштва од традиционалних вредности европске културе и подразумевајућег значења уметничких творби, у црквеној сфери још увек није експлицитно изражен, будући да литургијски живот представља извесни реликвијар црквено-уметничких тековина. Извесно удаљавање, међутим, може се и на овом нивоу потврдити. Проблем понављања у областима иконографије и стила, особито карактеристичан за другу половину XX и почетак XXI столећа, указује на извесну „кризу савремености” ове уметности, која као да нема довољно снаге да у свом времену, у складу са савременим богословљем и особеностима епохе, изнедри оригиналнија решења. Будући да се одређени креативни искораци ипак могу констатовати и то у готово свим помесним православним црквама, основана је нада у даљи развој, уколико друштвена и културна клима раздобља не буде инхибирала ствараоце у њиховим трагањима за решењима и изразом, који ће бити на подобје традицији, али у којима ће се најпре препознавати савремени православни хришћани.

Аутор је академски сликар и магистар историје уметности

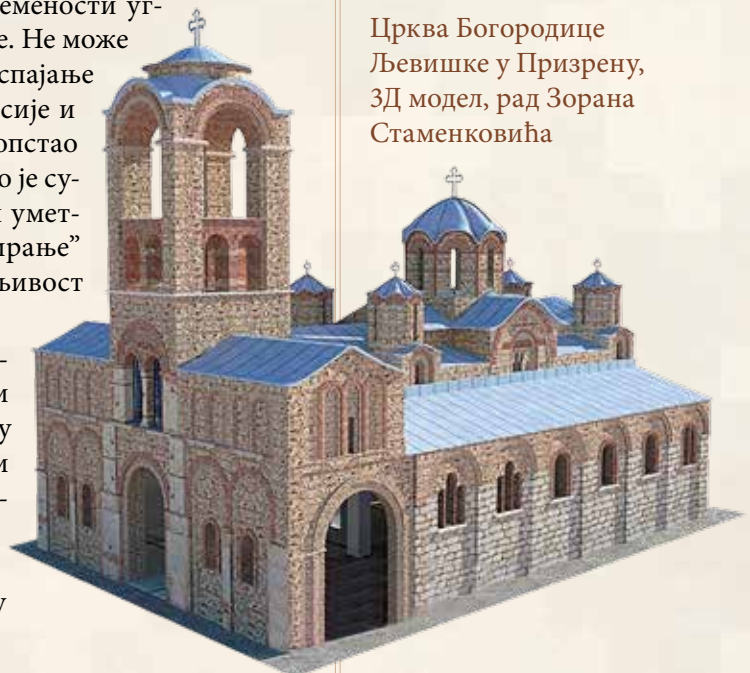
На проблем опадања црквено-уметничких вредности указано је још почетком претходног столећа, нпр. кроз разговор који је историчар уметности Светозар Радојчић водио са једним од последњих зографа–Галичанаца Јанком Фрчкоским. Током разговора, времешни зограф илустровао је процес деградације уметничких вредности на основу превазиђеног метода преношења знања са старијих на млађе прениоце поствизантијских тековина, што се превасходно и све више односило на техничка и технолошка упутства. Маниристички приступ

огледао се кроз принцип имитације претходних узора. Одређени полет и наду током XX столећа дали су византолози и академски сликари–кописти кроз сопствене тежње ка разумевању традиције и приближавању давно постигнутом идеалу средњовековне црквене уметности. Аналогни процес, претходно, одвијао се на пољу црквене архитектуре у којем је проблем савремености углавном решаван на основу материјала и технике градње. Не може се оспорити да је у питању био значајан искорак кроз спајање елемената националног стила са елементима нпр. сецесије и класицизма. Међутим, еkleктички принцип трајно је опстао у домену црквене уметности на нашим просторима, што је сужавало поље креативних истраживања. У савременим уметничким праксама у оквирима Православне цркве „цитирање” је постало окосница креативног метода, а занатска марљивост циљ и идеал.

Појединачни примери црквено-уметничког истраживања, са друге стране, указали су на креативни потенцијал у домену уметничких тековина које настају у оквирима Цркве данас. На таквом темељу, радикалнији искорак на поетском и нивоу стила могућ је кроз интеракцију богословља и уметности, како се то већ догађало у прошлости. Пример цркве Богородице Љевишке у Призрену, у том смислу, постаје индикативан на основу

Еклектички принцип трајно је опстао у домену црквене уметности на нашим просторима, што је сужавало поље креативних истраживања. У савременим уметничким праксама у оквирима Православне цркве „цитирање” је постало окосница креативног метода, а занатска марљивост циљ и идеал.

Црква Богородице Љевишке у Призрену, 3Д модел, рад Зорана Стаменковића

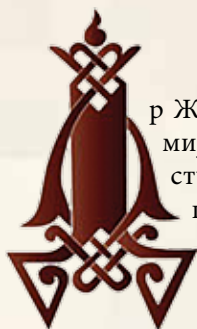
Одсуство симболичких слика у црквеном сликарству данас, такође је изван показатељ њене савремености и аналогности са истовременим богословљем. Основно њено искушење садржи се у претпоставци површности.

три међусобно повезана чиниоца: ктитора – српског краља Стефана Уроша II Милутина, призренских епископа Саве и Дамјана, као и непосредних стваралаца – протомајстора Николе и живописца Михаила Астрапе и Евтихија. Да је ова синергија представљала изузетну околност учача се на нивоу синетезе етичких, богословских и креативних премиса. Од додашње тробродне базилике, успешном преградњом, доспело се до петокуполне цркве са звоником, која истовремено репрезентује принципе савремености и неговања раносредњовековне традиције градских катедрала, посвећених Богородици. Судићи по фреско-натпису из спољашње припрате као изводу из оснивачке повеље, ктитор је омогућавао обављање хари- тативне делатности у оквирима призренске катедрале. То је очевидно рефлектовано у зидном сликарству, те Христов лик на јужном ступцу са написом „Хранитељ Призренски” треба разумевати у ширем смислу од онога који рефлектује данашњи појам „чувар”. По свему судећи, ослањало се на претходну праксу (?) „давања на врата” тј. снабдевања потребитих При- зренаца брашном, вином и сољу, што, верујемо, рефлектује и натпис са фреске Богородице Милостиве са Христом дететом из XIII столећа – „Крмитељ”. На овом приказу, Богородица у руци држи плетену кошару из које Христос нешто вади и као раздељује. Услед оштећења у регији Христове десне шаке није могуће поуздано закључити о чему се ради. Најверова- тније је у питању хлеб као симболички израз телесне, али и духовне хране истовремено. Осим тога, *алејорија смењивања Сјарој и Новој завети*, заснована на крилатим *йерсонифика- цијама двају завети* и текстуалној антитези „сенка прође – истина дође”, указује на симболички језик љевишких фресака, који рефлектује одређене богословске поставке и тековине. Симболич- ко је и присуство Платона, Плутарха и Царице Савске у Лози Јесејевој из исте цркве. Манастир Дечани, у том смислу, такође представља праву ризни- цу симболичких приказа од *йерсонификације флоре* (биљног света) у циклусу „Стварања/Постања” до персонификације Земље у композицији „Страшног суда”. На истој равни стоји и *йерсонификација Софије* на сцени- *алејорији* „Премудрост сазда себи храм” у Грача- ници. Одсуство симболичких слика у црквеном сликарству данас, такође је изван показатељ њене савремености и аналогности са истовременим богословљем, које, под утицајем рационализ- ма, углавном не укључује симболичке нивое у те- оријским интерпретацијама истина православне вере. Стога се основно њено искушење садржи у претпоставци површности.

Крај уметности (?) о којем је било речи, са друге стране, релативна је појава услед непредвиди- вости праваца даљег развоја и могућности повре- мених повратака на неке традиције и постмодер- нистичког посезања за прошлост. Из тог разлога ни уметност која данас настаје у оквирима Право- славне цркве, не може бити схваћена као коначна, заокружена и исходишна традиција. Њен даљи развој и карактер умногоме ће зависити од својста- ва богословске мисли, аутентичности литургијског живота, као и претпостављених – креативне слободе и утемељености у наслеђу истовремено.

АУТОРИТЕТ ЈЕ У ЉУБАВИ, А НЕ У НАДМОЋИ

р Жељко Младеновић, психолог и професор струковних студија на Академији васпитачко-медицинских струковних студија – Одсек васпитачких студија Алексинац, несебично и са неизмерном љубављу и поштовањем према свим просветним радницима, родитељима и деци, пружао је током месеца маја 2023. године психолошке савете, подршку и помоћ у алексиначким просветним установама, поводом догађаја у ОШ „Владислав Рибникар” у Београду, који је оставио дубоке последице и страхове на наше читаво друштво.

Будући да има богато искуство у педагошком раду и да је био ангажован као доцент на Департману за педагошко-психолошке науке Интернационалног универзитета у Новом Пазару, да је предавао верску наставу и психологију, као и да је аутор семинара намењених за стручно усавршавање наставника и стручних сарадника у школи, раскош његовог интелекта и искрена жеља да потреба за знањем сачува и надахне свако ученичко срце, учинили су његова предавања веома посећеним, поштованим и запаженим, и са позиције сведочења слушаоца на тренутак одагнали сваки страх и тескобу, надвијене над срцима и мислима просветних радника, родитеља и ученика. Овакав вид подршке остао је уткан у слушаоце у којима је постојала насушна потреба за тим, стога је сваки појединачни труд велики и важан корак ка успостављању квалитетнијих међусобних односа.

Важно је схватити да ми насиље живимо, о њему се говори, али се мало тога стварно предузима, углавном се бавимо последицама.

Чињеница да је у масовном убиству у Београду страдало осморо деце и радник обезбеђења, као и да је непосредно након тога у околини Младеновца убијено осморо и рањено дванаесторо младих људи, оставља велику опомену и потребу за преиспитивањем. Након поменутих трагедија, у алексиначким образовним установама организоване су трибине које су окупљале психологе, педагоге, просветне раднике, родитеље и ученике у циљу разговора и међусобне подршке. На једној од таквих трибина, у ОШ „Вожд Карађорђе” у Алексинцу, др Младеновић говорио је о свом педагошком искуству, делио важне савете и пружао речи охрабрења.

Између осталог, др Младеновић је нагласио да је већ више година много тога указивало да се овако нешто могло десити, али да нико, ни у најгорим прогнозама, није могао да предвиди да ће доћи до трагедије оволиких размера.

Изумеђу осталог, др Младеновић је нагласио да је већ више година много тога указивало да се овако нешто могло десити, али да нико, ни у најгорим прогнозама, није могао да предвиди да ће доћи до трагедије оволиких размера.

У ситуацијама када је оваква штета већ настала, она не може бити исправљена, остаје нам прилика да се преиспитамо и извучемо поуке и да унапред делујемо. Важно је схватити да ми насиље живимо, о њему се говори, али се мало тога стварно предузима, углавном се бавимо последицама. Потребно је послушати, схватити да је и насилник вероватно жртва неког насиља, да је тако научен, или да не види други начин комуникације осим насиља. Потребно је деловати превентивно и указати на последице до којих може довести насилно понашање и већ у зачетку га зауставити.

Реч која се често чула након немилих догађаја јесте реч *систем*. Као што је то негде већ речено, прва заблуда о систему је да он постоји. У том духу важно је напоменути да систем не постоји ако људи немају унутар себе развијен систем вредности који их мотивише да поштују живот, достојанство и самосвојност других. Одавно се не ради на развијању система вредности и карактера, деца су васпитно запуштена. Друга реч која је била врло присутна током тих немилих дана била је *исихоаишија*, која је коришћена без предзнања и некритички. Важно је разумети о чему се у ствари ради, и да су те особине које одликују психопатски структурисану личност комбинација наследних и срединских фактора, с тим да су средински претежнији.

Текст
уредила:
Јелена
Љубеновић

19

ЦРКВА И САВРЕМЕНИ СВЕТ

Потребно је послушати, схватити да је и насилник вероватно жртва неког насиља, да је тако научен, или да не види други начин комуникације осим насиља. Потребно је деловати превентивно и указати на последице до којих може довести насилно понашање и већ у зачетку га зауставити.

Опасно би било и са психолошког и са теолошког аспекта сматрати психопатију као нешто урођено. У том случају, нити би психопатски структурисан човек био одговоран за своја дела, нити бисмо ми као његови родитељи, васпитачи и друштво били одговорни. А чињеница је да смо, по речима великог Достојевског, *сви криви за све*.

Особине које чине такозвану тамну тријаду: нарцизам (наркизам), макијавелизам и психопатија, последица су неадекватног одгајања и васпитавања детета са диспозицијама за развој ових особина. Нарочито су особине које чине психопатију, попут антисоцијалног понашања, импулсивности, себичности и недостатка емоција, васпитљиве, те да се њима супротне особине уче и развијају васпитањем. Морамо бити свесни да статус човека није статус са којим се дете рађа, већ статус *ка коме се оно рађа* (Монтегју), те да као родитељи и васпитачи преузмемо одговорност за поверену нам децу и од њих начинимо људе.

Професор Младеновић примећује да је родитељска љубав основа за осећање упоришта, безбрижности, самопоуздања и прихваћености. Уколико родитељска љубав изостане, онда прети опасност да се дете развија са бројним несигурностима, страховима и девијацијама.

Трајност једне зграде зависи од темеља, тако и наша личност може издржати ударе животних ветрова једино ако има добар темељ.

Темељ психичког здравља детета јесу родитељи, посебно мајка. Трајност једне зграде зависи од темеља, тако и наша личност може издржати ударе животних ветрова једино ако има добар темељ. Деца данас одрастају у дигиталној дивљини, и највећа им опасност прети у њиховој соби када су надомак интернета, где су сва врата отворена, и то нажалост она која нико не проверава. Деци недостаје веће присуство одраслих и фигура која ће их инспирисати на важне и племените кораке.

Осврћући се на примере у свом раду, др Младеновић наглашава да је важно разговарати, јер иако се тренутно не виде ефекти плодносног разговора, не значи да они не постоје и да се неће јавити касније. Стога један разговор може помоћи појединцу да увиди бесмисленост насиља и да усвоји боље начине општења, али то је није могуће уколико не водимо разговор из средишта своје душе, са посебном пажњом и интересовањем, у љубави. Важно је родитеље упутити како да разговарају са децом, док запослени у просвети не би требало да разговарају користећи бирократске и шематске алате и шаблоне, већ да проблему приступе отвореног духа и срца, са истинском заинтересованошћу. Ауторитет запослених у просвети и родитеља јесте у љубави коју дете осећа, а не у надмоћи која им се може показати.

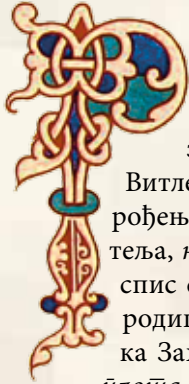
На својим предавањима, окренут ка другом у радости образовања и охрабривања, др Младеновић уместо поруке оставља светописамски стих који га у свим подухватима путоводи и инспирише: *Саг иак осћаје вера, нада, љубав, ово шроје; а љубав је међу њим највећа* (1. Кор. 13. 13)

Деца данас одрастају у дигиталној дивљини, и највећа им опасност прети у њиховој соби када су надомак интернета, где су сва врата отворена, и то нажалост она која нико не проверава.

Јереј Далибор Мидић

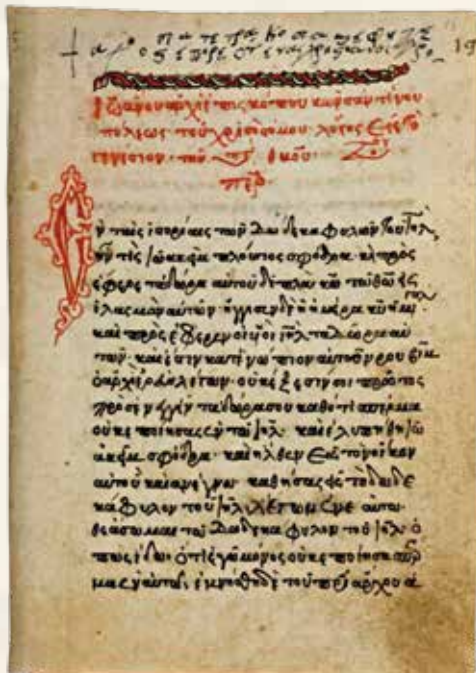
УЧЕНИЦИ СВЕТОГ ЈОВАНА КРСТИТЕЉА

анохришћански спис *Пројојеванђеље Јаковљево*, који описује догађаје од зачећа Пресвете Богородице до покоља Витлејемских младенаца, помиње и детаље рођења и одрастања Светог Јована Крститеља, највеће рођеној од жене (Лк. 7. 28). Овај спис сведочи да је, након бекства Свете породице у Египат и убиства првосвештеника Захарије на улазу храма и олтара, близу илотија... Јелисавија чувши да ће доћи да израже и њеној сина Јована, узео је и оде са њим јоре у иланине, израживши месито где би га сакрила, и не би месито да се пронађе. Тада она закука у себи, и рече: О иланино Божија, ирими мајку са дејшејом. Јер се Јелисавија није мојла иојети јоре. И истиој моменти се иланина раздвоји и ирими их. И иоја-ви се анђео Госјодњи да их сачува. (ПЈ 16, 3-8)

Крштење покајања које Свети Јован Крститељ проповеда, блиско је повезано са дневним крштењима и ритуалним прањима које је есенска заједница свакодневно чинила.

Праведна Јелисавета убрзо се упокојила у пустињи, а како нам сведочи јеванђелист Лука, *дејше расјијаше и јачаше духом и дејаше у иусјињи до дана док се не јоказа Израљу* (Лк. 1. 80). Јудејска пустиња, смештена између Јудејске горе и Мртвог мора, иако пустиња, била је настањена, због велике количине воде која се тамо сливала са пустињских брда. Поред пастира који су овде чували своја стада, пустињу су настањивале и разне религијске групе Јевреја, које су

живеле око Мртвог мора, а које неки истраживачи и научници повезују за Есенима, групом аскетски оријентисаних јеврејских интелектуалаца.

Ову заједницу је, поред аскетизма, према писању Јосифа Флавија, карактерисала заједничка молитва, добровољно сиромаштво, дневна крштења и непорочан живот. Када Свети Јован Крститељ на реци Јордану започиње своју проповед, његова визуелна појава у хаљини од камиље длаке и кожни њојас око бедара својих... коме су храна биље и дивљи мед (Мт. 3. 4), наводе на закључак да је и он био део ове или неке сличне пустињске заједнице. И крштење покајања које Свети Јован Крститељ проповеда, блиско је повезано са дневним крштењима и ритуалним прањима које је есенска заједница свакодневно чинила.

Свети Јован Крститељ сведочи Христа, уље на платну, Дучо ди Буонинсења, средина 13. века

Својом проповеди Јован Крститељ око себе окупио је прилично велику групу ученика и следбеника, од којих су нам именом познати браћа Јован и Јаков Зеведејеви, који су најпре били његови, а потом Господњи ученици и апостоли. Ипак, и након страдања Светог Јована Крститеља, када ученици његови, узеше његово и сахранише га (Мт. 14. 12), нису сви постали Господњи ученици, нити пак кренули за њим, већ су себе и даље називали ученицима Јовановим. У Новом завету, други именом незнани Јованови ученици помињу се као *они који иосјше често и молишве чине* (Лк. 5. 33), а апостол Павле их много касније среће у Ефесу где крштавају *кршињем Јовановим, не знајући да иосјоји Дух Свети* (Д. Ап. 19. 1-2).

За разлику од синова Зеведејевих, који прихватају Господа Христа као Онога Кога Јован Крститељ најављује и ових других ученика Јованових у Ефесу који се *кршише у име Госјода Исуса* (Д. Ап. 19. 6), многи Јованови ученици и следбеници нису желели да прихвате ни Господа Христа, а након његовог вазнесења ни апостол-

ску проповед. Остали су следбеници проповеди и учења Светог Јована Крститеља, не препознавши Господа Христа као *Јаћне Божје које узима на себе ђрехе светиа*. Понављали су стална крштења, проповедали покајање и ритуале које је и Свети Јован Крститељ чинио. Ј. Каравидопулос претпоставља да пролог Јовановог јеванђеља који о Јовану Крститељу пише као о ономе *који дође за сведочанство, да сведочи о светлости, да сви верују кроз њега... који не дјеше светлост, него да сведочи о светлости...и признаде и не йорече; и признаде: Ја нисам Христос и да је Онај што долази за мном, који йреда мном би, коме ја нисам достојан одрешити ремена на обући њејовој – између осталог има за циљ да приволи и раној цркви присаједити ученике Јована Крститеља.*

Ипак, историја је показала да *ледајући не виде, и слушајући не чују, нићи разумеју*, па тако ученици Светог Јована Крститеља постоје и данас, а њихово веровање и култ остао је скоро непромењен до нашег времена. Себе називају Мандејцима, од арапске речи *Manda*, што значи

Фото: newsmedia.tasnimnews.com

знање, откривење. Према њиховом веровању, Свети Јован Крститељ је највећи учитељ и једини истински месија. Господа Христа сматрају лажним месијом који је „изопачио учење које му је поверио Јован”.

Према писању К. Гелберта, Мандејци су још током касноантичког периода имали велику заједницу у Едеси у данашњем Египту, да су себе називали „синовима светлости, изабраним праведницима и чуварима посебних обреда и знања”. Од почетка до данас, њихови свештеници имају титулу Рави, а богослужбени простор назива се Скинија. Мандаизам представља гностички тип религије, који обједињује старозаветни јудаизам, старе религије Месопотамије, а као врхунац свог веровања проповед Светог Јована Крститеља. Богослужбени језик је мандејски, који представља дијалект југоисточног арамејског, са јеврејским палестинским арамејским, самарјанским арамејским, хебрејским грчким, латинским, акад-

ским, партским и сиријским језиком. На овом језику написана је и њихова Света књига, која се још назива и Мандејска књига Јована. У њој се налазе описи живота Светог Јована Крститеља, његова чуда, као и низ полемичких разговора са Господом Христом и његовим ученицима.

У периоду исламске управе Светом земљом, калифи су им дали повлашћени положај као људима књиге, односно припадници вере које су признате као вођене претходним откривењима. У време крсташких ратова и хришћанске управе Светом земљом, такође су имали повлашћени положај, а европски освајачи називали су их „хришћанима Светог Јована”. Прво велико страдање доживели су за време Каџара крајем XVIII века, а последње у време рата у Ираку 2003. године. Највећи број ученика Јованових је до последњег рата живео у Ираку, Ирану, Сирији и Палестини. Данас су расути свуда по свету, а укупно их има око 120 000. Тренутно је седиште врховног рабина и патријарха Сатара Јабара Хила у Багдаду. Познати су као ковачи сребра и злата, градитељи чамаца, културни делатници и научници. Симбол њихове заједнице је крст са драбшом, комадом платна који симболизује светлост, просвећење и очишћење. ■

Мандаизам представља гностички тип религије, који обједињује старозаветни јудаизам, старе религије Месопотамије, а као врхунац свог веровања проповед Светог Јована Крститеља.

Протојереј Никола Пешић

О ПОЛУТАНИМА

Три подлоге са којих посматрамо живот

*Пошито си млак, и ниси ни сџуден ни врућ, избљуваћу те из уста својих.
Јер њовориши: бојат сам и обојатио сам се, и ништа ми не њреба,
а не знаш да си несрећан, и јадан,
и сиромашан, и слей, и наї.*

(Откр. 3.16–17)

о се све није ломио од најстаријих времена истока (најстарија позната култура) и антике (најутицајнија култура у дугом периоду) да појми и искаже смисао постојања? Који је исправан став према животним околностима пријатним и непријатним ако знамо да добро и зло трче заједно и шта ће напоскон чинити нашу осовину у привременом овоземаљском животу? Подстакло ме на размишљање о овоме понашање људи у тешким животним страдањима у којима само они најдуховнији сачувају себе. Опасно је и погубно стање распућености (Нити сам верујући човек, нити неверник, нити сам васпитаван у вери нити нисам, верник сам али не идем у цркву, створио сам своју нецрквену веру која је боља од оне црквене јер нисам затуцан, шта зна свештеник кад ја знам боље од њега, ја сам верник јер славим славу, крстим се уз ракију, сви су ми непријатељи, има га Бог ... има, како нема, радићу како сам радио и до сад, традиција ми је да славим славу мрсно и нећу да мењам то...), које управо показује своју слабост у тренуцима великих страдања. Бог је врло често присутан у нашим помислима на остваривање приземних интереса и жеља. Интересантан али жалостан феномен је молитва Богу да нам буде саучесник у непочинству кад неког треба да преваримо, оштетимо или му наудимо икако, где ликујемо убеђени да је Бог на

страни нашег недела које доживљавамо као праведно и исправно, а никако грешно. Овакав став је најприсутнији код полутана који чине огроман проценат људи из околине. Управо је овакав став најпогубнији. Мале су шансе да се полутан преобрази и почне да личи на ону другу половину своје личности која има потребу за духовношћу.

Мале су шансе да се полутан преобрази и почне да личи на ону другу половину своје личности која има икакву свест или потребу за духовношћу.

А где је Бог кад почнемо да страдамо? Полутан скоро по правилу пада у бесмисао, гнев и очај. У магновењу хули на Бога проклињући га, будући да никада није био свестан да су му сва добра овоземаљска само привремено дата и да треба да буде благодаран на њима. Стање се додатно погоршава немањем свести о сопственој грешности и убеђењем да смо на овом свету ми заправо најбољи, а да се нама најгоре ствари дешавају. Ту већ гнев, праћен осећајем немоћи да нешто променимо, прелази у очај. Крик је још гласнији и болнији. Одлука је донесена: бога нема, али истовремено бог је крив. Овде је психички човек већ дубоко духовно заглибио и постаје слућен јер се ломи и размишља да ли хули на оног ко постоји или у мржњи жели да га избрише из свести или се, пак, бори против нечег

Аутор је
архијерејски
намесник
власотиначки

Прича о
немилосрдном
слуги
(Мт 18,21–35),
Никола Сарић,
www.nikolasaric.de

Прича
о фарисеју и
царинику
(Лк 18,9–14),
Никола Сарих,
www.nikolasaric.de

Верујући је
нашао да
му је Бог
даровао
вечни живот
и зато има
снаге да
узнесе славу
Богу, јер и
у страдању
налази
потребу да
благодари
Богу.

што не постоји уопште сем у фантазији. Ова страховита и болна располућеност рађа кржљав и сув затрован плод који није за употребу. Последица је стварања личне вере на нивоу религиозног инстинкта, која није правилно формирана зрелим тражењем Бога и формирањем свог духовног бића у јединој истинској православној духовности коју налазимо у текстовима светих отаца и за коју нам је потребно руководство истински зрелог, посвећеног и искусног духовника. У свом егоизму, у полутану се неминовно јавља осећај да је његова трагедија превазишла највеће епове и да нико никад на свету није претрпео веће неправде и боли. Бол најчешће остане трајни садржај и својство душе.

Савештујем ти да куиши од Мене злати оињем жеженоја, да се обојашши, и беле хаљине да се обучеш, те да се не покаже срамоја јолојшње твоје; и масћи да јомажеш очи своје, да видиш.

Да ли је могуће да човек живи у потпуном одсуству небеског и вишњег промисла који управља одозго на нама одговарајући или неодговарајући начин? Постојала је жена која се звала Елен Келер и која је била од рођења глува и слепа. Њена учитељица, са којом је успела да успостави посебан начин комуникације и

усвајања знања, објашњавала јој је да постоји биће које људи зову Бог. Одговор Елен Келер је био да је она то одувек осећала али није знала да се то биће тако назива. Атеиста је везан искључиво за материјално, морално дело није принос вечности већ интереса или храњења ега у коме ја треба да доживим себе као величину. Благородни човек се (супротно претходној констатацији) труди да левица не сазна за десницу да се не би гордио и задржао скрушеност. Атеиста би требало да искључи Бога када му се догађају ствари које не зависе од њега и нису му по вољи, али да ли као *homo religiosus* може да учини то? Нисам срео до сада такву особу. Наука каже да је пронашла ген за религиозност, те да се он данас може свесно уништити јер се зна у ком делу тела почива осећај за онострано. Зашто је то у човеку присутно и уткано у њега ако је непотребно и бесмислено (како сматрају атеисти) не треба размишљати много и јасно је. Атеизам је заправо хендикеп душе и немоћ духа.

Ја оне које љубим њрекоревам и њојрављам, зајно ревној и њокај се.

Чврсто верујући човек, измирен са промислом Божијим, најдубље је доживео живот не запостављајући своје духовно биће. Плод вере у њему била је снага која му је помагала да најтеже животне ломове прође као да пролази између Сциле и Харибде чувајући себе релативно целим. Он схвата да је Бог њему Бог, а није он бог Богу. Налази снагу у помисли да искушење није теже од снаге коју он има и да га неће сломити ма колико тешко изгледало. Бог га носи на рукама и кад му је најтеже. „Господ даде Господ и узне, нека је благословено име Господње”, каже праведни Јов када губи све. „Кад смо добро примали зар нећемо и зло примати од Господа”, говори својој жени када га убеђује да напусти Бога јер је њега Бог „напустио”. Најчешће говоримо на почетку наших молитава и богослужења речи: „Нека је благословен Бог наш...” Верујући је нашао да му је Бог даровао вечни живот и зато има снаге да узнесе славу Богу, јер и у страдању налази потребу да благодари Богу. Ово је најсигурнији показатељ да је човек на путу на коме стално јача и исправно се бори, а ко се исправно бори, добија венац славе. Апостол позива служитеља Христовог на правилан подвиг као на нешто неопходно: *Ти се, дакле, злојашти као добар војник Исуса Христа*. Посебну снагу у страдањима му даје мисао да је он део Божијег промисла и плана и да је Бог невидљиво присутан у сваком страдању. На уму има увек изреку Светог Марка Подвижника да смењивање добра и зла примамо равнодушно, јер тиме Бог отклања аномалије ствари.

Владимир Поповић

ПОСЛЕДЊА ИСТИНСКА ПОБУНА

Сведочанство

ирок је спектар разноликости у модерном друштву када је у питању избор животних стилова и идентитета. Међу њима су и алтернативне супкултуре, које се издвајају од уобичајених норми и вредности, привлачећи појединце својом оригиналношћу и слободом изражавања. Панк, готик, хипи, графити, рејв, само су неке од оних које су постале препознатљив део савременог друштвеног пејзажа. Карактеришу их бунтовништво, самопрезентација кроз неконвенционалне стилове и изражавање кроз уметност, музику и филозофију. Многи припадници ових супкултура су се, из различитих разлога, осећали искљученим или су трагали за духовном испуњеношћу коју нису могли пронаћи унутар својих заједница.

Међутим, често сведочимо једном наизглед необичном феномену – све већи број људи из ових супкултура проналази своје место унутар православног хришћанства. Овај пут од ексцентричног истицања до религиозности представља интригантну промену која отвара питања о идентитету, духовности и трансформацији, показује како је људска душа сложена, а духовна потрага универзална, без обзира на то колико су наши путеви различити.

Кроз ово лично сведочанство желим да олакшам разумевање онима који можда гаје предрасуде према појединцима неконвенционалног изгледа или несвакидашњој, често агресивној музици, истичући да је то можда заправо њихов тренутни израз духовности и покушај повезивања са Богом. С обзиром на своје искуство као неко ко је био део (сајбер) панк супкултуре и суочавао се са предрасудама како изван Цркве, тако и унутар ње, желим да подстакнем на већу отвореност према различитостима. Јединство не подразумева укидање различитости.

У Новом завету, термин „амартиа” се користи за означавање греха. Једно од значења те речи се може превести као „промашити мету”. За мене лично, ово сазнање је било једно од најважнијих преокрета у разумевању греха (који се у популарној култури често представља на сасвим другачији, јуридички, односно осуђујући начин) и односа са Богом уопште. Схватио сам да је грех пре свега усмерење бића ка нечему погрешном, уместо ка Христу, што ми је отворило очи.

У ретроспективи, схватио сам да су многе карактеристике нашег начина живота заправо биле жеља да се повежемо са божанским енергијама, али су биле усмерене на погрешне ствари – односно, промашена мета. Трагајући за слободом нисмо били свесни да права слобода лежи у ослобођењу од страсти. Трагајући за идентитетом нисмо били свесни да права и јединствена личност може бити остварена само у заједници са Христом. Трагајући за физичким сензацијама, нисмо били свесни да смо их тражили зато што нам је душа била празна. Трагајући за заједницом, нисмо били свесни да је највећа заједница Црква.

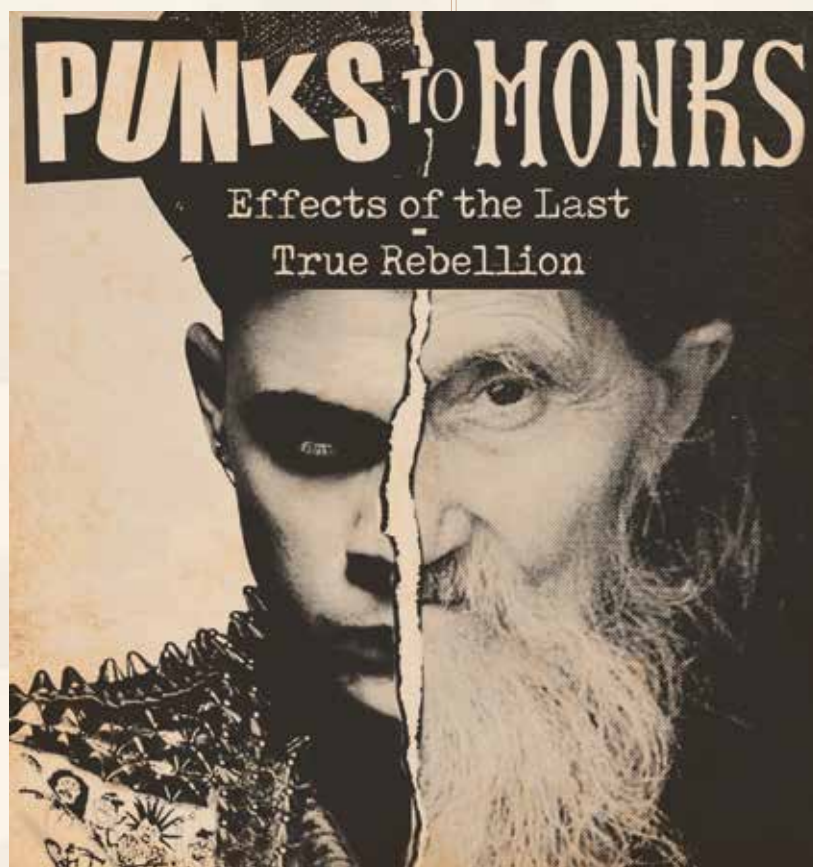
Аутор је дипломирани инжењер информатике из Власотинца, музички продуцент и мултиинструменталиста

25

ЦРКВА И САВРЕМЕНИ СВЕТ

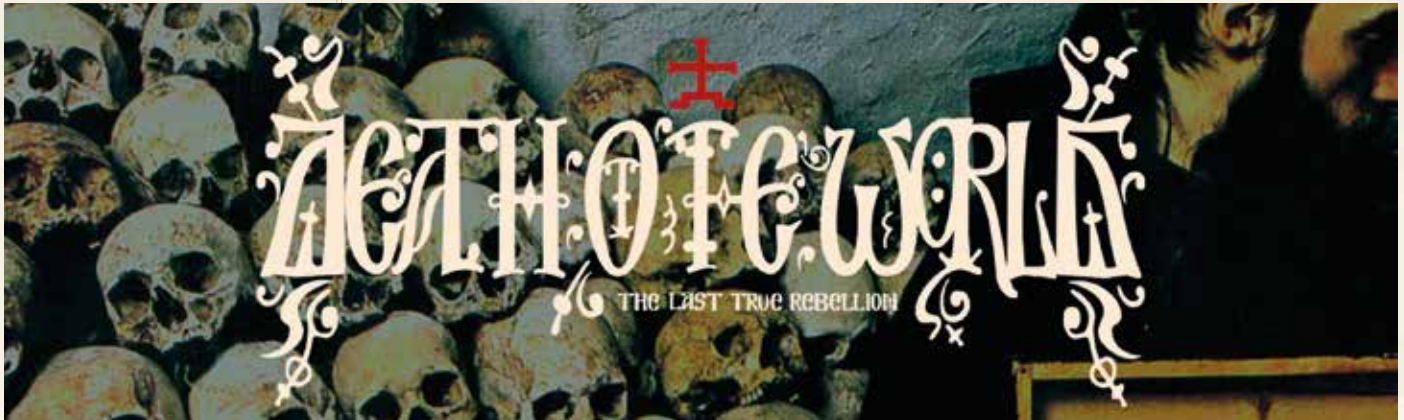
Трагајући за слободом нисмо били свесни да права слобода лежи у ослобођењу од страсти. Трагајући за идентитетом нисмо били свесни да права и јединствена личност може бити остварена само у заједници са Христом.

Нисам могао да се ослободим мисли да могу нестати у било ком тренутку. Право питање било је да ли бих заиста нестао.

Алтернативне супкултуре су такође заједнице које се окупљају око различитих интереса, често везаних за уметност. О томе говори и пример из мог живота. Као младић, основао сам музичку издавачку кућу која је функционисала као заједница заснована на принципима хардкор панк DIY (Do It Yourself) стила живота. Овај стил наглашава важност преузимања одговорности за сопствени живот, креативно изражавање и активно учешће у стварању заједнице. Такав начин живота представља снажан отпор према масовној култури, комерцијализацији и униформности, те се темељи на принципима аутентичности, слободе, независности, искрености, међусобног поштовања и љубави, стварајући сопствене вредности, идентитет и смисао. Његов саставни део били су фанзини, који су се истицали неформалном и аутентичном естетиком, ручно цртаним илустрацијама, колажима, личним текстовима, рецензијама, интервјуима и другим садржајима. Изражавали су субјективно мишљење и ентузијазам аутора, и често су повезани са алтернативним супкултурама.

Важно је напоменути да неки припадници ове супкултуре заговарају живот без психоактивних супстанци, познат као стрејт-еџ покрет. У свему томе, израња јасан образац, али жеља за заједницом испуњеном љубављу не може постојати без Онога који је Љубав – Христа. Практично, ништа од онога за чиме смо тежили није било потпуно без присуства Христа. Међутим, оно што је најбитније јесте да смо, чак и ако ништа друго, постали свесни испразности овог света и тежили нечему другачијем. У томе лежи разлог зашто је и наш изглед али и уметнички израз другачији.

Уз све знакове који су ми се указивали на путу, одлучио сам да изведем последњи прави чин побуне – побуну против себе самога. Конкретније, побуну против оног дела мене који није аутентичан.

Ипак, живот често доноси изазове и поставља дубља питања која превазилазе сферу музике. У својој потрази за смислом, открио сам фанзин *Death to the World*, који ме је изненадио јер је био посвећен православном монаштву и први пут озбиљније усмерио моју пажњу ка православљу. Изненадило ме је што је овај фанзин био штампан у манастиру светог Германа Аљаског, који је основао Серафим Роуз, у месту Платина близу Сан Франциска. Издавали су га монаси, који су углавном били бивши панкери. Био сам заинтересован да чујем приче људи који су напустили бендове које сам ја слушао и одлучили да се замонаше.

У то време сам интензивно истраживао постмодерну уметност, деконструкцију форме и суштине. Моја музика је постала бучнија и схватио сам да је време да се вратим на „фабричка подешавања”, како бих спречио да сопствена креативност уништи моје биће. Увидео сам да музика треба да слави живот, али код мене то више није био случај. Разумевајући да Логос представља хармонију, постало ми је јасно да је моја уметничка „побуна” против хармоније – која је одражавала унутрашњу дисхармонију – била крик мог бића ка Логосу. На себи самом могао сам да увидим куда води пут искривљења енергија сопствене душе.

Оно што је пресудно утицало на мене било је искуство блиске смрти. Умало нисам упао у „клуб 27”, групу светски познатих мегазвезда, најчешће музичара, који су свој живот скончали са толико година. Нисам могао да се ослободим мисли да могу нестати у било ком тренутку. Право питање било је да ли бих заиста нестао. Уз све знакове који су ми се указивали на путу, одлучио сам да изведем последњи прави чин побуне – побуну против себе самога. Конкретније, побуну против оног дела мене који није аутентичан. И тако сам кренуо, не знајући колико далеко могу стићи. Тетоваже су остале, али као подсетник да ни оне нису вечне. Сложио бих се са Цанетом, вођом рок-групе Партибрејкерс, чувеним сведоком православних вредности, да, ако не очистите своје срце, све почиње да вас оптерећује. Важно је да смо преживели и да не желимо бити као пре. За мене, то је прави панк и последња истинска побуна. ■

Ненад Живановић

КОМШИЈА

Мој некадашњи комшија, Ром, отац, заштитник свога сина, у чијој је дечачкој души нешто „пукло“ и узбуркало је, верујући је човек. Са сином је на свакој литургији, увек на истом месту у цркви. На његовом лицу, увек озбиљном и смиреном, са малим, скоро неприметним осмехом при нашем сусрету у цркви, види се његова *вера јака*.

Почео сам да га виђам после много година у новоизграђеној цркви, посвећеној Светом цару Константину и царици Јелени. Живео је у нашој згради, не тако дуго, са својим родитељима и братом. Био је млад, пун елана и убичавао је да се сјури са седмог спрата, на којем су живели и, нимало задихан, отпоздравља на мој поздрав. Јурио је или за неким послом, или на мали фудбал, одмах ту, на терену поред наше зграде. Уживао сам да са своје терасе посматрам његово фудбалско умеће. Али сада, пун неке загонетне чврстине, не пропушта ниједну литургију. Увек на истом месту, у близини јужног зида наоса цркве и јужних врата заједно стоје озбиљни, један поред другог, али тако да је син увек са његове леве стране. Син се повремено премести с ноге на ногу, загледа у прсте леве руке, дуне у њих као да их хлади. Ипак, види се да је и он, као и његов брижни отац, усредсређен на литургијске молитве, упија их несвесно, тражи мир и сигурност ослањајући се на оца.

Понекад, а нарочито о великим празницима, када је у цркви присутно много верног народа, види се плаховита несигурност сина, у чијој коси се примећује по која седа влас. Тада се још више прибије уз оца, тражи и добија ослонац и заштиту. Прати га у свему, као сенка која се нерадо одваја од нас самих. То се нарочито види када су у реду за причешће. Тада је отац за пола корака испред сина, који својом главом мало нагнутом ка левом рамену свога оца послуша дамаре његовог срца који му дарују сигурност. Испред путира стаје прво отац, а потом син, уз очеву заштитничку руку на његовом левом рамену. Кажу да је син био бистар дечак и одличан ђак, али у њему се, у једном једином трену, десио неки прасак и положио његову чисту дечју душу. Због тога је уз оца, свог заштитника, који вером у Христа покушава да сакупи расуте делове његове душе.

Сећам се да је, док су живели у нашој згради, о сваким Бурђевдану бринуо о јагњету које је блејало у подруму. Некада и неколико дана уочи великог празника зградом се чуло блејање, станари су се бунили, љутито их посматрали и били спремни да их пријаве властима. Али све се завршавало на љутњи. Ми се нисмо љутили на њих, јер је Свети Ђорђе наша крсна слава, а блејање јагњета ме је опомињало да се и ми потрудимо око славске трпезе достојне нашег свеца заштитника. Били су то дани нашег заједничког узбуђења, празничне ужурбаности и радости што нам домове чува наш светитељ Ђорђе.

Иако сам тада мислио да је њихово славље на нивоу обичаја и да приноси жртву свом богу пролећа Ерделези, који се слави када и Свети Ђорђе, нека нелагода, али и подсећање *да не судим*, говорили су да то можда и није тако и да ће, ако не сада, а онда касније, остати и бити само Свети Ђорђе. Сада, после скоро четири деценије, видим да су Свети Ђорђе и хришћанска вера оно што их чини јаким и даје им снагу да издрже искушења која су пред њима и у њима. Додатну потпору, препуну брижне љубави, имају од супруге и мајке, очигледно, не само у кући њиховој већ и у цркви. Са њима је, иако стоји са супротне стране, уз северни зид наоса цркве. И увек у линији са њима.

У Бањи Витезди, како каже јеванђеоска прича, много народа је било и сви су чекали да се дашком ветра заталаса вода. Пуни вере и наде, сви они и свако од њих се надао да ће баш он први ући у воду и излечити све своје ране. Међу њима је годинама био и један који није имао човека поред себе да га унесе у воду кад се она заталаса. Вера његова спасила га је и Господ, препознавши веру његову, спасао га је. Таква иста вера се види код мог комшије. Постојан, пун наде и вере, он чека. Попут праведнога Јова не хули на Господа, не преиспитује његове одлуке и, што је најважније, не одустаје од љубави.

Вера његова одржаће на овом дугом путу, пуном искушења, и њега и његовог сина. ■

ВИДОВДАНСКА АКАДЕМИЈА У НИШУ 26. јун 2023. године

Са благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија, у организацији Епархије нишке, управе Саборне цркве Силаска Светог Духа на апостоле, Града Ниша, Копнене војске Србије и НЦПД „Бранко”, 26. јуна 2023. године на платоу Светосавског дома у Нишу одржана је свечана Видовданска академија.

Ученицима генерације основних и средњих школа, као и најбољим студентима са територије Града Ниша традиционално су додељене награде и похвалнице. Овогодишњу видовданску беседу одржао је проф. др Хаџи Иван Тасић, интерниста-кардиолог. Потом је уследио свечани програм на платоу испред Светосавског дома. У програму су учествовали Војни оркестар Копнене војске Републике Србије, Нишка црквена певачка дружина „Бранко”, Дечје-омладински хор „Бранко” са солистима, Дечје-омладински фолклорни ансамбл „Бранко” и Фолклорно-драмска секција НЦПД „Бранко”. Уредник и аутор програма био је протојереј ставрофор Ненад Микић.

Проф. др Хаџи Иван
Савин Тасић

ДАНАШЊА КОСОВСКА БИТКА ВОДИ СЕ ЗА СРПСКУ ДЕЦУ

Беседа изговорена на
Видовданској академији у Нишу
2023. године

лаженопочивши митрополит Амфилохије казао је да су Савиндан и Видовдан највећи српски празници, да је светосавље наша философија стварања, а Косово наша философија страдања, и да је Видовдан показао храброст српског народа и његову верност науку Светога Саве – ту је српски народ, на челу са великомучеником косовским Лазаром и другим косовским витезовима својом крвљу посведочио и запечатио верност том једном косовском завету. Наш истакнути историчар, политиколог и теолог Марко Марковић каже да је успомена на Косово неки освештани бол, нешто што из даљина обасјава својим величанством и уједно испуњава груди неизрецивом надом, те да је сâм помен тога имена довољан да Србина потресе до дна душе.

Велики чешки државник и мислилац Тома Масарик, у књизи *Словенски проблеми* описује како су српски војници, ослобађајући Косово на крају Првог светског рата, као по команди скидали капе и, исконски тронути, одавали пошту жртвама боја одржаног пре пет векова. Једна битка, за нас Србе преломна у историјском сећању, са свим њеним последицама остала је да живи у свести поробљеног и обесправљеног народа, као основа и припрема за будуће победе. Тешка трагедија Косовске битке подигнута је у хришћанској души нашег народа изнад саме историјске реалности и претворена у „национални завет свенародног искупљења”. Свети Владика Николај је говорио да је Косовска битка дан, а не ноћ српске историје, да нас је Косово учинило великим народом и опомиње нас на победу и васкрсење – и то и духовно и морално, јер оно је зауставило морално распадање нашег народа.

Тешка трагедија Косовске битке подигнута је у хришћанској души нашег народа изнад саме историјске реалности и претворена у „национални завет свенародног искупљења”.

О том духовном и моралном васкрсењу посебно желим да говорим. И овај данашњи Видовдан поново долази у тешком периоду за нас Србе, у години искушења и трагедија, децеубиства и масовног убиства. Данашња косовска битка је битка за српску децу, за српску породицу, битка за српско образовање и српску културу, битка за морал, битка за емпатију међу људима, битка за поновно успостављање високих заједничких вредности, битка против беде и сиромаштва. Светосавски и косовски завет су ту да нам у тој борби помогну. Јер, шта је био и остао косовски завет? Израз наше верности Христу и преданости Царству Христовом, наше опредељење за правду и љубав Христову, увек крстоносну, али зато и увек спасоносну.

Проф. др Жарко Видовић, историчар уметности и православни филозоф, каже да косовски завет није идеолошка, националистичка или политичка конструкција, није нека земаљска или историјска теорија, већ исповедање нашег хришћанског православног идентитета, испољавање нашег црквено-народног духовног бића, сведочење о нашем трајном литургијском памћењу.

У једној предивној песми, наш академик Дејан Медаковић каже:

„Из великог света / Странкиња ми рече / Докле ћете мислити на Косово / Гледајте унапред / А не уназад / Јер што је било / Било је одавно / И као да се није / Ни десило / Одговарам / Иако знам / Да је узалудно / Јер они доиста / Чврсто верују / Да све из прошлости / Ишчезава коначно / Па стога кажу / Није се ни десило / А код нас / Све оно што се збило / Корача право / Стазом будућности / И сви ми / Ко древни пророци / Унапред знамо / Где ћемо се срести / И сустићи / Да прошлост нашу / Поновимо опет / И нема наде / Да се истрошимо / Јер феникс птица / Код нас је / Рођена” (Видовдан, 1989.)

Као лекар интерниста, кардиолог и професор Медицинског факултета који је подучио двадесет осам генерација студената, сматрам изузетно важним и поносим се историјском чињеницом да почеци српске медицине сежу у далеки XII век, у време оснивања самосталне немањихке државе. Свети Сава, оснивач првих болница у манастирима Хиландару и Студеници, типиком је прописао начин рада болнице, као подстрек за преношење медицинских знања по читавој Србији, супротстављајући се надрилекарству и сујеверју. Захваљујући Светоме Сави већ у XII веку имали смо преведена на срп-

ски језик класична дела бесмртног Хипократа, Диоскорида, Галена и других медико-фармацевтских писаца.

Ако усвојимо дух љубави и милосрђа као главни надахњујући чинилац на пољу медицине, дух којим је Господ Исус Христос задојио нашег светитеља, тек ћемо онда моћи да рачунамо и на високо хуману улогу лекара и медицинског особља. Зар није и лик Косовке девојке, са слике нашег чувеног сликара Уроша Предића, управо симбол хришћанског милосрђа и љубави? Она у рано недељно јутро одлази на бојно поље где, тражећи свог вереника, превија, поји и лечи рањене српске јунаке. Она је достојанствена, брижна, пажљива и својом племенитошћу осликава најчистије стање душе нашег народа, побуђујући милосрђе, понос и достојанство.

Дугогодишње искуство лечења људи, највише оних који имају болести срца, научило ме је да и најтеже оболели, који у себи имају љубав и веровање да ће им медицинска знања и молитва помоћи, имају много повољније исходе лечења. Болест долази једним делом од наслеђа, а другим као последица нашег начина живота. Најважније упутство како здраво живети налази се у Христовој беседи на Гори. Дуговечни људи имају љубав (љуби ближњег свог као самога себе), радост, добар социјални живот и позитиван став према животу и људима. С друге стране, бес, мржња, завист и непријатељски однос према окружењу воде у психичке поремећаје и болест.

Нека да Бог да нас шесто тридесет четврта прослава Косовске битке пробуди и на прави, Христов пут изведе. Онда би то била и најважнија тековина свих наших светитеља, светих ратника, Косовске битке и Видовдана. ■

**СЛАВА ГРАДА НИША,
СВЕТИ ЦАР КОНСТАНТИН
И ЦАРИЦА ЈЕЛЕНА**

**3. ЈУНА 2023. ГОДИНЕ ГОСПОДЊЕ,
ХРАМ Св. ЦАРА КОНСТАНТИНА
И ЦАРИЦЕ ЈЕЛЕНЕ У НИШУ**

Осми МЕЂУНАРОДНИ
ФЕСТИВАЛ ДУХОВНЕ МУЗИКЕ
„МУЗИЧКИ ЕДИКТ”

Ниш, 4-7. ЈУНА
2023. ГОДИНЕ ГОСПОДЊЕ

Медијско-информативна служба Епархије нишке

Икона БОГОЈАВЉЕЊА НА РИБЉОЈ КОСТИ ИЗ МОНАСТИРА ТЕМСКА

XVIII–XIX
век

Икона Богојављења из Манастира Светог великомученика Георгија у Темској, карактеристична је због подлоге на којој је насликана. Наиме, непознати зограф изобразио је икону Богојављења на рибаљој кости, највероватније на глави јорданског сома (лат. *Silurus glanis*). Обичај изображавања светих ликова на рибаљим главама потиче из Свете земље, одакле највероватније долази и ова икона. Музеј Ермитаж, као и Регионални историјски музеј у Шумену у Бугарској, чувају примерке икона изображених на рибаљим главама.

Иконе су осликаване на гипсаној подлози, углавном темпером или уљаним бојама. Овакве иконе највероватније су осликавали уметници из Свете земље, а са хаџилука су их доносили ходочасници. Оне представљају предмете личне побожности, који су се посебно ценили и преносили у породици наслеђивањем, или, пак, даривали храмовима и манастирима. На неким иконама израђивани су и окови од сребра или других метала.

На овој икони изображен је тренутак крштења Господа Исуса Христа. Са његове десне стране налази се допојасна представа Светог Јована Крститеља који десну руку држи на Христовој глави. Са Христове леве стране налази се приказ анђела који у рукама држи платно. Изнад Христове главе је голуб који силази са неба, из чијег кљуна извиру златни зраци. Икона је била оивичена златном цоклом, а лева страна представе је највероватније поломљена, док је на доњој страни отпао бојени слој, заједно са гипсаној подлогом.

Извор:
Музеј
црквених
старина
Епархије
нишке

Ђакон Предраг Владисављевић

ЧЕГАРСКА ГОЛГОТА

Слобода крвљу плаћена

Слободу Срби вековима плаћају најскупљом ценом, својим главама. Борба за слободу у 19. веку српском народу доноси велико страдање. Турско ропство постајало је готово неподношљиво, дахијски намети од новца, дуката, па све до данка у крви, у коме су одвођена деца, натерало је Србе на устанак.

Буђење националне свести у 19. веку међу свим европским народима на крилима француске револуције долетело је и у наше крајеве. Србија је у то време била под влашћу Османлија. Након пада Деспотовине 1459. године, Србија је потонула у потпуни мрак турског ропства. У Србији је све стало, од културе, просвете, школства, па све до најобичнијег средњовековног живота обичног народа. Турски јарам постајао је све тежи. С времена на време упалила би се покоја свећа националног буђења, али би она била сурово угушена, најчешће крвљу оног који би је упалио. Једина институција која је преживела и опстајала у том времену била је наша Света Црква. Она је била стожер и чувар свега српског, чувар светосавске вере и последњи подсетник на славну историју нашега народа, подсећање да смо некад били слободни и снажни. Косовска етика је и даље прожимала све поре српског друштва. Жртва косовских јунака пре само пар столећа била је семе из кога је требало да никне нова борба за коначно ослобођење.

На крилима устанака европских народа пламен слободе у Србији упалио је Карађорђе са својим храбрим устаницима. Обичан српски сељак под теретом турског терора више није могао да трпи, узео је оружје и кренуо у бој. Борба против дахијске управе у Београдском пашалуку убрзо се претворила у општи устанак за ослобођење. Чинило се после неколико година борбе да је слобода достижна. Са мало губитака у устаничкој војсци, а са друге стране великим страдањем Турака, градови су падали један за другим. Вест о ослобађању Београда одјекнула је у готово свим европским градовима и од тада велике силе, почев од Бечког конгреса, српски фактор на Балкану узимају као равноправан са осталима. Затишје на ратиштима у Србији 1808. народ је користио да поправи оштећене домове, војска се одмарала, а војне и политичке старешине у Београду послушавале су гласове који су допирали од савезника и за то време устаници уређују власт. Уведен је управни савет под називом Правитељствујушчи совјет, чији је председник био Младен Миловановић, сазвана је Скупштина народних првака. Тада је, међутим, дошло до неслагања између вођа устаника, које прелази у сукоб између Карађорђевих присталица који су се залагали за јединствену, централизовану власт, и устаничких вођа који су желели да се управља олигархијски, по ужим областима. Неслога која се увукла међу устаничке вође, врло брзо доноси несрећу. Наставак устанка 1809. године требало је да доврши потпуно ослобађање, међутим ситуација се врло брзо искомпликовала по устанике. Карађорђе креће пут Црне Горе у нади да ће се његова војска спојити са борцима под командом Св. Петра Цетињског. Лука Лазаревић и Сима Марковић крећу пут Босне, а за напад на јужном правцу према Нишу за команданта одређен је Милоје Петровић, који је

Аутор је
професор
Богословије
Светог Кирила
и Методија у
Нишу

33

ИЗ ПРОШЛОСТИ

Стеван
Синђелић
у бици на
Чегру,
уље на платну,
Павле Чортановић,
1900. година

Ахмед Хуршид паша,
принт Адама Фридела,
1830. година

под својом командом имао устанике из Пожаревца, Параћина, Ђуприје, Алексинца, нешто Крајишника и Левчана. Устаници који су оперативно послати на југ скупили су се у Делиграду, негде око шеснаест хиљада бораца. У помоћ на правцу Ниш–Пирот пристиже и хајдук Вељко Петровић. Ниш је у том тренутку бранило око три хиљаде турских војника.

Српска војска стиже пред Ниш тек негде 27. априла. Устаници су изградили шест шанчева у правцу Каменица, Горњи и Доњи Матејевац. Највећи шанец био је баш на брду Чегар и у њему је био чувени ресавски војвода Стеван Синђелић. Захтев Милоја Петровића да се Ниш одмах нападне није прихваћен. Тражило се да се сачека са нападом и изврши јака блокада града. Са друге стране, турска војска је добила велико појачање од преко 20.000 војника. Исмаил Бег је довео појачање из Једрена и Солуна, Ахмед Паша из Врања, а Кара Фејза и Шашин Паша из Лесковца.

Бој је почео у јутарњим часовима 19. маја 1809. Турци су јуришали четири пута, али су их Синђелићеви ускоци одбили. Напослетку и преко оних који су изгинули и испунили ровове око шанца, Турци су на јуриш ушли у шанец. Сада је тек настао прави окршај. Борба пушкама, претворила се у борбу кундацима, ножевима, хватање за гушу и за косу. Турцима су стално долазиле нове снаге, а Синђелић је остао сам. Кад је Стеван Синђелић видео да не може Турке истерати из шанца, да је много Срба изгинуло, а да не би пао жив Турцима у руке, опалио је из своје кубуре у пуну бурад барута и тако је завршио бој. После овога, на Чегру је лежало око 16.000 Турака и 4.000 Срба.

Како би заплашили српски народ, Турци су по наредби Хуршид паше изградили кулу у којој су узидали главе преосталих српских јунака који су изгинули на Чегру. Кула је саграђена на источном улазу у град, сада се ту налази насеље Трошарина. У кулу су узидане 952 главе. Зуб времена је учинио да овај споменик на страшно време борбе за слободу полако пропадне. Многе лобање су однесене и сахрањене, иако је строга наредба Турака била да се кула не дира. По ослобођењу Ниша 1878. године грађани су скупљали средства како би заштитили кулу од пропадања. Године 1892. архитекта Димитрије Леко пројектовао је скромну капелу, како би заштитио споменик.

Кнез Милан Обреновић 1878. саградио је први споменик Стевану Синђелићу на Чегру на коме је писало „Војводи Стевану Синђелићу и његовим неумрлим јунацима, који овде славно изгибоше 19. маја 1809. године нападајући Ниш. Књаз Милан М. Обреновић IV и његова храбра војска покајаше их 29. децембра 1877. године освојивши Ниш”, док је данашњу кулу саградио Краљ Александар Карађорђевић. Ђеле-кула и кула на Чегру обновљени су 2009. године у част обележавања 200. годишњице битке.

Осамом споменику Ђеле-кула немамо много извештаја. Најпознатији и најупечатљивији извештај даје нам француски песник и академик Алфонс де Ламартин 1833. године у свом делу *Пући на Исток* у одељку „Списи о Србима”. У овом делу Ламартин пише: „Стаза ме је к њој водила; ја јој приђем ближе и давши једном турском детету што је ишло са мном свога коња да ми прдржи, седох у хлад од куле да мало отпочинем. Тек што сам сео, кад подигавши очи на споменик у чијем сам хладу био, видех да су његови зидови за које ми се учинило да су од мрамора или белог камена начињени од правилних слојева људских лобања. Те лобање и та човечија лица огуљена и побелела од кише и сунца; може бити петнаест до двадесет хиљада облепљена са мало малтера, образовала су потпуно славолук који ме је заклањао од сунца; на некима је још заостала коса и лепрша се на врату као лишћак или маховина, јак и свеж поветарац дувао је с планина и продирући у многобројне шупљине глава, лица и лобања, изазивао у њима жалостиво и тужно звиждање. Нико није било да ми објасни тај дивљачки споменик.”

Данас је овај споменик опомена свима нама да је слобода крвљу стечена и да је морамо по сваку цену љубоморно чувати, али и свима који би желели да нам ту слободу одузму да је нећемо олако дати, макар и главама плаћали.

Ђеле Кула,
Феликс Каниц, цртеж,
1863. година

Споменик
Стевану Синђелићу,
извор: slovojuga.org.rs

Пјер Маравал

ВЛАДАВИНА ЦАРА КОНСТАНЦИЈА

Владавина Константинових синова, а посебно Констанција, најдужа и најбоље документована, обележена је бројним кризама: рат против Персије, експедиције против варвара, разне узурпације и грађански ратови, верски сукоби. Судбина тројице царева у овим кризама није била иста: Константин II је нестао веома рано услед грешке због своје амбиције, Констанс је на неко време вршио улогу чувара државних граница на западу и активног у сукобима који су узбуркали хришћане, али је након тринаест година владавине неславно елиминисан од стране узурпатора. Констанције је, са друге стране, био у првим редовима свих ових криза: водио је рат против Персије, борио се против варвара са Запада, суочио се са неколико узурпација, укључио у црквене сукобе. Који је у свим овим областима био резултат његовог дела? Модерна историографија често се држала само оштрих пресуда и створила генерално неповољну слику о томе. Међутим, чини се да је легитимно показати више позитивног уважавања његовом деловању, па чак и његовом карактеру, који се такође често описује.

Рат против Персије био је наметнути рат: под изговором да је Константин неуспешно покушао да нападне његово краљевство, Шапур никада није одустао, током владавине његовог сина, од намере да пређе Тигар и покуша да у провинцији Месопотамији обезбеди безбедан положај са којег би могао поново да освоји територије које је изгубио његов претходник у споразуму са Галеријем 299. године. Отуда потичу његови вишеструки напори да заузме Нисибис, кључ покрајине, или, у недостатку тога, његови пљачкашки упади праћени узимањем талаца и враћањем потчињених које је слао у неколико градова свог краљевства.

Констанције је фаворизовао одбрамбену стратегију у сталној бризи за заштиту интегритета царства. Чак и савременици који су му били највећи непријатељи препознају његову упорност у томе.

У стварности, Констанцијева реалистична стратегија, која је узимала у обзир јачину снага његових противника и потребу да задржи своје снаге на угроженим границама Рајне и Дунава, омогућила му је да не губи територије, за разлику од Јулијана, кога ти исти аутори хвале без икакве мере

Суочен са овом стратегијом, Констанције је фаворизовао одбрамбену стратегију у сталној бризи за заштиту интегритета царства. Чак и савременици који су му били највећи непријатељи препознају његову упорност: као савесни цар, кад год је „краљ краљева” освајао његову територију у пролеће, он је сâм, на челу своје војске, напуштао Антиохију да би му ишао у сусрет. Када је боравио на Западу, такође да би одбио спољњег непријатеља, никада није заборављао ситуацију на персијској граници и одлазио је у том правцу чим је то било потребно, упркос унутрашњим потешкоћама које су изазивале узурпације. Амијан и Либаније му замерају што није прешао Тигар и освојио део персијске територије, што никада није извојевао одлучну битку или што је покушао, у различитим приликама, да закључи са својим противником мировни споразум, али њихове осуде одражавају ратоборни став оних за које је велики цар могао бити само победнички ратник, став интелектуалаца носталгичних за римском прошлoшћу и обожаватеља великих освајача као што је Александар, али мање забринутих од цара за интерес целог царства.

35

ИЗ ПРОШЛОСТИ

Аутор је француски историчар и академик, стручњак за рано хришћанство и касну антику.

Из књиге:
Пјер Маравал,
Константинови синови. Ниш:
Медвест 2023.

Фото: www.fayard.fr

Неки закони показују његову бригу да хуманизује правду, и он је у бројним околностима знао да покаже одређени степен милости – можда више него што неки његови историчари желе да покажу.

за његову персијску експедицију, која је заправо била катастрофална. Без славе (иако су бројне победе слављене са прекомерним сјајем, али то је било нужно да би се оправдала таква политика) и упркос неким поразима, знао је како очувати границу.

Суочен с варварском опасношћу на Западу, показивао је исту бригу и исти успех. Из Арла, Милана или Сирмијума, одлазио је у поход сваки пут када би сазнао да су Франци, Аламани, Сармати или други варвари продрли у царство и угрожени сигурност. Овде опет, након почетних демонстрација силе, чак насилних репресија када се варвари нису држали својих обавеза, он је више волео да прибегава преговорима, него сламању противника. Ова политика му је омогућила да поштеди своје трупе и регрутује војнике од оних са којима су били закључени уговори. Она је била заснована на концепту отвореног царства чији је циљ да интегрише чак и варваре, супротстављајући се концепту по којем би границе требало да буду херметички затворене. Чињеница је да су варварска племена могла да се населе у царству и постану браниоци, регрути су на крају долазили до високих чинова, постајали романизовани, неки од њих и сенатори или конзули.

Констанције се морао суочити са пет узурпација, Магненцијевом, Ветранионовом, Непотијановом, Силвановом и Јулијановом, и несумњиво је осетио исту претњу и од Гала. Нису сви представљали исту опасност, али он је у сваком случају желео да брани свој ауторитет и династичку баштину, отуда његово одлучно противљење Магненцију и Силвану, који нису имали никакве везе са царском породицом. Али он је такође био у стању да сагледа и узме у обзир општи интерес царства: Ветраниону је опрштено, Магненцију су понуђени преговори, Јулијан је коначно прихваћен као наследник. Ове поновљене узурпације или поновљени покушаји узурпације, након што је сâм преузео власт елиминисавши могуће конкуренте, могли су само хранити подзривост код Констанција. Надзор уз помоћ тајних агената свих оних који су могли бити у искушењу да се подухвате дестабилизације његове власти, био је за опрезног Констанција начин да их спречи. То што су они који су били задужени за њихову истрагу и кажњавање то чинили користећи ригорозне судске праксе тог времена, не оправдава оптужбе за окрутност које су биле упућене самом цару. Неки закони показују, напротив, његову бригу да хуманизује правду, и он је у бројним околностима знао да покаже одређени степен милости – можда више него што неки његови историчари желе да покажу.

Констанцијева црквена политика допринела је много његовој дискредитацији; многи су му приписивали „личну наклоност према аријанству”, чак фанатично аријанство. У стварности, ова политика била је мотивисана пре свега забринутошћу, коју мора показати свако ко управља, за јавни ред који су узнемиравали верски сукоби. Сâм Констанције није имао унапред утврђену позицију у вези са Светом Тројицом, али је од почетка своје владавине схватио да вера из Никеје, коју је његов отац наметао до своје смрти,

Цар није имала наклоност великог дела епископата. Стога Констанције, ког дела епископата. Стога је настојао, са постојаношћу која се може сматрати мало

фото: about-history.com

наивном, да постигне да се епископи сложе са неком формулом вере која би могла да добије подршку свих, што га је навело да подржи многе, иако доста различите, које су њихови противници погрешно квалификовали као „аријанске”, укључујући и историографију у којој је превладала она визија правоверја за коју је свако оспоравање сабора из Nikeје јеретично. Његова лична преференција била је за једноставне формуле, разумљиве свима, као што је она која је прогласила Сина „сличним Оцу, по Светом писму”, или једноставно „сличним”. Он је сматрао својом дужношћу као император да такве формуле наметне, као што је то чинио и његов отац: то је одобравала велика већина епископа, који су стално тражили његову подршку и окретали се против њега само када је она била додељивана њиховим противницима. У сваком случају, мислио је да се на тај начин понаша као хришћански цар, осећајући потврду својих избора кроз победе које је односио против узурпатора. Он се вероватно није претварао да је „епископ епископа”, како га неки оптужују, већ је покушао (безуспешно) да реши сукобе међу епископима, у складу са својом одговорношћу која је, у његовим очима, укључивала надзор над религијском праксом. Ако га је та иста брига нагнала да указом доноси строге законе против паганства, знао их је ублажити у њиховом спровођењу и користио је способности паганских службеника, као и хришћанских.

Целокупну политику Констанција најчешће је инспирирала брига за добро управљање. Не враћајући се овде на Констанцијеву преданост одбрани територије империје, њеном јединству и легитимности њених владара, вреди подсетити на нека од његових достигнућа као државника, која су често у складу с достигнућима његовог оца, чак и тетрараха. Бринуо се да боље организује администрацију, у настојању на централизацији и контроли које је оправдавала величина царства. Није престајао да се креће од једног до другог његовог краја, према потребама, што га није спречило да током тих путовања објављује многе законе. Бавио се градњом, што је био део дужности доброг цара, обнављајући уништене градове, обнављајући старе споменике и изграђујући нове у градовима, посебно у Константинопољу. Коначно, бринуо се да промовише културу, и то културу доступну свима. Желео је да економски развој града буде праћен културним развојем, до те мере да „засија највиша од свих наука, мислим на филозофију, свугде и у свима”. Исто се чини да је Констанције био цењен од стране народа и жаљен након своје смрти: постоје сведочанства о томе у Антиохији и Риму.

Епигони у историји ретко имају добру репутацију: бити син Константина Великог осудило је вероватно Константина II, Констанција и Констанса да буду процењивани само у поређењу са својим оцем, чије су сећање и сами редовно неговали. Међутим, кроз бурну динамику његове владавине, може се рећи да бар Констанције, онај који је више од осталих опонашао свог оца, није био недостојан наследник.

Констанцијев лик на солиду, фото: cngcoins.com

Ауторка је истраживач-аналитичар у Центру за међународна истраживања Завода за вредновање квалитета васпитања и образовања у Београду

Извор Савиног учитељског призива (као и читаве идеје апостолства која се на то, природно, надовезује) треба тражити у фигури Исуса Христа. У том контексту, проучаваоци усмеравају на нови смисао појмова учитељ и ученици под окриљем хришћанства. Захваљујући, пре свега, учитељству, које оличава архиучитељ Христос, овај је појам задобио свештену и харизматичну димензију.

Теодора Бојовић Красић

САВРШЕНИ НАРОД СВЕТОГА САВЕ

веси о оџачасѣву Светога Саве треба посматрати кроз пирамидалну структуру: сам темељ представља *Савино ѣросветѣиѣљсѣтво*; средиште подразумева посматрање овог архиепископа као *настѣавника и учѣиѣља*, што неминовно, у истој равни, води појму *аѣосѣолсѣива* под Савиним вођством. Следећи ступањ јесте пораст *ѣравоверних, хрисѣољубивих и хрисѣоимениѣих* под симболом *Новой Израѣља – изабраној народа*, да би се на врху поменуте пирамиде нашао јединствен концепт *савршеној човека* или *савршеној народа*. До потпуне дефиниције овог посебног концепта српског средњовековља – идеје савршеног народа – како у идеолошком смислу, тако и на појединачном плану – као део поетике житијне књижевности (конкретно поетског дискурса Савиног ученика Доментијана) долази се анализом свих поменутих нивоа пирамидалне структуре. Поменуте тематске целине и мотиви до танчина су обрађени у Доментијановом опсежном и садржајном портретисању Светога Саве и једино се, помоћу њих, у потпуности може сагледати врховна идеја Савине специфичне свести о отачаству, а то је идеја образовања савршеног народа.

У молитви коју Сава касније изговара, уочавамо примарно стање његовог народа који је „заблудео незнањем Тебе, истинитог Бога”, те његова мисија постаје „да се са смелошћу према Теби вратим на запад, и силом Светога Духа твога просветим народ твој (...)”. Савино мисионарство предвидео је Свети Симеон, те се у његовом пророштву дефинише шта ће Савино просветитељство за његова живота обухватити, да би се на крају *Жиѣиѣја* видело да је у својој намери успео (а да се Симеоново пророчанство испунило): *исѣуни закон и ѣросветѣи своје оџачасѣво*. Поред тога, Доментијан се постарао да временом читалац постаје сведок градације резултата Савиног делања. Тако, уочава се да је, између осталог, врховни задатак његове „просветитељске мисије” све „уместити” у царство Божије, у царство небесно.

Извор Савиног учитељског призива (као и читаве идеје апостолства која се на то, природно, надовезује) треба тражити у фигури Исуса Христа. У том контексту, проучаваоци усмеравају на нови смисао појмова учитељ и ученици под окриљем хришћанства. Захваљујући, пре свега, учитељству, које оличава архиучитељ Христос, овај је појам задобио свештену и харизматичну димензију. У позицији када учитељ означава посебност, онда и сами ученици добијају неуобичајену улогу.

У Доментијановом *Жиѣиѣју* апостолство је у истој равни са представом Саве као учитеља. Оног тренутка кад је Христос постао архиучитељ и архипастир, сваки верник постаје ученик „велике школе” и субјект сакрализације света. Као архиучитељ, Христос добија своје следбенике – апостоле, и управо се, по том моделу, гради мотив апостолства у Доментијановом *Жиѣиѣју Свѣтој Саве*. Са једне стране, Сава постаје апостол и преузима дужност проповедања праве Христове вере. Са друге стране, он постаје архипастир кога прате они који, захваљујући њему, постају правоверни и христоименити.

Природни ток Савиног просветитељства представља множење оних који ће се на њега угледати и који ће спас наћи у *доброј и ѣравој* вери. Управо зато јер Свети Сава „своје отачаству постаде вођ на добру веру и на светињу”.

Српски народ, његовом заслугом, постаће збир правоверних, христољубивих и христоимених. Одласком из родитељског дома, „вишња Божја промисао” дешава се са Светим Савом и од тог тренутка, његовом жртвом и снагом његове молитве бива понесен и народ: „од тада се ужеже искра Божја у срцима правоверних у његову отачаству”. Прихватањем православља, српско отачаство постаје изабрани народ: *дрући нови Израил, избрање Божје...*, како се у *Жиџију* наводи.

Круна бриге о отачаству Светога Саве јесте стварање *савршеног човека*, или, на ширем плану – *савршеног народа*. Комплексност достизања овог најузвишенијег циља, када је реч о односу *духовник–народ*, Доментијан својом подробношћу у приповедању и сложености у приказивању догађаја доказује. До свеобухватног разумевања поменутог концепта образовања савршеног народа, морало се доћи схватањем свих поменутих мотивско-тематских целина које су до тога довеле. Захваљујући Доментијановој техници директног и непосредног портретисања лика Светога Саве, дефинисан је целокупни процес и сам циљ његове целоживотне посвећености свом народу.

Вођен *силом Христовом и духом Илијиним* (види: Лк. 1. 17), Сава је неуморно делао и различитим поступцима градио духовну базу и уточиште свом народу, учећи их правоверју. Тако, у *Жиџију* наилазимо и на експлицитно набрајање шта је, између осталог, подразумевало стварање савршеног народа кроз конкретна Савина дела: „И спреми Господу савршен народ: једне светитеље и учитеље умних стада, друге јави сваком богољубу, треће научи сваком правоверју. Сзда многе манастире, и породи многе зборове доброверних чрнаца Духом светим, и научи побожности све по своме отачаству.”

Савршен народ је испуњење онога о чему говори апостол Павле: „Док не достигнумо сви у јединство вере и познања Сина Божијега, у човека савршена, у меру раста пуноће Христове.” (Еф. 4. 13) Значи, савршен народ јесу сви – до *савршеног човека*. Међутим, поставља се питање како један човек достиже најузвишенију и савршену меру раста пуноће Христове? Шта је, најпре, дефиниција савршеног човека? Оно што се може са сигурношћу истаћи, ослањајући се на Доментијаново сведочење – један човек, тек поставши сам „савршен”, могао је савршенима образовати народ. Дакле, тек након што је достигао савршенство у сопственој побожности, Свети Сава је постао светлост народу. Напослетку, намеће се једноставан а свеобухватан закључак да *савршен човек* заправо јесте *Божји човек*. Тако, мисионарство Светога Саве и његова брига о отачаству подразумевали су тежњу да српски народ постане *нови Израил*, Божји народ.

Шта је, најпре, дефиниција савршеног човека?

Оно што се може са сигурношћу истаћи, ослањајући се на Доментијаново сведочење – један човек, тек поставши сам „савршен”, могао је савршенима образовати народ. Дакле, тек након што је достигао савршенство у сопственој побожности, Свети Сава је постао светлост народу. Напослетку, намеће се једноставан а свеобухватан закључак да савршен човек заправо јесте Божји човек. Тако, мисионарство Светога Саве и његова брига о отачаству подразумевали су тежњу да српски народ постане нови Израил, Божји народ.

Миљана Миливојевић

„БРАНИТЕ СЕ, НАУЧИТЕ ПЈЕСАН!”

Искуства о значају
верске наставе

Аубав, вера, нада! Три најбитније ствари за живот и опстанак човека. На прво место, изнад свега, ставила бих веру. Без вере остаје само пола човека. То је човек без душе и правих вредности. Ако немаш вере у нешто, ништа нећеш постићи. Вера је темељ живота и сваког рада. А без темеља нема куће. Из ње проистиче самопоуздање које гради све остале компоненте човекове личности.

Вера се стиче, гаји, чува, да би нас одржала. Наше постојање од ње зависи. Она се не учи у школи попут математике, историје или практичне наставе. Она је саставни део нас, са њом се рађамо. Само је треба пробудити и покренути током одрастања, примерима наших ближњих. Они нам те примере дају држањем обичаја, слављењем слава, породичном посетом православним храмовима, добрим делима и искреним молитвама драгом Богу. Ми, њихови наследници, смерно усвајамо та предања и настављамо путем хришћанства и служења Богу.

Верска настава као школски предмет не задржава се на учењу. Она је подстицај деце и омладине на усвајање правих вредности, уз помоћ и трагом самога Христа, његових апостола и свих ученика који су пратили његов животни пут. На часовима верске наставе многоме смо обогатили духовну страну својих личности. Наш професор умео је да нас окупи у једну целину, да нас својим излагањем приближи вери и готово нас сједини као породицу. У школи, тој нашој другој кући, он је према нама заиста имао један заштитнички став. Својом пријатношћу, пажњом и присношћу учинио је да усвојимо навике корисне и нама и свима око нас. Доприneo је обликовању нашег идентитета и оних традиционалних вредности које морамо сачувати за потомке. Морамо добро знати ко смо, шта смо, одакле смо, а то можемо само у хришћанској вери и побожности. Служећи се тим смерницама, нећемо промашити пут и посегнути за погрешним стварима којима овај свет обилује.

Кoliko нам је само примера из Јеванђеља по Матеју, Марку, Луки, Јовану овај драги учитељ преносио и причао како бисмо што боље схватили суштину живота и себе самих у њему. Недостајаће нам ти моменти, његов снажни глас који је одјекивао и ван учионице, препун љубави за нас, његову децу. А ми, као сва несавршена људска бића, понекад смо били несташни, бучни, одсутни, загледи у даљину, не слутећи да ћемо врло брзо и сами постати део те даљине. Знали смо пропустити многе Приче Соломонове, које ће недостати у ризници најлепших поука које смо у школи добили. Али научили смо и где их увек можемо наћи. Сада смо већ далеко од школског степеништа, које смо упоређивали са оним на Авали, далеко од своје учионице, згужваних папира из све-

Верска настава као школски предмет не задржава се на учењу. Она је подстицај деце и омладине на усвајање правих вредности, уз помоћ и трагом самога Христа, његових апостола и свих ученика који су пратили његов животни пут. На часовима верске наставе многоме смо обогатили духовну страну својих личности.

Ауторка је матурант Правно-пословне школе у Нишу, проглашена за уметника генерације 2023. године, учесница и лауреат награда на републичким такмичењима у беседништву

зака, књига заборављених у клупама, драгих гласова и узвика дуж ходника. За нас је школско звоно заувек занемело, испративши нас у неки нови свет, нове приче и изазове. Где год отишли, оно ће увек одзвањати и будити у нашим грудима носталгију за најлепшим школским данима. Идемо ка новим циљевима, померамо границе новим сазнањима и открићима, освајамо хоризонте.

Ми смо сведоци свакодневне мржње међу људима, која подсећа на ринг у којем се боре дивље звери. Али одувек је било и биће да је јачи шапат истине и знања од урлика лажи и незнања. Ниједна револуција незнања није својим бунтом, насиљем и урликом ућуткала тихи глас знања. Они који знају и умеју, ствараоци су својих дела која остају за њих и иза њих.

Пут од незнања ка знању је дуг, али није безвредан и узалудан. Добро је и по највећој узбрдици кренути њиме. Опасан је онај други пут, од знања ка незнању: широк, раван, присут цвѐм, али безнадежан и слеп. Као генерација новог века и модерног доба, искоренићемо тај урлик незнања, нећемо му дати за право да води реч, јер је његово време плусквамперфекат! Заменићемо га најлепшим нотама славних музичара и стиховима познатих песника, свих оних који су се борили да се наш човек образује како би сачувао своју част, слободу, језик и голи живот на свом огњишту. Траг знања и умећа, који су наши преци оставили за наук нама данас, најбоља је врлина коју човек може поседовати, јача од сваког оружја, која побеђује неправду и убија свако зло, руши све бедеме које су поставили људска завист и простота, обара рекорде људске издржљивости у борби против искључивости (дискриминације) и искварености (корупције) сваке врсте, брише и помера границе, гради мостове, пише најбоље странице историје.

Ми више немамо времена да живимо у мраку незнања. Крајње је време да се окренемо нечему стварном, опипљивом, управо ономе што ће нам дати здраво образовање. И без речи дела говоре шта је право знање иза себе оставило, шта су вредни неимари саградили као залог за будућност. Та слика је неуништива, пред њом зло очи затвара. Ево нас опет ту, корачамо на истом месту, а ништа није исто. Дишемо пуним плућима и верујемо у неко боље сутра, за које се сви морамо потрудити. Градићемо, ствараћемо и нећемо никад одустати од својих идеала. Јер смо научили и запамтили стих Миодрага Павловића, који нам је поручио: „Браните се, научите пјесан!”

Од свега највише памтимо, помињемо и причамо о верској настави, о значају онога што је професор трајно уткао у наша срца и умове – о вери, том извору живота, кладенцу здраве, бистре, незагађене воде, са којег се ваља пити и ојектити душу. Свака је душа жедна искрене љубави и доброте, свака вапи за ведрином и топлим речју. Заувек му хвала што нас је напојио том водом спознања и приближио нас светом причешћу, као Исусове ученике на Гори. ■

Траг знања и умећа, који су наши преци оставили за наук нама данас, најбоља је врлина коју човек може поседовати, јача од сваког оружја, која побеђује неправду и убија свако зло, руши све бедеме које су поставили људска завист и простота, обара рекорде људске издржљивости у борби против искључивости (дискриминације) и искварености (корупције) сваке врсте, брише и помера границе, гради мостове, пише најбоље странице историје.

¹ Мало је познато да је Бранислав Нушић, познати српски писац и драматург, поред многих драма, приповедака, романа и осталих прозних дела, био и аутор двотомног уџбеника под називом *Реторика* (прво издање 1934), који је написао као дугогодишњи предавач реторике на Војној академији у Београду. Једно од новијих издања овог наслова објављено је у Нишу 2016. године, у предузећу „Медивест КТ“.

² Грађа из реторике изузетно је корисна и применљива и у методици верске наставе, у оној њеној области која се односи на фронтални облик рада и монолошки метод наставе, какви се најчешће користе у једном делу наставног часа. Све што важи за припрему беседе и јавног говора, такође се може употребити и у припреми предавања. Тако и у овом тексту, свуда где се помиње „беседник“, тај израз се може читати и као *наставник*, „беседа“ као *предавање* или *наставни час*, а „слушаоци“ као *ученици*.

КАКО ПРИПРЕМИТИ КВАЛИТЕТАН УВОД

Из „Реторике” Бранислава Нушића¹

Задатак увода је да беседник задобије пажњу слушалаца за себе и за предмет о коме ће говорити, односно да припреми слушаоце за оно о чему ће говорити или, као што су стари учитељи рекли *Reddere auditores, atentos et dociles*, а то ће рећи: стећи наклоност слушалаца, пробудити њихову пажњу и обавестити их, упознати их са предметом.²

Увод може бити или обичан (редован) или нагао и изненадан.

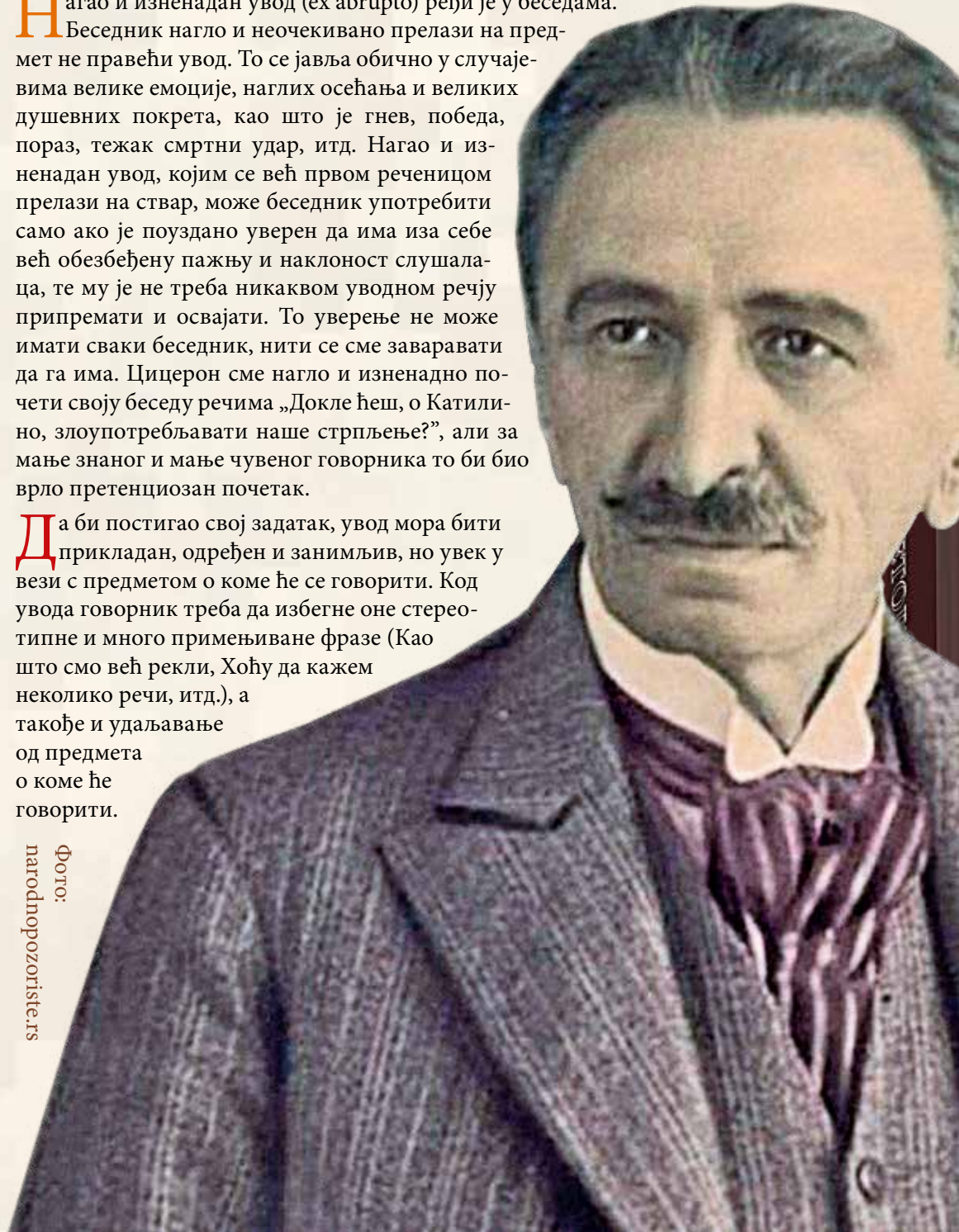
Редован (*legitimum*) увод је умерен и миран. То је онај увод који се у беседама најчешће јавља, а у коме се беседник, не намећући себе за учитеља слушаоцима, стара да се овима приближи и тако стече њихову пажњу.

Нагао и изненадан увод (*ex abrupto*) рећи је у беседама.

Беседник нагло и неочекивано прелази на предмет не правећи увод. То се јавља обично у случајевима велике емоције, наглих осећања и великих душевних покрета, као што је гнев, победа, пораз, тежак смртни удар, итд. Нагао и изненадан увод, којим се већ првом реченицом прелази на ствар, може беседник употребити само ако је поуздано уверен да има иза себе већ обезбеђену пажњу и наклоност слушаца, те му је не треба никаквом уводном речју припремати и освајати. То уверење не може имати сваки беседник, нити се сме заваравати да га има. Цицерон сме нагло и изненадно почети своју беседу речима „Докле ћеш, о Катилино, злоупотребљавати наше стрпљење?“, али за мање знаног и мање чувеног говорника то би био врло претенциозан почетак.

Да би постигао свој задатак, увод мора бити прикладан, одређен и занимљив, но увек у вези с предметом о коме ће се говорити. Код увода говорник треба да избегне оне стереотипне и много примењиване фразе (Као што смо већ рекли, Хоћу да кажем неколико речи, итд.), а такође и удаљавање од предмета о коме ће говорити.

Фото:
 patgodnorozoriste.rs

Беседник не мора увек почети увод својом личношћу или предметом своје беседе. Може га почети каквом срећном анегдотом, која би бацила светлост на све оно што ће касније казивати. Тако исто може беседник почети каквом народном изреком, афоризмом, цитатом или лепом поетском фразом која у себи садржи осећање које ће он у говору развити. Духовит говорник са усхићењем ће скренути на себе пажњу ако почне увод каквом добром досетком, али тиме се сме користити само беседник коме је хумор урођена особина, а не и онај који такву досетку мора да тражи и гради.

Према свему изложеном, три су основна елемента из којих је састављен увод и који су сврха уводу. Ти елементи су: наклоност слушалаца, задобијање њихове пажње и упознавање са предметом говора.

Наклоност или поверење слушалаца (*captatio benevolentiae*) беседник ће најпре стећи умереном скромношћу, било да се она односи на њега лично или на предмет о коме ће говорити. Беседник не сме себе или свој предмет претенциозно прецењивати, а слушаоце потцењивати. Напротив, пре ће стећи наклоност, а тиме и пажњу слушалаца, ако њих стави изнад себе.³

Није толико укусно кад се беседник много бави својом личношћу, па чак ни онда када то чини у скромној форми. Није тако исто пробитачно када говорник у скромности оде врло далеко, што би могло изазвати обратан утисак од онога који се желео.

Задобијање пажње (*narratio facti*) је део увода којим беседник тежи да извојује што већу пажњу према предмету о коме ће говорити, подвлачећи било значај или корисност истог, било важност тренутка и прилика.⁴ То ће беседник постићи ако изнесе узроке или разлоге који га побуђују да о том предмету говори. Износећи фактичне узроке и правдајући исте, он ће тим свратити пажњу слушалаца на предмет о коме ће говорити.

Трећи део увода је упознавање (*propositio*). Претпостављајући да је првим делом стекао наклоност слушалаца, другим да им је скренуо пажњу на предмет о коме ће говорити, овим делом увода говорник износи суштину предмета о коме ће говорити, често обележавајући одмах и своје гледиште које ће заузети према том предмету.⁵ Упознајући слушаоце са предметом свога говора и са својим гледиштем према истоме, беседник у овоме делу не сме бити опширан, остављајући опширно излагање за други део беседе. Напротив, он ту треба да је много краћи и да му *propositio* послужи више као срећан прелаз у други део беседе. У Кастеларовој беседи завршни став садржи у себи и *propositio* у речима: „Света је дужност која ме гони – а за мене је свака дужност света – да говорим о верозаконском питању!” Он тим ставом упознаје слушаоце са предметом своје беседе. Још бољи је пример за тај део увода Цицеронов *propositio* у седмој филипици: „Зашто нећу мир? Јер је разоран, јер је опасан, јер га бити не може, а да бих вам све то могао предочити, молим вас, сабрани оци, да речи моје са пажњом саслушате.”

Цицерон је овим ставом не само упознао слушаоце са предметом своје беседе, већ означио одмах и своје становиште према томе предмету и успео још да начини врло срећан прелаз у други део беседе.

³ Стари реторички принцип уважавања саговорника не тиче се само неке одређене историјске околности или друштвеног контекста, већ вреди у свим облицима обраћања где треба извршити одређени утицај на слушаоце, односно ученике. Посебно у савременим методима наставе нису више препоручљиви ауторитарни облици обраћања ученику, већ је важно његово прихватање за равноправног саговорника и одговорног субјекта у настави и учењу.

⁴ Наставник предаје према прописаном програму, састављеном од унапред датих наставних јединица, међутим, садржај његових предавања састоји се од идеје, односно поруке, која увек представља и његово лично тумачење дате теме. Док се тема наставног часа изражава насловом наставне јединице наведене у програму, идеја се у припреми и извођењу часа саопштава у облику исказа који представља одговор на питање: шта имам да кажем на ту тему?

⁵ Иако садржај наставних јединица у верској настави обухвата истине вере и светог предања, њихово преношење другима увек садржи и моменат личног сведочења, који је у настави посебно важан.

Приредио и коментаре саставио: Ивица Живковић

АКТИВНОСТИ ВЕРСКОГ ДОБРОТВОРНОГ СТАРАТЕЉСТВА „ДОБРИ САМАРЈАНИН” ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ

066 82 88 918

vds.dobrisamarjanin@eparhija-niska.rs

vds.eparhijaniska.rs

Дана 16. маја 2023. године, са благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија, Верско добротворно старатељство Епархије нишке „Добри Самарјанин” обезбедило је и доставило хуманитарну донацију за становнике Медвеђе. Подељено је педесет пакета намењених превасходно пољопривредницима, које је уручио парох медвеђски, јереј Душан Ђорђевић.

Дана 18. маја 2023. године, са благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија, Верско добротворно старатељство Епархије нишке „Добри Самарјанин” уручило је донацију црквеним општинама у Лебану и Сијаринској Бањи, у виду седамдесет баштенских прскалица намењених парохијанима који се баве пољопривредом.

Дана 27. маја 2023. године, са благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија, Верско добротворно старатељство Епархије нишке „Добри Самарјанин” уручило је донацију црквеним општинама у Прокупљу и Куршумлији, у виду нових седамдесет баштенских прскалица намењених парохијанима који се баве пољопривредом.

Дана 31. маја 2023. године, са благословом Његовог преосвештенства Епископа г. Арсенија, Верско добротворно старатељство Епархије нишке „Добри Самарјанин” уручило је донацију у виду обуће, одеће, судова, агрегата и пумпи Општини Медвеђа, Црвеном крсту у Лесковцу, Црвеном крсту у Медвеђи, Црвеном крсту у Нишу и Црвеном крсту у Куршумлији.

Дана 7. маја 2023. године, у храму Вознесења Господњег у Медвеђи, Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније извршио је чин освећења темеља кућа које се граде у Медвеђи за социјално угрожене породице. По окончању чина освећења темеља, Преосвећени владика и председник Општине Медвеђа Драган Кулић исказали су велико задовољство због напретка овог подухвата и подршке бројних људи. Потом су посећене породице Миленковић и Нешковић, које су по одлуци комисије, састављене од представника Епархије нишке, Општине Медвеђа и Центра за социјални рад, одређене за усељење у прва два дома. Изградња прва два дома реализује се средствима које су обезбедиле хуманитарне организације „Срби за Србе” и „Our Serbs” из Чикага.

Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније примио је представнике Хуманитарне организације „Our Serbs” из Чикага, на челу са госпођом Кети Фенслоу, 10. јуна 2023. године. Том приликом потписан је уговор о донацији којим је организација „Our Serbs” донирала неопходна средства за изградњу треће по реду куће у оквиру великог хуманитарног пројекта изградње домова за социјално угрожене житеље Медвеђе.

УСЕЉЕЊЕ ПРВИХ ПОРОДИЦА У КУЋЕ ИЗГРАЂЕНЕ ПО ПРОЈЕКТУ ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ

Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније посетио је Медвеђу 10. јуна 2023. године. Повод посете било је благосиљање дома породице Миленковић којој је припала прва изграђена кућа у оквиру пројекта Епархије нишке и њеног Верског добротворног старатељства

„Добри Самарјанин” у сарадњи са Општином Медвеђа. Овај дом је донација Хуманитарне организације „Our Serbs” из Чикага. Након освећења, породици Миленковић уручени су кључеви новог дома, као и икона Светог архангела Михаила кога прослављају као свог небеског заштитника. Преосвећени владика изразио је радост поводом првог усељења, као и наду да ће у скорије време још породица добити пристојан кров над главом. Председник Општине Медвеђа Драган Кулић такође је изразио наду да ће овакве акције помоћи народу Медвеђе да лакше живи и остане на својим вековним огњиштима. Председница организације „Our Serbs”, госпођа Кети Фенслоу, такође је изразила радост и задовољство поводом реализоване хуманитарне акције. Пројекат изградње домова за потребите

житеље Медвеђе се наставља, а позивају се сви који су у могућности да помогну, да следе светле примере хуманости који су већ дали свој допринос у овом великом подухвату.

Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније посетио је Медвеђу 22. јуна 2023. године са координатором Верског добротворног старатељства Епархије нишке „Добри Самарјанин” протонамесником Синошом Никитовићем. Повод посете било је благосиљање дома осмочлане породице Нешковић, којој је припала друга новоизграђена кућа у оквиру пројекта који води Верско добротворно старатељство Епархије нишке „Добри Самарјанин”. Породицу Нешковић чине отац Радош, мајка Јелена и деца Марија (16), Видак (14), Вукашин (13), Маријана (11), Василије (10) и Веселин (9). Овај дом је донација Хуманитарне организације „Срби за Србе” и породице Рајовић из Пећи. Након освећења дома, породици Нешковић уручени су кључеви новог дома, као и икона Св. Николаја Мирли-

кијског Чудотворца, кога прослављају као свог небеског заштитника. Преосвећени владика и председник Општине Медвеђа Драган Кулић честитали су усељење породици Нешковић, пожелевши им срећну будућност у новом дому. Координатор Верског добротворног старатељства Епархије нишке „Добри Самарјанин”, протонамесник Синоша Никитовић, упознао је присутне са даљим плановима везаним за реализацију овог пројекта, наиме, да се на јесен ове године планира и финализација преосталих домова.

МЕЂУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА „СВЕТИ САВА И ДОМЕНТИЈАН” У НИШУ И МАНАСТИРУ СТУДЕНИЦА

Међународна научна конференција „Свети Сава и Доментијан”, први велики научни скуп посвећен животописцу Светог Саве и најранијем класику српске књижевности, одржана је од 26. до 28. маја 2023. године у Нишу и Манастиру Студеница, у организацији Одељења за светосавске студије Центра за црквене студије и Центра за византијско-словенске студије Универзитета у Нишу. На свечаном отварању конференције у Великој сали Универзитета у Нишу, поздравне беседе упутили су Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније, проректор Универзитета у Нишу проф. др Драган Денић и управник Центра за црквене студије проф. др Драгиша Бојовић. Овом свечаном приликом Епископ нишки Арсеније уручио је проф. др Александру Наумову, иностраном сараднику Центра за црквене студије, Орден Светог цара Константина, који му је додељен марта 2020. године, одлуком Светог архијерејског синода СПЦ и Његове светости Патријарха Иринеја. Након доделе, добитник је захвалио надахнутом беседом. Део програма отварања био је и музички наступ Српског византијског хора под руководством хороводачника презвитера Игора Зиројевића. У на-

ставку, присутни су имали прилику да чују прво пленарно излагање проф. др Бранислава Тодића из Београда, на тему „Како је и када установљен култ Светог Саве”.

Радни део првог дана конференције одржан је у згради Српске православне богословије Светог Кирила и Методија у Нишу, где је са благословом Епископа нишког г. Арсенија било пружено гостопримство учесницима. Неколико десетина реферата изложило је своја саопштења на три одржане сесије. Између осталих, на њима су учествовали великани српске и иностране филологије, историје, историје уметности и теологије: Александар Наумов, Сениша Мишић, Катарина Митровић, Ружица Љевушкина, Виктор Савић, Атанасије Атанасијадис и Марија Корогодина.

Другог дана међународни научни скуп је наставио свој рад у Манастиру Студеница, где је поздравно слово учесницима упутио настојатељ ове свештене царске лавре, архимандрит Тихон Ракићевић, који је до самог краја учествовао у раду конференције. То-

ком целодневне сесије, почев од пленарног излагања професора Сергеја Темчина из Виљнуса (Литванија) на тему „Извора службе Светом Симеону”, своје радове представили су учесници из више земаља, који су, имајући у виду и надахнуте дискусије након изложених реферата, дали значајан допринос мултидисциплинарном изучавању Доментијановог дела. Међу њима реферате су изложили и: Татјана Суботин-Голубовић, Срђан Пириватрић, Ирена Шпадијер, Драгиша Бојовић и Мирко Сајловић. Међународна конференција „Свети Сава и Доментијан” завршена је светом литургијом коју је трећег дана њеног рада у Манастиру Студеница служио архимандрит Тихон са својим братством. ■

СВЕЧАНА АКАДЕМИЈА ПОВОДОМ СЛАВЕ ГРАДА НИША – ПРВИ ПУТ НА АРХЕОЛОШКОМ ЛОКАЛИТЕТУ „МЕДИЈАНА”

Први пут у оквиру археолошког локалитета „Медијана” у Нишу, 3. јуна 2023. године одржана је свечана академија поводом славе Града

Ниша, дана Светог цара Константина и царице Јелене. На самом почетку, окупљенима су се обратили Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније и градоначелница Ниша Драгана Сотировски. По завршетку говора, започет је богат културно-уметнички програм, изведен у сарадњи малих и великих глумаца, војног оркестра и чланова Студентског културног центра. Након окон-

чања културно-уметничког дела програма, директорка Народног музеја у Нишу, госпођа Весна Црноглавац, провела је присутне кроз локалитет „Медијана”, упознавши све са његовом древношћу и значајем, као и овдашњим остацима римске културе, који нам пружају увид у свакодневицу света старине. ■

УМЕТНИЧКА ИЗЛОЖБА „КОНСТАНТИН” У ГАЛЕРИЈИ СИНАГОГА У НИШУ

У оквиру многих манифестација којима се обележава слава Града Ниша, Свети цар Константин и царица Јелена, 1. јуна 2023. године у нишкој Галерији Синагога свечано је отворена уметничка изложба „Константин”, која је плод сарадње Епархије нишке и нишког Народног музеја. На овој изложби приказани су радови уметника Вељка Михајловића из Београда. На отварању изложбе присутнима су се обратили Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније, директорка Народног музеја у Нишу, госпођа Весна Црноглавац, као и

аутор, господин Вељко Михајловић. Обилазећи манастире и цркве – од Албаније, Румуније, Хиландара, Македоније, Црне Горе (Свети Трифун у Котору), Италије, Мађарске, Србије (Бојани, Крушедол, Смедерево, Благовештење рудничко, Борач, Драча, Враћевшница, Жича, Поганово, Пећка патријаршија, Сентандреја, Грачаница, Свети Никола на Охриду, Дечани, Свети Наум, Ариље, Сопоњани, Горња Каменица, Доња Каменица, Благовештење кабларско, Каленић), али и Ватикан (Рафаелова соба, Константинов славолук Рим, Арцео

– Пјеро де ла Франческа – Легенда о часном крсту и царица Јелена) – овај уметник проучава и зналачки преноси ликове Светог Константина и његове мајке Свете царице Јелене. Изложба представља рефлексију Константиновог наслеђа у хришћанској, сакралној уметности – од Рафаелових соба у Ватикану до фресака у Сопоњанима, Поганову, Сићеву и у Хиландару. Изложено је осамдесет графика цењеног аутора, а сви заинтересовани могли су да их виде у Галерији Синагога, у којој је изложба била отворена до 15. јуна 2023. године. ■

ОСМИ МЕЂУНАРОДНИ ФЕСТИВАЛ ХОРСКЕ ДУХОВНЕ МУЗИКЕ „МУЗИЧКИ ЕДИКТ”

Милански едикт је законски акт којим је 313. године Константин Велики зауставио прогон хришћана. *Музички едикт* је уметнички акт којим је од 2009. године родни град Константина Великог, певајући Богу, кренуо у сусрет великој годишњици. Оба едикта позивају народе света да се сретну на истој поруци псалмопојца: „Све што дише нека хвали Господа! Алилуја!”

Упривидно обичном граду на југу Србије, у којем се свакодневно прелази преко моста и прошета уз реку, настао је један од најзначајнијих међународних фестивала духовне музике. Ниш, родни град цара Константина Великог, заузима значајно место на хришћанској карти света, будући да представља тачку пресека на старом римском путу за Константинопољ, везу између истока и запада.

Са својом богатом историјом, многа имена су га обележила кроз векове. Римски Naissus, византијски Nysos, словенски Nish, немачки Nissa – добија своје име по реци Нишави, на којој лежи. Ширењем римске империје и њеног утицаја, Ниш је постао важан топоним у срцу Горње Мазије, што га је учинило местом рађања једног великог човека – Константина Великог.

Рођен 27. фебруара 272. године, управо је из Ниша започео своју величанствену владавину. Поштовање према његовом наслеђу видљиво је

кроз организацију „Музичког едикта” и прославу коју он представља. Овај фестивал бијеналног карактера не само да промовише духовну музику, већ и потврђује значај Ниша, града који је спајао исток и запад, уметност и веру, креирајући мостове између различитих култура и народа.

Осми по реду, Међународни фестивал духовне музике „Музички едикт” одржао се ове године у периоду од 4. до 7. јуна. Организован под покровитељством Његове светости Патријарха српског г. Порфирија, а са благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија, фестивал је омогућио народима света да се сретну на истој поруци псалмопојца.

Саборни храм Силаска Светога Духа на апостоле, простор са дубоким духовним значајем, пружио је топли дом за седамнаест хорова из дванаест земаља. Са

својим различитим музичким традицијама, хорови из Србије, Шпаније, Италије, Немачке, Палестине, Индије, Румуније, Црне Горе, Ватикана, Републике Српске, Пољске и Северне Македоније испунили су порту храма песмом и хармонијом. Исто тако, плато испред и свечана сала Светосавског дома били су позорнице на којима је сваки учесник на свом језику и у свом духу славио Господа.

Сам фестивал традиционално је започео светом архијерејском литургијом на празник Силаска Светога Духа на апостоле у нишком Саборном храму 4. јуна. Хорови учесници саслуживали су са свештенством, што је обележило почетак четири фестивалске вечери, испуњене разноврсним програмима.

Свечано отварање обележило је извођење Бетовенове Фантазије за клавир, хор и оркестар у це-молу, оп. 80. Ансамбл је бројао око 200 учесника, међу којима је седморо солиста, Филхармонија Републике Северне Македоније и здружени састав хорова: Хор Радио-телевизије Србије, Хор Факултета уметности у Нишу и Нишка црквена певачка дружина „Бранко”. Солоисти су били студенти и професори Факултета уметности у Нишу: Андреј Цинцаревић – клавир, Катарина Симоновић Иванковић – сопран, Маријана Радосављевић – сопран, Александра Ристић – мецосопран, Саша Арсенков – тенор, Никола Стаменковић – тенор, Лазар Лазаревић – баритон. Ово монументално дело дириговао је Хаџи Јаков Милутиновић.

Нишка црквена певачка дружина „Бранко”, домаћин Музичког едикта, настала је пре више од једног века, 1. септембра 1887. године, за време столовања Епископа нишког г. Димитрија Павловића, а одмах након ослобођења од Турака. Овај хор, чији је настанак означио почетак дуге музичке и духовне традиције, понео је име по познатом песнику српског романтизма Бранку Радичевићу. Његово стваралаштво, као и суштину „Едикта”, овај ансамбл преноси окупљањем различитих музичких традиција и култура. Од првог фестивала до данас, „Едикт” је окупио 97 хорова из 29 земаља.

Фестивал је обезбедио јединствену прилику за дијалог и међусобно упознавање различитих традиција и култура. У сусрету различитих језика и мелодија, фестивал је постао мост који спаја људе из свих крајева света у заједничком слављу духовности и музике. Диригентка Хора Светог апостола и јеванђелисте Марка из Подгорице, Људмила Радовић, изражава дубоко значење фестивала речима: „Ако неко жели да овде на земљи дотакне како ће у Царству небеском изгледати тај славопој на различитим језицима, нека дође у Ниш.”

музичке традиције која се у Ватикану баштини преко 1500 година, док у овој формацији и под овим називом наступа више од 600 година. Нишкој публици представили су најистакнутија дела свог појања, међу којима се издваја Ђовани Пиреллуџи да Палестрина, један од најистакнутијих ренесансних композитора и уједно некадашњи диригент овог хора.

Како наводи селектор фестивала и диригент КНЦПД „Бранко” Сара Цинцаревић, раритет овог фестивала свакако јесте и Епархијски хор школа из Калкуте (Индија), који припада Англиканској цркви. Иако по броју чланова мали, хор великог значаја јесте и Катедрални хор цркве Светог Јакова из Јерусалима. Он броји 16 певача

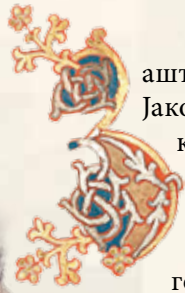

који су део мале заједнице православних Арапа. Њихова служба одвија се сваке недеље у цркви која дели зид са црквом Васкрсења Господњег, најсветије тачке свих хришћана.

Као живи доказ музичке баштине и богатства Ниша, „Музички едикт” из године у годину потврђује свој значај у свету духовне музике. Ширећи поруку толеранције, јединства и разумевања, показује да, иако говоримо различитим језицима, језик уметности и љубави сви можемо да разумемо.

„У УЗВИШЕНОЈ ЛЕПОТИ МУЗИКЕ ДАЈЕШ НАМ ДА НАСЛУТИМО РАЈ”

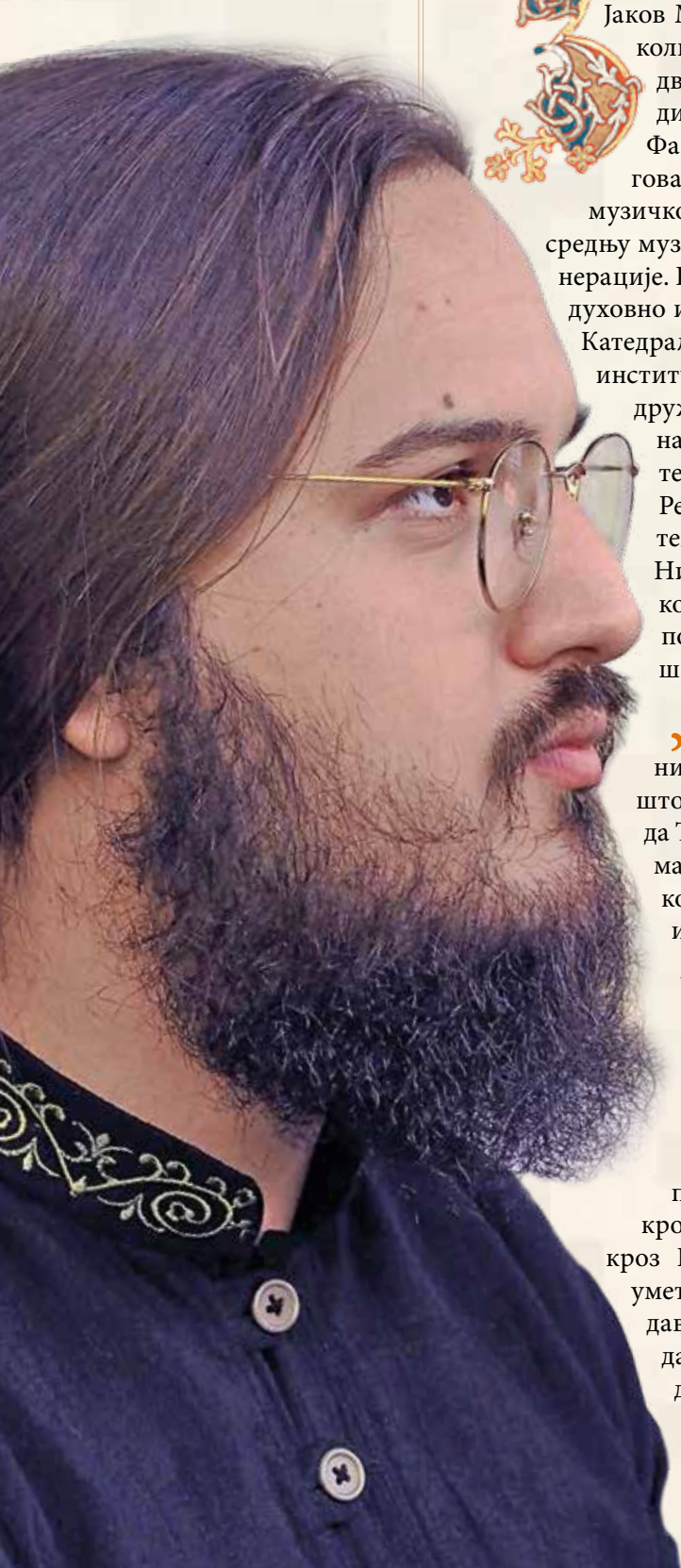
Доживљај вере у стваралаштву
младог композитора и диригента
Хаџи Јакова Милутиновића

„А што сам ја овде, а не горе са њима?”, питање је које је трогодишњи Јаков Милутиновић поставио слушајући наступ дечјег хора „Пиколи” у родном Зајечару и којим започиње његова, сада већ двадесет година дуга каријера хорског певача. Овај млади диригент и композитор тренутно је студент четврте године Факултета музичке уметности у Београду, на одсеку за дириговање, у класи проф. Бојана Суђића. Основно музичко образовање стекао је у родном граду, док је средњу музичку школу у Нишу завршио као ученик генерације. Паралелно са средњошколским образовањем, духовно и музички стасавао је под сводовима нишког Катедралног храма, у једној од најстаријих музичких институција у Србији, Нишкој црквеној певачкој дружини „Бранко”. Као диригент сарађивао је и наступао са Симфонијским оркестром Радиотелевизије Србије, Државном филхармонијом Републике Северне Македоније, Хором Радиотелевизије Србије, Дечјим хором „Колибри”, Нишком црквеном певачком дружином „Бранко”, Дечјим хором „Бранко”, док се његове композиције изводе на концертима и фестивалима широм Европе.

„У хармонији звукова ја чујем Твој зов. У узвишеној лепоти музике, у сјају уметничких дела дајеш нам да наслутимо рај. Све што је истински лепо уздиже к Теби и учи душу да Ти пева победну песму: Алилуја!” Овим речима Благодарственог акатиста Господу, Хаџи Јаков описује лично поимање службе уметности и уметника у свету. „Појам лепоте обележио је вишемиленијумски развој уметности, било у ранијим периодима када је лепота постављана за идеал и суштину уметничког изражавања, било у каснијим периодима, нпр. уметности 20. века, када су уметници одбацивали устаљена естетска начела, ипак се одређујући у односу на њу – у односу на лепоту. Православље лепоту поима увек и само кроз Онога који је извор сваке истините лепоте, кроз Господа Христа. Моје досадашње бављење уметношћу у својој основи има овакав вид сагледавања и не представља ништа друго до покушај да даром којим сам дарован послужим, посведочим, прославим и заблагодарим”, речи су овог младог уметника. Напомиње да су га у

„У хармонији
звукова
ја чујем
Твој зов.
У узвишеној
лепоти
музике,
у сјају
уметничких
дела дајеш
нам да
наслутимо
рај.
Све што је
истински
лепо уздиже
к Теби и учи
душу да Ти
пева победну
песму:
Алилуја!”
Овим речима
Благо-
дарственог
акатиста
Господу,
Хаџи Јаков
описује
лично
поимање
службе
уметности и
уметника у
свету.

У духовном животу деце која су расла у оцрковљеним породицама у једном тренутку мора доћи до специфичне иницијације која подразумева духовно осамостаљивање – процес у коме духовност неће више бити везана искључиво за породицу и традицију. Тада дете Господа спознаје као личност и уочава потенцијал да са том личношћу развија директан и непосредан однос.

овој мисли утемељила размишљања средњовековних хришћанских химнографа и мелода који себе нису сматрали ствараоцима, већ инструментима божанске воље. Истиче да ови уметници производе свог уметничког рада нису сматрали делима, јер би се то могло са библијским концептом божанског стварања и превођења из небића у биће, већ су их сматрали одблесцима рајских лепота и последицама свечовечанске чежње за небеском отаџбином.

Са посебном радошћу присећа се Наде Маленовић, диригента дечјег хора „Пиколи“, која је прва препознала његове музичке потенцијале и која га је својим префињеним осећајем за уметност заљубила у музику. Као изузетне личности на путу његовог музичког опредељења истиче Сару Цинцаревић и Јовану Микић, диригенте НЦПД „Бранко“, које су му својим уметничким ауторитетима пружиле несечичну подршку. Као посебну част издваја прилику да учи и стасава поред изузетног уметника и посвећеног педагога као што је маестро Суђић.

На овогодишњем отварању VIII Међународног фестивала духовне музике „Музички едикт“, заједно са Државном филхармонијом Републике Северне Македоније, Хором РТС-а, Нишком црквеном певачком дружином „Бранко“, Хором Факултета уметности у Нишу, вокалним солистима – професорима и садашњим и бившим студентима Факултета уметности у Нишу и пијанистом Андрејем Цинцаревићем, Хаџи Јаков дириговао је *Фанџазију за клавир, хор и оркестар ой. 80* Лудвига ван Бетовена. О овом делу диригент говори да је жанровски изузетно специфично, али и уникатно у светској музичкој литератури с обзиром на извођачки апарат за који је писано – клавир као солистички инструмент, вокалне солисте, хор и оркестар. Додаје да поменуто дело настаје паралелно са зрелим Бетовеновим симфонијским остварењима, попут *Петте* и *Шесте симфоније*, али указује и на извесну контекстуалну и тематску

сличност са позним симфонијским делима попут „Оде радости“ из финала *Деветте симфоније*. „Велика одговорност али и неописива радост била је стајати те вечери испред ансамбла који броји скоро две стотине музичара, поготову ако се у обзир узме то да су хор сачињавали здружени певачи Хора РТС-а и Нишке црквене певачке дружине 'Бранко', са којима делим небројено много лепих и важних успомена”, истиче он.

Хаџи Јаков каже да искуство које је добио у Нишкој црквеној певачкој дружини „Бранко“ није искључиво музичке природе, напротив, музичко искуство није чак ни примарно. „Свако ко се прикључи овом хору, има прилику да буде део једног изузетно важног континуитета. Тај континуитет, који бисмо у Цркви назвали предање, а у уметности традиција, учи човека да не постоји ништа вредније од искуства појединачног личног доприноса заједници, свдећи га тако на његову реалну онтолошку меру и дајући му прилику да се изрази у пуноћи Богом дарованих му дарова”, речи су овог уметника, дугогодишњег члана нишког хора.

За Јакова велики је благослов чињеница да је одрастао у црквеној породици, да је крштен са непуних годину дана у Манастиру Липовац, руком недавно упокојеног схиархимандрита Дионисија. Каже да су његове најлепше успомене из детињства везане за Цркву: за Епископа жичког (тада тимочког) г. Јустина, за богослужења у Саборној цркви Рођења Пресвете Богородице у Зајечару, али и за небројена поклоничка путовања и светиње, како у Србији тако и ван ње, које је походио са својим родитељима. Он сведочи да ставанање у Цркви подразумева одрастање у заједници, те тако свако дете које одраста литургијом има драгоцену прилику да научи да

живи са ближњим, да се жртвује за њега, да своје жеље и приоритете подреди туђим жељама и потребама. Истиче да су то непроцењива искуства, док је Црква можда и једини преостали резерват где се она баштине као примарни животни квалитети. „Ипак, чини ми се да у духовном животу деце која су расла у оцрквљеним породицама у једном тренутку мора доћи до специфичне иницијације која подразумева духовно осамостаљивање – процес у коме духовност неће више бити везана искључиво за породицу и традицију. Тада дете Господа спознаје као личност и уочава потенцијал да са том личношћу развија директан и непосредан однос. Овај вид осамостаљивања код мене је наступио у средњошколским данима, за време мог боравка у Нишу. У тим искуствима посебно ми је значило богослужење, које је доласком Епископа нишког г. Арсенија на катедру нишких епископа, бивало још торжественије. Нарочито бих издвојио службе Страсне седмице и Васкрса у нишком Саборном храму, као и свеноћно бденије које се служи уочи празника Свештеноисповедника Доситеја нишког и загребачког, која у мени остављају дубок траг”, сведочи Хаџи Јаков. На темељу који је добио у детињству, уз сва значајна искуства нишких дана, труди се да и данас истрајава на путу хришћанског живота. На том путу неизмерно му значи личност Епископа

тимочког г. Илариона. Истиче да је реч о личности од које је највише научио о свим лепотама хришћанског животног настројења и „која целосно, попут Доброг Пастира, живот свој полаже за предато му стадо”.

На питање о духовној и класичној литератури, одговара да радо чита књиге старца Емилијана Симонопетрита, док му је посебно драго старчево тумачење житија Преподобног Нила Калабријског. „Често се враћам и делима Фјодора Достојевског, тог Богом благословеног познаваоца људског срца. ’Житије и поуке старца Зосиме’, ’Велики инквизитор’ и ’Сан смешног човека’ текстови су који постављају и дају одговоре на многа питања, али и који охрабрују, мотивишу, радују”, поручује он.

Уместо поруке која се за крај обично упућује читаоцима, диригент Милутиновић сматра да нема рећи ништа што већ није изречено, те се позива на Свето јеванђеље: *Заиста, заиста вам кажем: Ако зрно њшенично њаднувши на земљу не умре, оно једно остане; ако ли умре много рода роди.* (Јн 12. 24)

Често се враћам и делима Фјодора Достојевског, тог Богом благословеног познаваоца људског срца. „Житије и поуке старца Зосиме”, „Велики инквизитор” и „Сан смешног човека” текстови су који постављају и дају одговоре на многа питања, али и који охрабрују, мотивишу, радују.

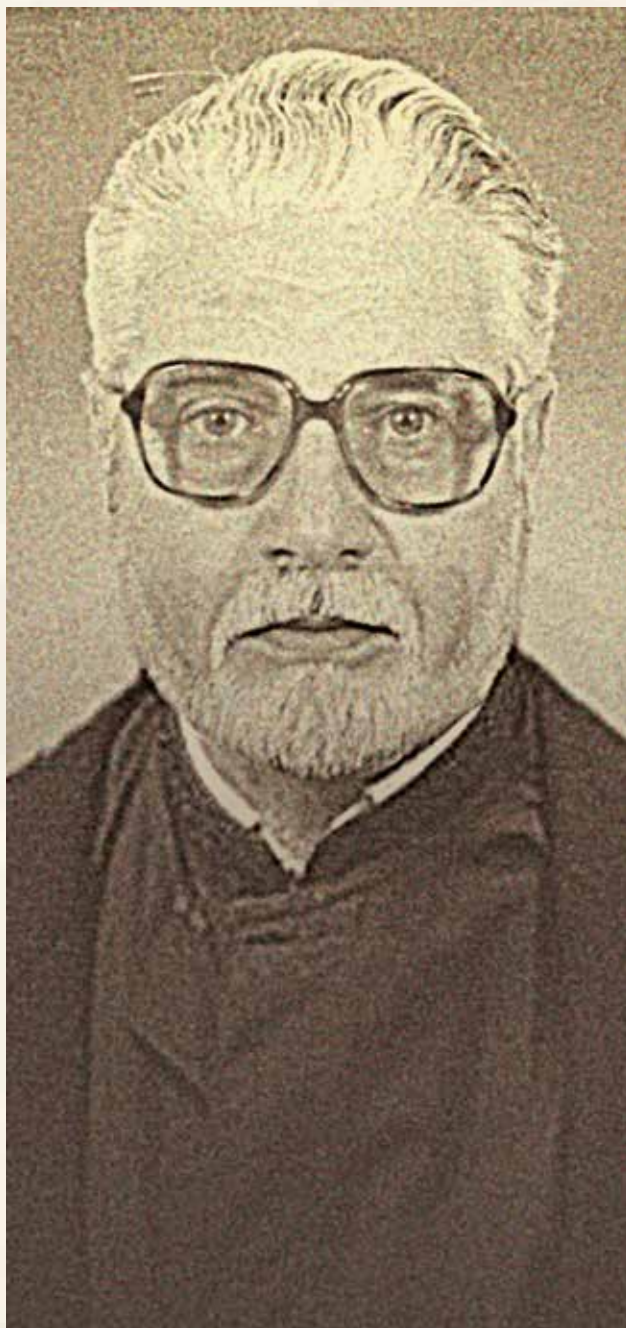
ЈЕРЕЈ МИОДРАГ ЦИНЦАРЕВИЋ (1934–2023)

Јана 30. маја 2023. године преселио се у Царство небеско јереј Миодраг Цинцаревић. Рођен је 16. септембра 1934. године у Нишу, у благочестивој побожној богомољачкој старој нишкој породици од оца Стевана и мајке Марије. У Нишу је завршио четири разреда основне школе и три разреда ниже Гимназије са малом матуром коју је положио 1949. године. По завршеном основном образовању уписао је Призренску богословију, у којој је положио испит зрелости 1954. године. По завршетку богословије ступио је у брак са Радмилом, са којом је имао двојицу синова – Александра, свештеника и дугогодишњег пароха у далекој Шведској, и Драгољуба, епископа Саборне цркве у Нишу.

Уђаконски чин био је рукоположен 26. октобра 1957. године у Саборном храму у Нишу, руком Епископа нишког др Јована Илића, када је постављен за парохијског ђакона и службеника Епархијског управног одбора Епархије нишке. У презвитерски чин рукоположен је 1971. године, руком Епископа жичког др Василија Костића, администратора Епархије нишке, и постављен на трећу нишку парохију при Саборној цркви. У периоду од 1971. до 1984. године обављао је дужност старешине Саборног храма Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу.

Утешким временима која су наступила након завршетка Другог светског рата, свештеник Миодраг Цинцаревић представља прави пример узорних српских свештеника. Својом љубављу, великим пожртвовањем и ненаметљивом природом, са многим другим свештеницима и благочестивим верницима успео је да сачува, унапреди и уздигне тадашњи црквени живот.

Његов скромни дом био је место у које су свраћали многи потребити, сиромашни и убоги. Годинама је био и духовни руководилац великог броја богомољаца који су живели у Нишу. Писцу ових редова у перо је говорио о томе како је шездесетих година XX века, током ноћи, одевен у цивилно одело, одлазио у станове високих официра да крштава њихове жене и децу. Говорио је и о старим нишким угледним и имућним породицама, које су након рата, оставши без своје имовине, до краја живота остајале верне цркви и светом православљу. Говорио је и о времену када су свештеници сами израђивали воштанице за богослужбене потребе, јер ниједан воскар није желео да израђује свеће за цркву.

Након Другог светског рата, многи ранији чланови Нишке црквене певачке дружине „Бранко“ напустили су Саборни храм. Од благочестивих богомољаца и малог броја верних који су и даље учествовали у богослужбеном животу, његов отац и он обновили су рад хора, тако да умилно појање у нишком Саборном храму никада није замукло.

Човек господствених манира и елеганције, дивним појањем, хришћанском љубављу и предусретљивошћу према свима чувао је углед цркве, сачувавши и умноживши поверено му стадо. Крај своје активне свештеничке службе дочекао је у другачијем друштвено-политичком амбијенту, који је био много повољнији за Цркву у Нишу. И након пензионисања, док га је здравље служило, наставио је ревносно да обавља своју свештеничку службу. Нека га Господ коме је верно служио упокоји и настани у Царству своме.

Фото:
Хаџи Миодраг
Миладиновић

СХИАРХИМАНДРИТ ДИОНИСИЈЕ ПАНТЕЛИЋ (1932–2023)

Уочи великог празника Свете Педесетнице, 3. јуна 2023. године, и на празник Светих равноапостолних цара Константина и царице Јелене, светитеља – патрона наше Богом чуване Епархије нишке, у којој је неуморно служио Богу и својој цркви готово пуних осам деценија, у току свете литургије, само пар минута након светог причешћа, отац Дионисије се мирно упокојио у својој келији. Стотине људи прошло је кроз Манастир Липовац и Храм Преображења Господњег од тренутка његовог упокојења до сахране која је била заказана за трећи дан Свете Тројице, желећи да се поклоне, целивају и по последњи пут узму благослов свог духовног оца.

Сахрањен је на манастирским гробљу, на трећи дан Духова, уз молитвено присуство неколико хиљада људи, бројног монаштва и свештенства из готово свих епархија наше помесне цркве. Порта манастира била је мала да прими све оне који су хтели да одају последњу почаст овом великом трудбенику на њиви Господњој. Опело су служили преосвећена господа архијереји: Епископ нишки Арсеније, Епископ полошко-кумановски Јоаким и Епископ крушевачки Давид. Владика Арсеније је након опела изговорио надахнуто посмртно слово, износећи многе очеве добродетељи и ангажовања која су била од великог значаја за народ, за нашу епархију и за Српску православну цркву уопште.

Ипоред тога што упокојење очево није било изненадно, већ се он у својој болести и дубокој старости нежно и полако гасио из дана у дан, ми који смо са њим у манастиру живели и сви који су га познавали, тешко и с болом прихватамо чињеницу да смо се растали од тако доброг монаха и духовника. Његова преизобилна љубав, топла реч, искусни савети, родитељска брига за душе повереног му стада, недостајаће нам у овом профаном свету, све изобилнијем лажних љубави и противхришћанских вредности и убеђења, која се непрестано намећу савременом човеку. Но ипак, ми као хришћани, имајући Свето јеванђеље као меру свега, чврсто верујемо у нелажне речи Спаситељеве: *ко у Мене верује, ако и умре, живеће!* Верујемо, дакле, и са тајанственом радошћу осећамо, да смо оца Дионисија тек сада у правом смислу добили, као молитвеника пред Богом, као посредника пред престолом Христа Цара, коме нека је слава у векове!

Благодарни нашем
добром духовном оцу,
Јеромонах Евстатије и
сестринство Манастира
Светог Стефана
у Липовцу

Епископ нишки
г. Арсеније

ПРЕЛАЗАК У ПОКОЈ И РАДОСТ

Беседа
изговорена на опелу
блаженопочившем
схиархимандриту
Дионисију

Мо неисканом промислу Божијем у чијој руци је дисање наше, на празник Светих равноапостолних цара Константина и царице Јелене лишисмо се присуства међу нама увек помињаног старца схиархимандрита Дионисија. Похитао је блажени старац да се о празнику Духова пресели из војствујуће у торжествујућу Цркву, да тамо са свима светима прослави празник рођења мајке Цркве, мајке која нас Духом Светим рађа за живот вечни. Он који одређује године живима и опредељује часове смрти из овог привременог у онај вечни и непролазни живот, призвао је оца Дионисија на дан и празник када древна Епархија нишка слави своје небеске покровитеље. Смирено сачекавши да се света литургија заврши и причестивши се светим и животворним тајнама Христовим, тихо као што је живео, ушао је у радост Господа Бога свога у деведесет првој години свога земаљског живота. Са старозаветним мудрацем знамо и исповедамо да старост часна није у многолетности, нити се бројем година

одмерава. Него је мудрост седина људима и украс старости је живот непорочан.

Рођен у благочестивој богомољачкој кући, од најраније своје младости жудео је за савршеним монашким животом. Ради тога је напустио топлину родитељског дома и давне 1946. године постао искушеник у манастиру Дивљана код тада чувеног схиигумана Доментијана и игуманије Дарије, где се кроз разна манастирска послушања трудио

да својим животом угоди Богу и послужи ближњима. Три године касније, искушеник Драгић прима монашки постриг из руку Епископа нишког Јована Илића, добивши монашко име Дионисије по Светом Дионисију Ареопажиту. Године 1950. Епископ Јован га је рукоположио најпре у чин јерођакона, а врло брзо и у чин јеромонаха. Вођен духом светог монашког послушања, био је свештенослужитељ више манастира тада пространије Епархије нишке, у којима је, поред свакодневног богослужења и послушања, опслуживао и манастирску парохију. Манастир Наупаре код Крушевца, задужбина

Светог деспота Стефана, памти га као пожртвованог свештенослужитеља и самопрекорног пароха. После двогодишњег одсуства ради одслужења војног рока, поново се враћа у Дивљански манастир Светог Димитрија, одакле одлази у Манастир Пресвете Богородице у Височкој Ржани, где ће провести пуних шеснаест година.

У Манастир Светог Стефана у Липовцу о. Дионисије долази 1974. године са своје три рођене сестре, монахињама Марином,

Меланијом и Макрином. Само Богу су познате муке и невоље кроз које је пролазио са својим сестринством оскудевајући у свему, а у исто време изобилујући у ономе најбитнијем и најпотребнијем – љубави према Богу и ближњима. По његовом сведочењу и сведочењу сестара монахиња, оскудица је била тако велика да до деведесетих година сада већ прошлог века није било средстава за набавку уља за кандила, те су горела само за време богослужења. И у таквим условима о. Дионисије, не заборављајући своје монашко призвање, трпељиво наставља да свакодневно служи свету литургију, у исто време прионувши усрдно на обнову ове средњовековне светиње.

У годинама које су следиле, уз Божју помоћ и уз несебичну помоћ добрих људи, рестаурирана је Манастирска црква Светог Преображења, а манастирске зграде су потпуно реновиране и сређене. Доласком о. Дионисија у Липовац, испуниле су се богонадахнуте речи Светог Јована Златоустог који вели: „Довољан је само један човек распаљен огњем божанске ревности да читав је-

дан народ преобрази.” Запаливши кандила своје богочезњиве душе огњем Духа Светога, о. Дионисије постао је лучоноша духовне обнове не само Епархије нишке. И заиста, Манастир Липовац постао је кућа и дом за све којима је потребна реч утехе, реч јеванђелска. Из овога манастира је свако одлазио нахраћен и напојен речју Божјом исцељене душе, јер о. Дионисије је благодаћу Божјом која му је била дата све муке и невоље, искушења и проблеме људи који су му били поверени на духовно старање, на чудесан начин обраћао на радост. Са кандила његове душе истим благодатним пламеном кроз свете врлине и свете тајне, запаљена су кандила многих душа. Неуморни о. Дионисије је свакога пригрлио на своје очинске груди, свакоме

Цркве у којој је безмало четрдесет година свакодневно богослужио, појемо: „Блажен је пут којим данас идеш душо, јер ти је припремљено место покоја.”

Ваистину, блажен је пут душе нашег о. Дионисија ка Господу кога је целог живота љубио и ка коме је сваким покретом своје душе стремио. Испраћајући га данас онамо где нема жалости ни болести, ни уздисања, желим да му у своје име, али и име свих нас овде око његовог преподобног одра окупљених и многих из оправданих разлога одсутних, изразимо благодарност. Благодарност за веру и љубав, посвећеност и пожртвованост, верност и послушност својој светој мајци Цркви. За то што је своје старачке руке више од седам деценија поди-

упутио реч благу, сољу осољену. Видао греховне ране овога народа јеванђелским лекаствима, покајањем, исповешћу, постом и светим причешћем. Наш добри о. Дионисије кога данас испраћамо, био је права хришћанска душа и сав свој живот предао је Христу и Цркви. Истински хришћанин и истински монах и са Светим апостолом Павлом, стојећи данас пред лицем Бога живог, може рећи: *Добар рати райвовах, ѿрку сврших, веру одржах*. Данас када се опраштамо од њега са надом на васкрсење и живот вечни, утешени смо сазнањем да за љубав којом нас је о. Дионисије волео и којом смо ми њега волели не постоје границе ни препреке. Полажући у земљу његово многим подвизима испошћено тело, где ће сачекати трубу архангела и опште васкрсење крај

зао за нас пред престолом живог Бога. Што је свака радост наша била и радост његова, а туга наша туга његова. Што нам је својим примером показао и како се живи и како се воли, како се Богу моли, али и како се умире. Нама слугама Божјим није смрт када излазимо из тела и одлазимо, него је то прелазак из најтужнијег у најкорисније, у најслађе, у покој и радост. Са тим уверењем ми се данас опраштамо од нашег о. Дионисија, молећи га да настави да се молитвено заузима за све нас, а подвигоположник Христос, ради нас распети и васкрсли, да њега дочекује у Царству своме с речима: *Добро, слујо добри и верни, у маломе си ми био веран, уђи у радости Госјодара своја*.

Бог да му душу прости!
Царство му небеско!

Драгиша Бојовић

СТАРАЦ ИЗ ЛИПОВЦА

*Љубав која
не йролази*

Не чита он ту књигу
коју затекох на његовом столу

Отворио је само странице
и чека да му неко дође

Неко од оних што су долазили
натоварени патњом, у болу

А он лечио љубављу
као оно деци упућено:
Брзо ће да прође

Не, не чита он ту књигу
јер та отворена страница
већ одавно бледи

Он само преко ње гледа
како на столици преко пута
где су многи седели
нема ко више да седи.

Драгиша Бојовић

СТАРАЦ ИЗ ЛИПОВЦА. ОПЕЛО

То на сахранама
виђао нисам

Једна је захвална мајка
држала одојче
у наручју

Другој се детенце
играло под храстом
у хладу

Гле, старац и кад одлази
многима даје наду.

ИЗЈАВА САУЧЕШЋА ПОВОДОМ ТРАГЕДИЈЕ У БЕОГРАДСКОЈ ОСНОВНОЈ ШКОЛИ

Упуцњави која се догодила у среду, 3. маја 2023. године, у Основној школи „Владислав Рибникар“ у Београду убијено је осморо деце и радник обезбеђења, док су шесторо деце и један наставник школе рањени и збринути у Ургентном центру. Тим поводом објављена је изјава саучешћа Православне епархије нишке, у којој је стајало:

„Дубоко нас је потресла вест о трагедији која се догодила у престоници наше земље и невиним жртвама овог немилостивог догађаја. Најискреније саосећамо са породицама пострадалих и узносимо молитве Васкрслом Христу за покој душа новопрестављених ђака и чувара ове школе. Нека милостиви Христос из непресушног кладенца своје милости источи утеху породицама и пријатељима пострадалих. Молимо се Господу, који је лекар душа и тела наших, да подари брзо оздрављење и опоравак повређенима и рањенима у овом трагичном догађају.

Неспремни да прихватимо величину трагедије која нас је све потресла, молимо се да христољубиви род наш Господ сачува и одбрани од сваког зла.”

Саопштено је да ће у свим градским храмовима Епархије нишке након вечерњег богослужења бити служен помен свима пострадалима.

ПОСЕТА БЕОГРАДСКОГ НАДБИСКУПА ЛАДИСЛАВА НЕМЕТА ЕПАРХИЈИ НИШКОЈ

Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније дочекао је 8. маја 2023. године у двору епископије Надбискупа београдског г. Ладислава Немета, који је са својим сарадницима први пут дошао у посету Епархији нишкој. Пријему је присуствовао и нишки жупник Марко Трошт. Његова екселенција монсињор Немет присуствовао је трећој вечери Међународног фестивала духовне

музике „Музички едикт”, на којој је, између осталих, наступио Хор Понтификалне музичке капеле „Систина” (Сикстинска капела – Ватикан). Са својих хиљаду петсто година деловања, то је данас најстарији хор хришћанског света.

БЛАГОДАРЕЊЕ И ПРИМОПРЕДАЈА ДУЖНОСТИ ВОЈНОГ ЕПИСКОПА

Његово преосвештенство Епископ нишки и војни г. Арсеније начелствовао је 11. маја 2023. године светом архијерејском литургијом у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу, уз саслужење Његовог преосвештенства Епископа липњанског г. Доситеја, викара Његове светости Патријарха српског г. Порфирија и новог Епископа војног, и војног свештенства. Одслужен је чин благодарења Господу, по чему је Преосвећени владика Арсеније, у знак захвалности за успешну и плодотворну четворогодишњу сарадњу, Орденом Светог Романа првог степена, највишим одликовањем Епархије нишке, одликовао Министарство одбране Републике Србије на челу са министром Милошем Вучевићем, и генерала Милана Мојсловића, начелника Генералштаба Војске Србије. По окончању свете литургије, у кабинету Епископа Арсенија извршена је и примопредаја дужности Епископа војног, чиме је Владика Доситеј званично уведен у ову службу.

ЕПИСКОП НИШКИ НА ПРОСЛАВИ КАНОНИЗАЦИЈЕ И МЕЂУНАРОДНОМ НАУЧНОМ СКУПУ У ВЕРИЈИ

Дана 29. јуна 2023. године, када православни Јелини прослављају празник Светих апостола Петра и Павла, у старом Митрополијском храму у Верији, посвећеном Првоврховним апостолима, свештеним евхаристијским сабрањем начелствовао је Његово високопреосвештенство Митрополит смирнски г. Вартоломеј, изасланик Васељенске патријаршије. Међу многим архијерејима из више помесних цркава који су саслуживали, био је и

Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније, као представник Српске православне цркве. Пре почетка свете литургије прочитан је акт о канонизацији новопројављеног светитеља Божјег, Светог Герасима Химнографа, коме је било посвећено доста простора током овогодишњег симпозијума, и који је, између осталог, био духовник садашњег Митрополита веријског г. Пантелејмона.

Истога дана у вечерњим сатима, тродневни међународни научни скуп „Павлија”, ове године посвећен теми „Апостол Павле и наслеђе хеленистичког света”, свечано је окончан свенародном литијом и вечерњим богослужењем код чувеног споменика, подигнутог на месту са кога је Апостол народа проповедао становницима Верије. У име присутне госпде архијереја, Високопреосвешћеном митрополиту Пантелејмону обратио се Преосвећени владика Арсеније, изразивши благодарност на позиву и на указаном гостопримству. ■

СЛУЖЕЊА ЕПИСКОПА НИШКОГ ГОСПОДИНА АРСЕНИЈА

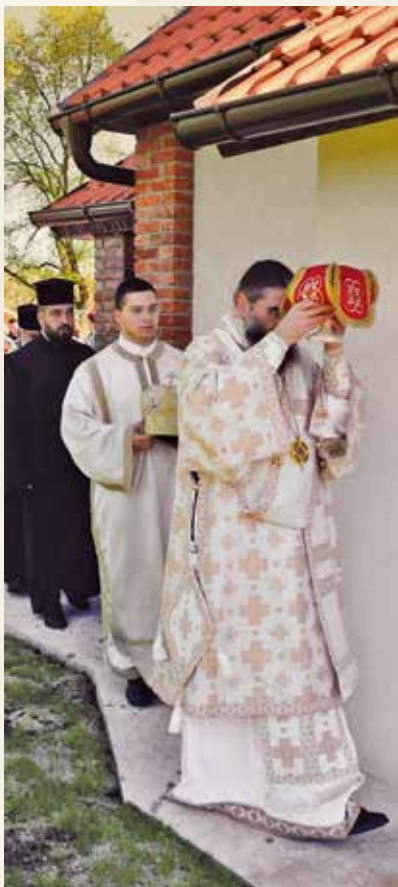
У периоду од 23. априла до 12. јула 2023. године, Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније је:

23. априла – у недељу прву по Пасхи

служио свету архијерејску литургију у Храму Успења Пресвете Богородице у Манастиру Суково;

6. маја – на празник Светог великомученика Георгија

служио празнично вечерње у Храму Светог великомученика Георгија у Белом Поточу (Архијерејско намесништво лесковачко), уочи храмовне славе; служио свету архијерејску литургију у Куновици (Парохија јелашничка, Архијерејско намесништво прво нишко), уочи које је савршио чин великог осећења храма;

7. маја – у недељу трећу по Пасхи

служио свету архијерејску литургију у Храму Вознесења Господњег у Медвеђи;

11. маја – у четвртак недеље четврте по Пасхи

служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу;

12. маја – на празник Светог Василија Острошког Чудотворца

служио свету архијерејску литургију у Храму Светог Василија Острошког у Нишу, на дан храмовне славе;

21. маја – у недељу пету по Пасхи

служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу;

22. маја – у понедељак недеље шесте по Пасхи, на празник Преноса моштију Светог оца Николаја,

служио празнично вечерње у Храму Светог Николаја у Нишу, уочи храмовне славе; служио свету архијерејску литургију у Храму Преноса моштију Светог оца Николаја у Бабушници (Архијерејско намесништво белопаљаначко), на дан храмовне славе;

24. маја – у среду недеље шесте по Пасхи, на празник Светих Кирила и Методија,

саслуживао на светој архијерејској литургији у Храму Васкрсења у Нишу, којом је началствовао Његово преосвештенство Епископ западноевропски г. Јустин, на дан славе Богословије Светог Кирила и Методија у Нишу;

25. маја – на празник Вознесења Господњег – Спасовдан

служио свету архијерејску литургију у Храму Вознесења Господњег у Белој Паланци, на дан храмовне славе;

31. маја – у среду недеље седме по Пасхи

служио свету архијерејску литургију у Капели Светих врачева Козме и Дамјана у Војној болници у Нишу;

3. јуна – на празник Светих цара Константина и царице Јелене

служио свету архијерејску литургију у Храму Светих цара Константина и царице Јелене у Нишу, на дан храмовне славе и славе Града Ниша, на којој је рукоположио г. Лазара Павловића у чин ђакона;

4. јуна – на празник Силаска Светога Духа на апостоле – Духова

служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу, на дан храмовне славе;

6. јуна – на трећи дан празника Силаска Светога Духа на апостоле – Духова саслуживао на заупокојеној светој архијерејској литургији у Храму Светог Стефана у Манастиру Липовац, којом је началствовао Његово преосвештенство Епископ крушевачки г. Давид, након које је служено опело схиархимандриту Дионисију;

11. јуна – у недељу прву по Духовима служио свету архијерејску литургију у Храму Свете Тројице у Манастиру Габровац;

18. јуна – у недељу другу по Духовима служио свету архијерејску литургију у Храму Успења Пресвете Богородице у Манастиру Вета;

24. јуна – у суботу недеље треће по Духовима, на дан Светих апостола Вартоломеја и Варнаве, служио свету архијерејску литургију у Храму Светих апостола Вартоломеја и Варнаве у Каонику (Архијерејско намесништво алексиначко), на дан храмовне славе;

25. јуна – у недељу трећу по Духовима служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу;

29. јуна – у четвртак недеље четврте по Духовима, по календару по којем служи Грчка православна црква на празник Светих апостола Петра и Павла, саслуживао на светој архијерејској литургији у Храму Светих апостола Петра и Павла у Верији (Грчка), којом је началствовао Његово високопреосвештенство Митрополит смирнски Васељенске патријаршије г. Вартоломеј, на дан храмовне славе;

2. јула – у недељу четврту по Духовима служио свету архијерејску литургију у Храму Светог Николаја у Нишу;

4. јула – у уторак недеље пете по Духовима, на дан Преподобне Анастасије Српске, служио свету архијерејску литургију у Храму Силаска Светога Духа на апостоле у Власотинцу;

7. јула – на празник Рођења Светог Јована Претече – Ивањдан служио празнично бденије у Храму Светог великомученика Димитрија у Манастиру Дивљана, са монашењем; служио свету архијерејску литургију у Храму Рођења Светог Јована Претече у Грделици (Архијерејско намесништво власотиначко);

9. јула – у недељу пету по Духовима служио свету архијерејску литургију у Храму Светог великомученика Димитрија у Манастиру Дивљана;

12. јула – на празник Светих апостола Петра и Павла – Петровдан служио свету архијерејску литургију у Храму Светих апостола Петра и Павла у Јелашници (Архијерејско намесништво прво нишко), на дан храмовне славе, на којој је одликовао Игор Стојковића, пароха јелашничког, чином протојереја. ■

Медијско-информативна служба Епархије нишке

Епископ нишки Арсеније

НАЈБОГАТИЈИ СИРОМАСИ

Беседа изговорена
на светој архијерејској литургији у
Храму Светих апостола Петра и Павла
у Јелашници, на дан храмовне славе
2023. године

анашњим литургијским сабрањем у овој древној светињи прославили смо молитвени спомен Светих првоврховних апостола Петра и Павла. Свете апостоле Свети Јустин Ђелијски назива најбогатијим сиромасима: сиромасима, зато што ничега материјалног нису имали, ни обуће, ни штапа, ни одеће, ни новца, ничега нису имали, а истовремено су били најбогатији, зато што су имали у себи Христа распетог и васкрслога, зато што је на њима обитавала благодат Духа Светога. И они, већина њих, будући прости и нешколовани људи, који су били често пута маловерни и често пута их је обузимао људски страх од онога што се имало збити – па тако знамо да се Свети апостол Петар из страха три пута одрекао од Христа – све до онога момента док Дух Свети на празник Педесетнице није сишао

на апостоле, када ови људи, обични, прости, необразовани, често пута и маловерни и они који су се чак и одрицали Христа, на празник Педесетнице постају неустрашиви сведоци Христови, неустрашиви проповедници јеванђеља Христовог, спремни и свој живот да положе за Христа.

Свети апостол Павле није један од дванаесторице ученика, дакле није провобитно пошао за Христом као што је Свети апостол Петар. Свети апостол Павле је био један од најученијих људи свога времена из рода јеврејскога, али који је стекао хеленску мудрост, ученост, у града Тарсу у Киликији, граду који је био центар тадашње образованости у том делу Римске империје. Дакле, двојица потпуно различитих људи! Апостол Петар, који је био обичан рибар, прост човек, али који је на само један позив Христов „Хајде за мном!“ све оставио што је имао и пошао са Христом. А с друге стране имамо Светог апостола Павла, човека образованог, човека који је био на високој друштвеној лествици тога доба у своме народу, који је чак био и гонитељ хришћана. У једном моменту, када је ишао да гони хришћане у граду Дамаску у Сирији, јавио му се Господ који га је питао: „Савле, Савле, зашто ме гониш?“ – јер његово име је било Савле,

Свете апостоле Свети Јустин Ђелијски назива најбогатијим сиромасима: сиромасима, зато што ничега материјалног нису имали, ни обуће, ни штапа, ни одеће, ни новца, ничега нису имали, а истовремено су били најбогатији, зато што су имали у себи Христа распетог и васкрслога, зато што је на њима обитавала благодат Духа Светога.

пре крштења. Свети апостол Павле га пита: „Господе, ко си ти?“ И тога момента Свети апостол Павле поверује у Христа, крсти се и постаје такође један од најнеустрашивијих проповедника јеванђеља Христовог, а будући човек образован, писао је и посланице које ми данас читамо у цркви на свакој литургији, писао посланице свим црквама где је проповедао, где је утврђивао науку Христову, где је оснивао црквене заједнице – и све је то Свети апостол Павле нама записао, да из тих поука које је слао црквама и ми данас имамо поуку, да имамо смернице и путовођу у нашем животу.

**ИНТЕРНЕТ
ПРОДАВНИЦА
ВЕРСКИХ
АРТИКАЛА**

**ПРИМАЊЕ ОНЛАЈН
ПОРУЏБИНА НОН-СТОП**

Адреса:
prodavnica.eparhijaniska.rs

Контакт:
prodavnica@eparhijaniska.rs
тел. +381 (0)18 415 05 05

[prodavnicaeparhijeniske](https://www.facebook.com/prodavnicaeparhijeniske)

[prodavnicaeparhijeniske](https://www.instagram.com/prodavnicaeparhijeniske)

**ПРАВОСЛАВНА
ЕПАРХИЈА НИШКА**

**Књижара-галерија
СВЕТИ ЦАР
КОНСТАНТИН**

Нова адреса:
18000 Ниш
ул. Обреновићева 124
(код Маргера)

Радио Православне епархије нишке

ГЛАС

92 MHz

 www.radioglas.rs

 [radioglaseparhijeniske](https://www.facebook.com/radioglaseparhijeniske)

 [Радио ГЛАС](https://www.youtube.com/RadioGlas)

 [radioglasnis](https://www.instagram.com/radioglasnis)

СНІФЪ ЕКМЕЦІСКИЙ

1863. СВЯТЫ ПИЛОЖИЕ.

ЦІНСКИЙ СТАРИ МАСТЕРИ РАЙКО СТ

ВІЩА СТАНОВА